

Návrh změny zdanění tabáku a tabákových výrobků a zhodnocení jejího dopadu do státního rozpočtu České republiky

Bc. Nikolaos Hrisidis

Diplomová práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav financí a účetnictví

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Bc. Nikolaos Hrisidis
Osobní číslo: M21957
Studijní program: N0412A050011 Finance
Specializace: Finanční kontrola
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Návrh změny zdanění tabáku a tabákových výrobků a zhodnocení jejího dopadu do státního rozpočtu České republiky

Zásady pro vypracování

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Zpracujte literární rešerši týkající se problematiky daňového systému se zaměřením na spotřební daně z tabáku a tabákových výrobků.

II. Praktická část

- Provedte analýzu příjmů a výdajů státního rozpočtu ze spotřební daně z tabáku a tabákových výrobků.
- Provedte analýzu výše spotřební daně z tabáku a tabákových výrobků v České republice a v zemích EU.
- Na základě porovnání vývoje spotřební daně a spotřeby tabáku a tabákových výrobků v České republice a zemích EU navrhněte efektivní míru spotřební daně z tabáku a tabákových výrobků v České republice, určete její vliv na státní rozpočet a zhodnoťte rizika změny této daně.

Závěr

Rozsah diplomové práce: **cca 70 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, 272 s. ISBN 978-80-7598-165-3.
- LAFFER, Arthur. *Handbook of Tobacco Taxation: Theory and Practise*. San Francisco: The Laffer Center at the Pacific Research Institute, 2014, 410 s. ISBN-13: 978-1-934276-15-0.
- NERUDOVÁ, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, 344 s. ISBN 9788074786266.
- VANČUROVÁ, Alena, Lenka LÁCHOVÁ a Hana ZÍDKOVÁ. *Daňový systém ČR 2020*. Praha: Wolters Kluwer, 2020, 408 s. ISBN 978-80-7598-887-4.
- WHO. *WHO Technical manual on tobacco tax policy and administration*. Geneva: World Health Organization; 2021, 282 s. ISBN 978-92-4-001919-5.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Eva Kolářová, Ph.D.**
Ústav financí a účetnictví

Datum zadání diplomové práce: **10. února 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **21. dubna 2023**

L.S.

prof. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
garant studijního programu

Ve Zlíně dne 10. února 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

Jméno a příjmení:

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Diplomová práce se zaměřuje na zdanění tabáku a tabákových výrobků v České republice.

V první teoretické části je představen daňový systém, historie tabáku a jeho formy. Srovnání směrnice Evropské unie a zákona o spotřebních daních pro jednotlivé výrobky. Praktická část se zaměřuje na analýzu současného zdanění tabáku a tabákových výrobků a jeho vliv na státní rozpočet. Srovnání spotřebních daní s vybranými státy Evropské unie. Pomocí dotazníkového šetření jsou navrženy nové metody zdanění vybraných výrobků a jejich případný dopad na státní rozpočet. V závěru práce je nová úprava zdanění tabáku a tabákových výrobků a predikce příjmů do státního rozpočtu ze spotřebních daní z tabáku.

Klíčová slova: Daňový systém, daně, cigarety, tabák, tabákové výrobky, státní rozpočet, dotazník

ABSTRACT

The thesis focuses on the taxation of tobacco and tobacco products in the Czech Republic. In the first theoretical part, the tax system, the history of tobacco and its forms are presented. Also, the comparison of the European Union Directive and the Excise Duty Act for individual products. The practical part focuses on the analysis of the current taxation of tobacco and tobacco products and its impact on the state budget. The comparison of our excise duties with excise duties of selected European Union countries. New methods of taxation of selected products and their possible impact on the state budget are proposed by means of a questionnaire survey. The thesis concludes with a new regulation of tobacco taxation and tobacco products and a forecast of revenues to the state budget from tobacco excise taxes.

Keywords: Tax system, taxes, Cigarettes, Tobacco, Tobacco products, State budget, Questionnaire

Rád bych zde poděkoval především vedoucí práce paní Mgr. Evě Kolářové, Ph.D. za její odborné vedení, důležité rady a především užitečné připomínky při zpracování mé diplomové práce.

Velké díky patří mé rodině, přátelům a spolupracovníkům za veškerou podporu při mém studiu na vysoké škole.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE.....	12
I TEORETICKÁ ČÁST.....	13
1 STÁTNÍ ROZPOČET.....	14
1.1 DAŇOVÝ SYSTÉM.....	14
1.2 FUNKCE DANÍ.....	15
1.3 ROZDĚLENÍ DANÍ.....	16
1.3.1 Přímé daně.....	16
1.3.2 Nepřímé daně.....	17
1.4 LAFFEROVA KŘIVKA.....	17
1.5 DAŇOVÁ INCIDENCE.....	18
1.6 HARMONIZACE DAŇOVÉHO SYSTÉMU.....	18
2 SPOTŘEBNÍ DANĚ.....	19
2.1 HISTORIE.....	20
2.2 HARMONIZACE SPOTŘEBNÍCH DANÍ Z TABÁKU A TABÁKOVÝCH VÝROBKŮ.....	20
2.3 PRÁVNÍ ÚPRAVA SPOTŘEBNÍCH DANÍ.....	21
2.4 SPRÁVA SPOTŘEBNÍCH DANÍ.....	22
3 TABÁK A TABÁKOVÉ VÝROBKY.....	22
3.1 ZDANĚNÍ TABÁKU A TABÁKOVÝCH VÝROBKŮ.....	23
3.2 TABÁKOVÁ NÁLEPKY.....	23
3.3 JEDINEČNÝ IDENTIFIKÁTOR.....	25
4 SAZBY SPOTŘEBNÍ DANĚ Z TABÁKOVÝCH VÝROBKŮ.....	26
4.1 ZDANĚNÍ CIGARET.....	29
4.2 ZDANĚNÍ DOUTNÍKŮ A DOUTNÍČKŮ.....	30
4.3 ZDANĚNÍ TABÁKU KE KOUŘENÍ.....	31
4.4 ZDANĚNÍ SUROVÉHO A ZAHŘÍVANÉHO TABÁKU.....	31
4.4.1 Surový tabák.....	32
4.4.2 Zahříváný tabák.....	32
5 VÝROBKY NEPODLÉHAJÍCÍ SPOTŘEBNÍ DANI.....	32
6 KOUŘENÍ Z POHLEDU ZDRAVÍ.....	34
6.1 ZÁVISLOST.....	35
6.2 NEMOCI SPOJENÉ S KOUŘENÍM.....	35
6.3 PREVENCE PROTI KOUŘENÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	37
6.4 PRÁVNÍ PŘEDPISY UPRAVUJÍCÍ PRODEJ.....	39

7	POLITIKA WHO A EVROPSKÁ UNIE.....	40
II	PRAKTICKÁ ČÁST.....	43
8	ANALÝZA PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ STÁTNÍHO ROZPOČTU Z POHLEDU SPOTŘEBNÍCH DANÍ.....	44
9	ZDANĚNÍ TABÁKU A TABÁKOVÝCH VÝROBKŮ V ČESKÉ REPUBLICI.....	47
9.1	ZDANĚNÍ CIGARET.....	47
9.1.1	Právní úprava EU.....	47
9.1.2	Výpočet spotřební daně na krabičku cigaret.....	48
9.1.3	Vyměřená spotřební daň a prodej tabákové nálepky.....	50
9.2	ZDANĚNÍ DOUTNÍKŮ A CIGARILLOS.....	51
9.2.1	Právní úprava EU.....	52
9.2.2	Výpočet spotřební daně.....	52
9.2.3	Vyměřená spotřební daň a prodej tabákové nálepky.....	53
9.3	ZDANĚNÍ ZAHŘÍVANÉHO TABÁKU.....	55
9.3.1	Právní úprava EU.....	55
9.3.2	Výpočet spotřební daně.....	55
9.3.3	Vyměřená spotřební daň a prodej tabákové nálepky.....	57
9.4	ZDANĚNÍ TABÁKU KE KOUŘENÍ.....	58
9.4.1	Právní úprava EU.....	58
9.4.2	Výpočet spotřební daně.....	59
9.4.3	Vyměřená spotřební daň a prodej tabákové nálepky.....	60
9.5	SHRUTÍ ZDANĚNÍ TABÁKU A TABÁKOVÝCH VÝROBKŮ V ČESKÉ REPUBLICI.....	61
10	CENOVÉ SROVNÁNÍ TABÁKU A TABÁKOVÝCH VÝROBKŮ SE SOUSEDNÍMI STÁTY.....	63
10.1	CENY NĚMECKO A RAKOUSKO.....	64
10.1.1	Zdanění tabákových výrobků v Německu.....	66
10.1.2	Zdanění tabákových výrobků v Rakousku.....	67
10.1.3	Výpočet spotřební daně Rakouska a Německa.....	69
10.2	SLOVENSKO A POLSKO.....	71
10.2.1	Zdanění tabákových výrobků Polsko.....	72
10.2.2	Zdanění tabákových výrobků Slovenska.....	74
10.2.3	Výpočet spotřební daně Polska a Slovenska.....	75
10.3	SHRUTÍ ZDANĚNÍ TABÁKOVÝCH VÝROBKŮ VE VYBRANÝCH ZEMÍCH EU.....	77
11	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	79
11.1	VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	79
11.2	VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	88
12	NÁVRH NOVÉHO ZDANĚNÍ TABÁKOVÝCH VÝROBKŮ.....	91
12.1	NÁVRH ZDANĚNÍ CIGARET.....	91
12.1.1	Výpočet spotřební daně při nové sazbě.....	92

12.1.2	Predikce vyměřené spotřební daně.....	93
12.2	NÁVRH ZDANĚNÍ DOUTNÍKŮ A CIGARILLOS	94
12.2.1	Výpočet spotřební daně při stanovení nové sazby	95
12.2.2	Predikce vyměřené spotřební daně.....	95
12.3	NÁVRH ZDANĚNÍ ZAHŘÍVANÝCH TABÁKOVÝCH VÝROBKŮ.....	97
12.3.1	Výpočet spotřební daně při stanovení nové sazby	97
12.3.2	Predikce vyměřené spotřební daně.....	98
12.4	SHRnutí NAVRHOVANÉHO ZDANĚNÍ	100
	ZÁVĚR	103
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	105
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	111
	SEZNAM OBRÁZKŮ	112
	SEZNAM TABULEK.....	113
	SEZNAM PŘÍLOH.....	115

ÚVOD

Kouření ve společnosti je velký problém již řadu let, a to z toho důvodu, že největší dopad má daná spotřeba jak na zdravotní stav člověka, tak i na státní rozpočet. Celosvětově podíl kuřáků stále roste a s tím se snaží všechny státy bojovat. Z našeho pohledu především Evropská unie společně se světovou zdravotnickou organizací.

Státy se tak snaží omezit množství kuřáků, ale taky naplnit státní pokladnu. Bohužel se to v poslední době moc nedaří a nejhorší na tom je, že tabákové společnosti rychle reagují na změny na trhu a vyrábějí nespočet produktů, které přitahují mladší generace. Ty si právě touto spotřebou budují závislost již od brzkého věku. V pozdějších letech přechází na klasické tabákové výrobky jako například cigarety. Nikotin, který je obsažen v tabáku a dnes již ve výrobcích, které tabák ani neobsahují, tak vyvolává onu závislost. V podstatě lze říci, že tabák je droga, která je legální a je dostupná běžně v obchodech a ze které státu plynou nemalé příjmy do státního rozpočtu. Ovlivnit se danou spotřebu snaží státy právě přes neustálé zvyšování daní, kdy v podstatě nejvíce zatíženy by měly být právě výrobky, které jsou nejškodlivější.

V teoretické části diplomové práce je zpracována literární rešerše zaměřující se na státní rozpočet, funkci a rozdělení daní a harmonizaci daňového systému v Evropské unii. Dále je představena právní úprava spotřební daně z tabáku a tabákových výrobků v České republice dle směrnice Evropské unie u jednotlivých tabákových výrobků. V závěru dané části jsou zmíněny negativní účinky užívání tabáku, nemoci spojené s užíváním a prevence ze strany státu v boji proti kouření. Konec teoretické části uzavírá postoj Evropské unie a Světové zdravotnické organizace proti spotřebě tabáku a tabákových výrobků.

Praktická část představuje analýzu stávajícího stavu státního rozpočtu, jak se vyvíjela spotřeba a v jaké výši se podílí příjmy ze spotřebních daní na státním rozpočtu České republiky. Data byla čerpána k dané analýze ze státního závěrečného účtu, státního rozpočtu v kostce a ze zprávy o činnosti a hospodaření finanční a celní správy České republiky. Dále byla provedena analýza zdanění jednotlivých tabákových výrobků v Česku a ve vybraných státech Evropské unie. Dotazníkové šetření online formou bylo využito pro zjištění preferované formy tabákových výrobků, zjištění vztahu kuřáka k danému výrobku, finanční úhrady za týden a důvodům, které vedly k začátku kouření. Vyhodnocení dotazníkového šetření bylo provedeno pomocí kvantitativní analýzy v programu Microsoft Excel, kde pro přehlednost byly dané výsledky přeneseny do jednotlivých grafů. Následně byly navrženy

nové formy zdanění tabákových výrobků, kde byla provedena jejich analýza a předpokládaný rozdíl ve vyměřené spotřební dani z tabáku a tabákový výrobku při využití jednotlivých způsobů zdanění. Na konci praktické části byla představena nová forma zdanění společně se změnou sazby u vybraných tabákových výrobků a její možný dopad na státní rozpočet České republiky.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Cílem diplomové práce je navrhnout novou formu zdanění tabáku a tabákových výrobků, která bude efektivnější při výběru spotřebních daní z tabáku a tabákových výrobků v České republice.

Diplomová práce se dělí na teoretickou a praktickou část. V teoretické části budou zpracovány informační zdroje a legislativní dokumenty, které jsou důležité k pochopení daného problému a které budou využity pro zpracování dalších částí práce.

Praktická část se bude zabývat analýzou vývoje příjmů ze spotřebních daní z tabáku a tabákových výrobků závisle na zvyšování sazby daně. Nejdůležitější částí bude srovnání cen a daňového zatížení jednotlivých výrobků v Česku s vybranými státy EU a sestavení dotazníkového šetření. Na základě srovnání a vyhodnocení dotazníkového šetření bude navržena nová forma zdanění vybraných tabákových výrobků, které budou následně analyzovány z pohledu spotřebních daní. Výstupem bude nový způsob zdanění tabákových výrobků a jeho dopady na státní rozpočet.

Při zpracování nové formy zdanění tabákových výrobků byly použity tyto metody:

- pozorování – metodu uplatníme při sledování růstu sazby daně závisle na vyměřené spotřební dani a odběru tabákové nálepky v jednotlivých letech,
- analýza – tato metoda bude využita pro stanovení současného stavu zdanění tabákových výrobků v ČR a ve vybraných zemích EU, dále bude využita pro zjištění výhodnosti nové formy zdanění,
- srovnání – využití dané metody bude při srovnání daňového zatížení v ČR s vybranými státy EU a při výpočtu nové formy zdanění se starou formou,
- dotazníkové šetření – metoda pro získání důležitých informací, na základě kterých bude navržena nová forma zdanění,
- kvantitativní analýza – slouží k vyhodnocení dotazníkového šetření a následující práci s daty,
- predikce – jedná se o metodu využitou při stanovení možných dopadů na státní rozpočet při uplatnění nové formy zdanění vybraných výrobků,
- pravděpodobnost – použijeme ji při využití metody predikce, kde lze počítat s pravděpodobným vývojem ekonomiky jako v předchozích letech.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 STÁTNÍ ROZPOČET

Státní rozpočet lze klasifikovat jako fond peněz, kterým stát zajišťuje státní výdaje, a tak je důležité soustředit se na formování příjmů, které zajistí dostatečné množství peněžních prostředků, aby došlo k vyrovnání bilance příjmů a výdajů. Příjmy státu do rozpočtu jsou z efektivního výběru daní, poplatků, cel, rozdělením výnosů ze státních podniků, z evropských fondů a emisí státních dluhopisů. Dané příjmy mají nevratný charakter a mezi stěžejní patří právě daně, které převládají mezi ostatními příjmy. Samozřejmě do státního rozpočtu plynou i příjmy nedaňové jako například splátky půjček, příjmy z vlastní činnosti, příjmy z prodeje majetku. Dále lze také klasifikovat jako příjmy i dotace a transfery ze státních fondů. Naopak výdaje jsou důležitým nástrojem hospodářské politiky, kde jak příjmy, tak výdaje mají vliv na celkové spotřební a investiční výdaje. Mezi ty největší, které plynou ze státního rozpočtu, lze vyzdvihnout tzv. mandatorní výdaje. Jedná se o platby, kdy příjemce má na danou platbu ze zákona nárok a stát nemůže jejich výši nijak ovlivnit. Jedná se například o dávky důchodového pojištění, sociální dávky nebo platby státu do zdravotního pojištění. Opak mandatorních výdajů jsou quasi mandatorní výdaje, kde jsou částky určeny zákonem, ale stát může jejich výši upravovat dle zvolené politiky. Jde například o platby státních zaměstnanců nebo výdaje na obranu. Konečný stav hospodaření se zpravidla vždy o něco málo liší od plánovaného rozpočtu (Pospíšil, 2013, s. 53).

1.1 Daňový systém

Daně vznikly dle Vančurové a spol. (2020, s. 9) v době, kdy vznikal stát. Bylo nutné hradit náklady spojené s válkou, ale přitom myslet i na vytváření rezervy pro horší časy, a to by nešlo, pokud by nebylo jasně dáno, kdo, kdy a v jaké výši má přispívat do společné pokladny. Pod pojmem daňový systém si lze tedy představit všechny daně, které jsou v daném státě vybírány a pravidla, podle kterých probíhá jejich výběr. Daňový systém musí splňovat i mnoho požadavků, kterými jsou:

- zajištění optimálního výnosu,
- spravedlnost z pohledu daní,
- efektivitu,
- jednoduchost a srozumitelnost,
- flexibilitu a předvídatelnost.

Dnes je daň definována jako povinná platba do veřejného rozpočtu a mnoho definic se shodne, že se jedná o povinnou, nenávratnou a zákonem určenou platbu do veřejného rozpočtu (Kubátová, 2018, s. 15).

Především jde o platbu neúčelovou a neekvivalentní, kde neúčelovost znamená, že plátce, pokud daň platí, tak neví, co přesně bude z těchto prostředků financováno. Ovšem není tomu vždycky tak a například u malých daní, jako je silniční daň, tak s jistotou lze určit, že veřejným výdajem bude výstavba a údržba dálnic a silnic. Samozřejmě by pro nás bylo lepší, kdybychom věděli, co je z našich daní placeno. To znamená, že daňová povinnost by byla přiřazena konkrétnímu veřejnému výdaji. Naopak neekvivalentnost je chápána tak, že výše platby daně do státního rozpočtu není nijak vázána na čerpání výdajů ze státního rozpočtu nebo nezajistí stejný podíl na spotřebě financovaných veřejných statků (Vančurové a spol., 2020, s. 10).

1.2 Funkce daní

Daně jsou nejpodstatnější částí veřejných příjmů a dosahují hodnoty kolem 90 % na celkových příjmech. Každopádně jejich účel je mnohem větší než jen naplnění veřejného rozpočtu. Hlavní funkce dle Kubátové (2018, s. 19) jsou:

- **Alokační** – vychází z tržního selhání a tak se stát snaží přispívat finance do oblastí, kde nejsou vloženy ze strany trhu anebo je bere tam, kde je jich naopak příliš.
- **Redistribuční** – jedná se o přerozdělení a snížení rozdílů v důchodech, kde stát musí zasáhnout formou výběru daní od bohatších a skrze transfery zase zvýšit příjmy slabším.
- **Stabilizační** – pomáhá ve vyrovnání ekonomických výkyvů, pokud se ekonomice daří, tak do státního rozpočtu samozřejmě proudí více příjmů, tak aby nedošlo k přehřátí ekonomiky, vytváří se rezerva na horší časy.

Vančurová a spol. (2020, s. 11) udává ještě další dvě funkce navíc, kterými jsou:

- **Fiskální** – v dnešní době možná jedna z nejdůležitějších funkcí, která má za úkol naplnění veřejného rozpočtu a to i kdyby se od daní požadovalo mnohem víc, tak fiskální funkce bude vždy zachována. Samozřejmě pokud dojde ke zvýšení daně za účelem naplnění veřejného rozpočtu bez promyšlení, tak to může mít opačný efekt. Například vyhýbání se placení daně vůbec. Naopak snížením daně může

docházet ke zvýšení výnosu z této daně. Proto je velmi důležité při stanovení daňové sazby brát v úvahu dvě strany mince.

- **Stimulační** – pomocí dané funkce může stát ovlivňovat fungování ekonomiky, stimulační funkce se dělí na pozitivní a negativní, kde pozitivní je chápána jako podpora podnikání formou daňových slev nebo daňových prázdnin. Naopak negativní stimulace může být právě vyšší zdanění alkoholu a cigaret, kde dochází k regulaci dané spotřeby.

1.3 Rozdělení daní

Daňový systém v České republice je téměř totožný se systémy jiných vyspělých evropských zemí a jejich hlavní znaky jsou velmi podobné. Daňové příjmy se skládají z nepřímých daní a přímých daní (financnisprava.cz, 2013).

Podle Kubátové (2018, s. 21) sice patří přímé a nepřímé dělení daní mezi hlavní, ale jsou daně, které nejsou klasifikovány jen jako přímé nebo nepřímé. Lze je klasifikovat podle subjektu, kterým jsou zatíženy. Například daně z důchodu neboli z příjmů, daně ze spotřeby nebo majetku.

1.3.1 Přímé daně

Vančurová (2020, s. 58) hodnotí přímé daně, jako jeden z nejdůležitějších nástrojů pro regulaci, a to z toho důvodu, že na rozdíl od nepřímých daní, víme kdo je poplatníkem. Díky tomu naplňují hodnotu daňové spravedlnosti, protože daňová spravedlnost je chápána jako stejné zdanění poplatníků a všichni občané si jsou rovni.

U daní přímých je počítáno s tím, že jsou placeny z důchodu daného poplatníka a nemůžou být přeneseny na někoho jiného. Do přímých daní patří dle Maaytové a spol. (2015, s. 112):

a) Důchodové

- Daň z příjmů fyzických osob
- Daň z příjmů právnických osob

b) Majetkové

- Daň z nemovitostí
- Silniční daň

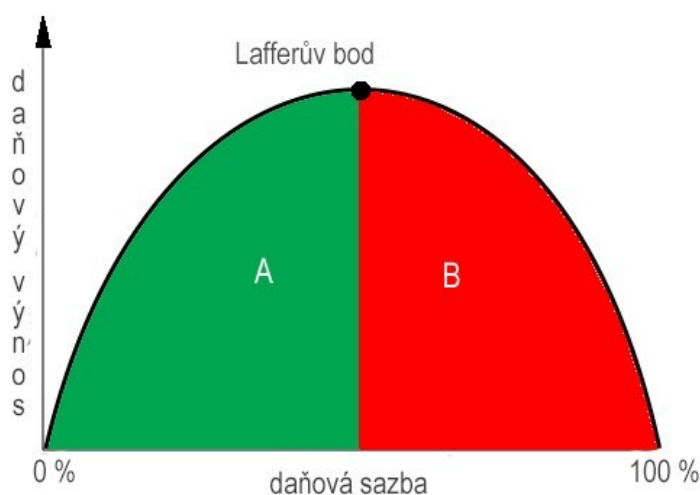
1.3.2 Nepřímé daně

Nepřímé daně jsou nepřímé z toho důvodu, že jejich hlavním předpokladem je přenos na jiný subjekt prostřednictvím ceny zboží nebo služby. Neodvádí se tedy přímo z důchodu. U nepřímých daní jsou subjekty dva, a to je plátce a poplatník. Plátce danou daň vypočte a odvede finančnímu úřadu. Poplatník daň zaplatí právě při nákupu v obchodě (Kubátová, 2018, s. 20). Mezi nepřímé daně řadíme:

- a) Selektivní
 - Spotřební daně (minerální oleje, líh, pivo, víno a tabákové výrobky)
- b) Univerzální
 - Daň z přidané hodnoty
- c) Ekologická
 - Daň z elektřiny
 - Daň ze zemního plynu a z pevných paliv

Dle finanční správy (financnisprava.cz, 2013) jsou nepřímé daně upravovány nebo harmonizovány příslušnými předpisy a směrnicemi Evropské unie.

1.4 Lafferova křivka

Obrázek 1 Lafferova křivka (zdroj:portal.pohoda.cz, 2020)

Daná křivka znázorňuje daňový výnos závisle na daňové sazbě. Lafferův bod je uprostřed daňové sazby, která nám zobrazuje maximální výši sazby, která je optimální, ale pouze teoreticky. Ideální sazbu je obtížné najít, protože na jedné straně stojí stát a na druhé straně

daňový poplatník. Zóna B znázorňuje situaci, kde už daňová sazba není výhodná a dochází k šedé ekonomice, což nám snižuje výběr daní. To znamená, že vyšší výnos z daní nám nezajistí vyšší daňová sazba (portal.pohoda.cz, 2020).

1.5 Daňová incidence

Podle Kubátové (2018, str. 65) se jedná o vědu, která se zabývá přesuny daňového břemene na daňové subjekty, kdy daňová povinnost, která je uložena zákonem jednomu subjektu, tak je placena reálně subjektem jiným. Příkladem je obchodník, plátce daně z přidané hodnoty, který tak v konečném důsledku není o danou daň krácen na důchodě, protože daňové břemeno je přeneseno na konečného spotřebitele, který to DPH uhradí při nákupu. Z pohledu ekonomického jsou sledovány efektivní dopady, které určují ceny, výstupy ve formě produkce a důchody. Efektivní dopad se týká jen jednotlivců, protože daňové povinnosti se v konečném důsledku vždy dotknou konečných spotřebitelů. Naopak z pohledu daní a praxe je důležitý dopad. Dle zákona se musí daň řádně a včas zaplatit, protože jinak by se mohli vystavit nebezpečí sankcí. Ovšem dané přesuny ovlivňuje velká řada faktorů, kterými jsou například elasticita nabídky, elasticita poptávky a charakter trhu.

1.6 Harmonizace daňového systému

Harmonizace daní a daňové politiky je součástí Evropské integrace, a to z toho důvodu, že patří k výrazným složkám, které ovlivňují příjem do státního rozpočtu jednotlivých států. Jsou tvůrcem ceny a kupní síly. Její první zmínka se dle Nerudové (2011, s. 6) datuje do roku 1957, kde bylo v článku 93, momentálně se jedná o článek **113 SFEU**, uvedeno: „*Rada na návrh komise a po konzultaci s Evropským parlamentem a Hospodářským a sociálním výborem jednomyslně přijme ustanovení k harmonizaci právních předpisů týkajících se daní z obratu, spotřebních daní a jiných daní v rozsahu, v jakém je tato harmonizace nezbytná pro vytvoření a fungování vnitřního trhu.*“

V daném případě lze vidět cíl Evropské unie, který směřoval k harmonizaci především v nepřímém zdanění, a to z důvodu toho, aby vznikl jednotný trh.

Harmonizací bylo myšleno sblížení daňových systémů dle jednotných pravidel, které jsou důležité pro fungování při propojení národní ekonomiky a trhu. Evropská unie má totiž za cíl podporu udržitelného rozvoje, konkurenceschopnost tržního prostředí a stabilitu cenové hladiny dle smlouvy o Evropské unii (Široký, 2018, s. 46).

Jedná se o fungování trhu, kde státy mohou reagovat vzájemnou dohodou o koordinaci nebo harmonizaci daňových systémů, kde je podle Lachové (2007, s. 12) cílem daňové harmonizace, „*vytvoření daňového prostředí, v němž by daně nebyly překážkou pro volný pohyb lidí, kapitálu, zboží a služeb mezi jednotlivými členskými státy.*“

Nerudová (2011, s 15) uvádí harmonizaci jako proces, který má tři fáze:

- zvolení daně, která se musí harmonizovat,
- harmonizace základu daně (metodika konstrukce),
- harmonizace sazby daně.

Při harmonizace daní, ale není nutné procházet všemi třemi fázemi. Může být zvolena například harmonizace pouze sazby daně nebo se může stát, že harmonizace základu daně a daňové sazby mohou zůstat rozdílné. Dále lze harmonizaci daňového systému dělit dle využitých prostředků na dosažení právě zvolených cílů a jejich výsledků, na tzv. pozitivní a negativní harmonizaci.

- Pozitivní harmonizace

Dochází při ní ke sblížení daňových systémů jednotlivých národů v Evropské unii, a to za pomoci směrnic, nařízení a jiné legislativy.

- Negativní harmonizace

Má ji na starosti Evropský soudní dvůr, kde v národním daňovém systému dělá opatření právě na základě judikatury. Nevytváří stejné pravidla jako pozitivní harmonizace. Judikatura totiž nařizuje danou povinnost jen členskému státu, který se účastní daného problému.

2 SPOTŘEBNÍ DANĚ

Spotřební daně, někdy také nazývány jako daně ze spotřeby, a to z toho důvodu, že tím plněním je právě spotřeba určité komodity. Spotřební daně se zahrnují do ceny statků a v tomto případě, daň nepřímo ovlivní výslednou cenu pro spotřebitele. Z toho důvodu se řadí mezi nepřímé daně a jako ostatní daně jsou taky odvedeny do veřejného rozpočtu. Daň z tabáku, jako jediná dopadá celá právě na konečného spotřebitele (Kubátová, 2018, s. 216).

Smithova teorie poukazuje, že spotřební daň z vybraných zboží je považována za tržně neutrální daň, která sice zaručuje vládní příjmy, ale nezvyšuje mzdy dělníků. Dané tvrzení je, že pokud zboží, jako například tabák, bude příliš drahé, tak je spotřebitel může bez starostí

ukrojit ze svého rozpočtu. Daná spotřeba totiž není nezbytností a obecně platí, že vlády zavádí spotřební daně, aby bylo dosaženo fiskálních cílů a samozřejmě cílů v oblasti veřejného zdraví (Laffer, 2014, s. 16).

Vančurová (2020, s. 280) uvádí, že spotřební daně patří k nejstarším daním. Zavedení spotřebních daní je především přínos do státního rozpočtu, ale samozřejmě chce stát také omezit spotřebu zboží, které má dopad na zdraví lidstva nebo ekologické vlivy na životní prostředí.

2.1 Historie

Předtím, než byly spotřební daně tak, jak je dnes známe, obchodníci platili poplatky a daně, když vjeli na dané území, při průjezdu nebo pokud obchodovali na tržišti. Dané poplatky a daně měly být zaměřeny na zisky a obraty obchodníků, ale už tehdy byly promítnuty do ceny zboží. Postupně docházelo k vývoji, který měl dva směry. Prvním směrem byl vývoj daně z pohledu takzvaných akcízů, ze kterých vznikly daně z obratu, kdy se z celkového obratu prodaného zboží vypočetla procentní část. Druhým směrem byl vývoj akcízů z pohledu zdanění určitého druhu zboží, který se rozvinul do dnešních spotřebních daní. Během samotného vývoje došlo ke střídání daných komodit a především bylo cílem vyloučit právě ty, které byly součástí nutné potřeby (Kubátová, 2018, s. 217).

Nerudová (2017, s. 69) zmiňuje důležitý milník 1. 1. 1993, kdy došlo ke sjednocení spotřebních daní v Evropské unii z důvodu jednotného trhu. Snahou bylo srovnání sazeb, aby nedocházelo k nějakému zvýhodnění výrobců, což by mohlo ohrozit fungování trhu a hospodářskou soutěž.

2.2 Harmonizace spotřebních daní z tabáku a tabákových výrobků

Spotřební daně byly harmonizovány v rámci jednotného trhu, a to dle článku 99 Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství. Spotřební daně nebo taky v rámci harmonizace akcízů, které pochází z anglického „Excise Duty“. Vlády hodnotí dané opatření jako omezení spotřeby komodit, které jsou škodlivé pro naše zdraví. Sjednocení zdanění bylo nutné, aby nedocházelo k narušení vzájemného obchodu mezi státy a hospodářské soutěže (Široký, 2018, s. 183).

V rámci harmonizace byla první směrnice č. **72/464/EEC**, a ta upravovala všeobecné informace týkající se spotřebních daní z tabáku a především klasifikovala tabákové výrobky

dle kategorií:

- Cigarety,
- Cigáry,
- Cigarillos,
- Tabák ke kouření.

Další přijatou směrnicí byla v roce 1995 směrnice č. **95/59/EC**, kde byly nově rozděleny tabákové výrobky na:

- Cigarety,
- Doutníky a doutníčky,
- Tabák ke kouření, který se dělil na jemně řezaný tabák a ostatní tabák ke kouření.

Směrnice č. 92/79/EEC stanovovala minimální hodnoty spotřební daně z cigaret. Přijetím směrnice č. 99/81/EC se doplnila směrnicí z roku 1992 a v ní bylo povoleno členským státům, že mohou aplikovat následující formy daně:

- valorickou – jde o výpočet na základě maximální ceny pro konečného spotřebitele,
- specifickou – vyjádřena množstvím, tedy kilogram nebo u doutníků počtem kusů,
- smíšenou – kombinací valorické a specifické formy.

Nejnovější směrnice je **2011/64/EU**, která byla přijata 2011 a podle které se stanovují spotřební daně z tabákových výrobků ve členských státech až do teď. Směrnice je novým společným vodítkem a ruší předchozí směrnice 92/79/EEC, 92/80/EEC, 95/80/EEC/92/59/EC a 2010/12/EU (Nerudové, 2017, s. 82).

2.3 Právní úprava spotřebních daní

V České republice se při zdanění tabáku a tabákových výrobků vychází ze:

- **zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních ve znění pozdějších (dále jen ZSD),**
- **zákon č. 526/1990 Sb., o cenách ve znění pozdějších předpisů,**
- **vyhláška č. 261/2016 Sb., o tabákových výrobcích,**
- **vyhláška č. 82/2019 Sb., o tabákových nálepkách,**

- vyhláška č. 275/2005 Sb., kterou se stanoví postup při zpracování návrhů cen pro konečného spotřebitele u cigaret a při změnách těchto cen,
- směrnice rady 2011/64/EU o struktuře a sazbách spotřební daně z tabákových výrobků.

2.4 Správa spotřebních daní

Správa spotřebních daní probíhá na základě předpisu, kterým je **zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů** a je v kompetenci Celní správy České republiky. Orgány celní správy jsou Generální ředitelství cel, které je podřízeno Ministerstvu financí a má sídlo v Praze. Jeho působnost je celorepubliková. Dalším orgánem, který je podřízen Generálnímu ředitelství cel, je 15 celních úřadů po celé České republice (portal.pohoda.cz, 2016).

Správce postupuje dle daňového řádu, který mimo jiné upravuje i povinnost daňových subjektů a třetích osob. Cílem je správné vyčíslení daně a zajištění její úhrady. **Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů**, také sleduje případné pochybení při správě spotřebních daní na jednotlivých úsecích. Například při správě daně z tabákových výrobků (celnisprava.cz, 2023).

Vybrané výrobky při skladování využívají tzv. daňových skladů. Daňovým skladem se rozumí dle **§ 3 odst. 1 písm. f) ZSD**, prostorově nebo stavebně ohraničené místo, kde se vybrané výrobky dle zákona o spotřebních daní vyrábějí, zpracovávají, skladují, přijímají nebo odesílají. K provozování daňového skladu je nutné se registrovat a musí vyhovovat podmínkám stanoveným zákonem (financnisprava.cz, 2003).

3 TABÁK A TABÁKOVÉ VÝROBKY

Tabák vznikl ve Střední Americe, kde byl využit k léčebným metodám a náboženským účelům. Evropa v době starověku a středověku neznala tabák. Jako první se s užíváním tabáku seznámil Kolumbus a jeho námořníci, kteří u břehu Kuby viděli domorodce, jak zapalují listy a onen kouř vdechují. Mezi první kuřáky se tak zapsal jeden z námořníků Kolumba, který to vyzkoušel. Největší podíl na rozmachu tabáku v Evropě je připisán Jeanovi Nicottovi, který do Francie poslal tabáková semena a rozdrcené listy. První název tabáku byl Herba Nicotiana a v roce 1570 vznikla první plantáž. V Českých zemích byl tabák užíván od 17. století, kdy se kouřil z dýmek a šňupal, ovšem vše užívali ve výše postavené společnosti. Zlomový rok byl 1847, kdy Philip Morris otevřel v Londýně první obchod

s ručně balenými cigaretami a v roce 1882 vznikl první stroj, který dokázal vyrobit 120 000 cigaret za den. Dnes dané množství vyrobí stroje za cca 6 – 30 minut. Mezi první značky cigaret patří Camel a Marlboro a jejich výroba se datuje kolem začátku 20. století a díky masivní reklamě se Marlboro stalo nejprodávanější na světě (Kubánek, 2011, str. 5).

3.1 Zdanění tabáku a tabákových výrobků

Důležité pojmy pro stanovení daně, povinnosti vypočítat a zaplatit daň jsou uvedeny právě v **zákoně č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních**. V **§ 101 ZSD** se nachází výčet předmětu daně z tabákových výrobků. Jedná se o cigarety, doutníky a cigarillos, tabák ke kouření a zdanění zahřívaného a surového tabáku (zákon č. 353/2003 Sb).

Vymezení, kdo má povinnost přiznat a daň zaplatit, upravuje **§ 101 ZSD**, kde danou povinnost může mít například i prodejce, který cigarety nakoupí a prodává za vyšší cenu, než je cena pro konečného spotřebitele, která je uvedena na tabákové nálepce. Povinnosti, které se nachází na tabákové nálepce lze najít ve **vyhlášce č. 275/2005 Sb., o tabákových nálepkách** (dále jen „vyhláška o tabákových nálepkách“).

Výši sazeb a výpočet udává **§ 104 odst. 1 ZSD**, kde se nachází tabulka, která uvádí sazby daně a výpočet daně pro jednotlivé tabákové výrobky. Tabulku se sazbami pro daný rok zveřejňuje vždy celní správa. Každá tabulka nese označení velkým tiskacím písmenem.

Všechny tabákové výrobky v České republice jsou dále zatíženy sazbou 21 % DPH dle **zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (dále jen „ZDPH“)**, která spadá také mezi nepřímé daně (Kubátová, 2018, str. 220).

3.2 Tabáková nálepky

Tabákovou nálepkou musí být označeny všechny tabákové výrobky, které podléhají spotřební dani. Dle tabákové nálepky lze totiž rozeznat, jakou sazbou spotřební daně je daný produkt zdaněn a to hned na první pohled. Jedná se tím o naplnění bezpečnostního prvku, který plní požadované rozhodnutí EU 2018/576. Jakým způsobem bude řešen bezpečnostní prvek, se musí vždy odsouhlasit s Ministerstvem zemědělství. Vydavatelem tabákové nálepky je Státní tiskárna cenin, kde se výrobce nebo dovozce musí před objednávkou registrovat. (szpi.gov.cz, 2021).

Na dané nálepce lze vidět podle § 2 odst. 1 písm. a) až d) vyhlášky o tabákových nálepkách velké písmeno abecedy, které charakterizuje daňovou sazbou aktuálního roku.

Další náležitosti jsou u cigaret například:

- počet kusů v balení,
- konečná cena pro spotřebitele, která je stanovena pouze u cigaret a je stanovena ministerstvem financí.

U doutníků a cigarillos se na tabákové nálepce dle vyhlášky nachází:

- počet kusů.

Nálepka pro tabák ke kouření musí mít dále označení:

- množství tabáku ke spotřebě v gramech.

V případě zahříváných tabákových výrobků obsahuje nálepka:

- množství tabáku ke spotřebě v gramech zaokrouhlená na jedno desetinné místo,
- počet kusů v jednotkovém balení.

Dále vyhláška uvádí, jak má být správně nálepka umístěna, a to konkrétně v § 5 odst. 1 a 2 vyhlášky o tabákových nálepkách, kde je přímo uvedeno, že „*Tabáková nálepka se nalepí rubovou stranou na jednotkové balení určené k přímé spotřebě způsobem, který vyloučí její opakované použití a musí být umístěna pod průhledný přebal jednotkového balení, pokud se tento přebal používá.*“ (Vyhláška č. 82/2019 Sb.).

Obrázek 2 Vzor tabákové nálepky se sazbou daně pro rok 2017 (zdroj: *celnisprava.cz*, 2017)

Celní správa zveřejní vyjádření, kde je uvedeno povolení do kdy se může prodávat se starou sazbou. Pokud by došlo k prodeji tabákových výrobků se starou sazbou, tedy po termínu doprodeje, tak dle zákona o spotřebních daních se jedná o neznačené tabákové výrobky

a prodejci nebo osobě, u které by byly nalezeny, hrozí dle § 135zh odst. 2 ZSD vyměření dlužné částky dle aktuální sazby a propadnutí daného zboží (celnisprava.cz, 2021).

Daňové přiznání ke spotřební dani z výrobků, které jsou značeny tabákovou nálepkou dle § 116 odst. 1 až 3 ZSD se nepodává, a to z toho důvodu, že právě tabáková nálepka plní tuto funkci. Při jejím objednání už je předem jasné kolik bude činit daňová povinnost. Ovšem dle § 119 odst. 2 ZSD odběratel tabákové nálepky má 60 dní na úhradu od doby, kdy odebral dané nálepky.

Ovšem pokud je subjekt povinen podat daňové přiznání, tak zdaňovacím obdobím u spotřebních daní je kalendářní měsíc a přiznání se podává do 25. dne následujícího po skončení kalendářního období (Zákon č. 353/2003 Sb.).

3.3 Jedinečný identifikátor

Pro identifikování balení nebo skupinového balení tabákových výrobků musí daný obal mít uvedený jedinečný identifikátor ve formě datové matice, QR kódu či bodového kódu. Jedinečný identifikátor slouží ke sledování pohybu tabákových výrobků v distribučním řetězci. Od 20. května 2019 mají danou povinnost výrobky uváděné na trh v EU nebo tabákové výrobky vyráběné v EU jako cigarety, tabák k ručnímu balení cigaret, doutníky a doutníčky. Nové tabákové výrobky, dýmkový tabák, žvýkací a šňupací tabák budou mít danou povinnost od 19. května 2024, kde bude stanoveno přechodné období pro doprodej bez jedinečného identifikátoru, a to do 20. května 2026 (szpi.gov.cz, 2021).

Způsob označení jedinečným identifikátorem nám upravuje vyhláška č. 261/2016 Sb., o tabákových výrobcích, kde v § 7 odst. 2 vyhlášky o tabákových výrobcích máme uvedenou povinnost identifikátoru. Díky němu jsme schopni určit, kdy došlo k výrobě a kde. Dokonce lze zjistit i konkrétní výrobní závod, čas a stroj, na kterém tabákové výrobky byly vyrobeny. Zkrátka se jedná o kontrolní prvek, díky kterému je možné o daném produktu zjistit téměř vše.

Obrázek 3 Jedinečný identifikátor dle směrnice EU 2014/40/EU

(zdroj: sgs.com, 2018)

Jedinečný identifikátor byl zaveden z toho důvodu, že na trh EU se každoročně dostanou k prodeji nezdaněné cigarety za miliardy korun. Jedná se o kontrolu, která pomůže s odhalováním tabákových výrobků, které nejsou řádně zdaněny. Ovšem za cíl EU není jen zvýšit daňové příjmy, ale i snížit zdravotní rizika, která plynou z toho, že mnoho cigaret, které se dostávají na černý trh, tak neodpovídá evropským normám a může docházet ke zvýšení zdravotních rizik. Tím v roce 2019 EU plní závazek vůči Světové zdravotnické organizaci (ekonom.cz, 2019).

4 SAZBY SPOTŘEBNÍ DANĚ Z TABÁKOVÝCH VÝROBKŮ

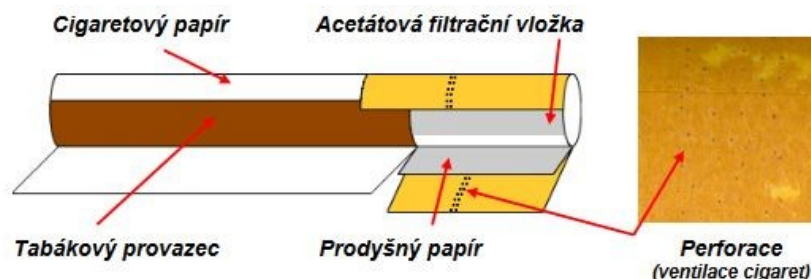
Sazby spotřební daně z tabáku a tabákových výrobků jsou stanoveny dle **směrnice rady 2011/64/EU ze dne 21. června 2011 o struktuře a sazbách spotřební daně z tabákových výrobků (dále jen „směrnice 2011/64/EU“)**, která uvádí nejnižší povolené limity spotřebních daní pro tabákové výrobky právě v rámci harmonizace nepřímých daní. Směrnice je v podstatě implementována do našeho zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních a dané limity je nutné dodržet. Tabákovými výrobky se dle **směrnice 2011/63/EU** rozumí:

a) Cigarety

Cigarety jsou dle EU v kapitole 2 článku 3 odst. 1 směrnice 2011/64/EU a následně v § 101 odst. 3 písm. a) ZSD klasifikovány jako „*tabákové provazce, které se kouří v nezměněném stavu a nejsou doutníky ani cigarillos. Jsou jednoduchou neprůmyslovou manipulací vloženy nebo zabaleny do dutinek z cigaretového papíru.*“ (Zákon č. 353/2003 Sb.).

Dnes při výrobě cigaret dochází ke spojení tří částí. Jedná se o cigaretovou náplň, kterou je tabák, cigaretový papír a filtr. Provazec je tvořen vzduchem, kde dojde k separaci žil a oček, aby došlo k jeho vytvarování. Pomocí vzduchu je tabák přisáván na pásku ze silikonu a přes formovací kužel dochází k přenosu na cigaretový papír. Poté se tabák obalí, zalepí lepidlem,

kde vzniká nekonečná cigareta, která je nařezána na požadované délky (Kubánek, 2011, s. 51).

Obrázek 4 Složení tabákové cigarety (zdroj: Kubánek, 2011)

b) *Doutníky a doutníčky*

Doutníky jsou opět klasifikovány v kapitole 2 článku 4 odst. 1 směrnice 2011/64/EU. Definice byla převzata do zákona o spotřebních daních a to konkrétně do **§ 101 odst. 3 písm. b) ZSD**. Jedná se opět o tabákové smotky, které se kouří v nezměněném stavu a dělí se podle obsahu na „*krycí list ze surového tabáku nebo trhanou tabákovou naplní s krycím listem, který kryje celý výrobek i filtr, ale nikoliv náustek v případě doutníků s náustkem, činí-li jejich jednotková hmotnost bez filtru nebo náustku nejméně 2,3 g a nejvýše 10 g a je-li obvod nejméně jedné třetiny délky alespoň 34 mm.*“ (Zákon č. 353/2003 Sb.).

V daném případě je důležité, jak jsou vyráběny, protože doutníky, které jsou vyráběny strojově, jsou plněny sekaným nebo řezaným tabákem. Ručně vyrobené doutníky jsou skládány varhanovitě, kde je vytvořena síť průduchů. Tvar doutníku dodává vázací list a na povrchu je použit krycí list, který je kvalitní a musí splňovat kvalitativní kritéria. U drahých doutníků, jako jsou například kubánské doutníky, jsou použity olejnatější krycí listy. U levnějších doutníků je použita fólie z rekonstituovaného tabáku. Dle barvy krycího listu lze poté určit chuť a plnost daného doutníku. Světlejší listy značí slabší chuť, tmavší jsou naopak sladší a plnější (Kubánek, 2011, s. 55).

Obrázek 5 Různé druhy doutníků dle barvy krycího listu (zdroj:Kubánek, 2011)

c) Tabák ke kouření

- i. jemně řezaný tabák k ruční výrobě
- ii. ostatní tabák ke kouření

Dle kapitoly 2 článku 5 odst. 1 směrnice 2011/64/EU, která byla opět implementována do § 101 odst. 3 písm. c) ZSD, kde tabák ke kouření je definován jako „*tabák řezaný, případně jinak dělený, kroucený do desek a který je možné kouřit bez dalšího průmyslového zpracování. Tabákový odpad upravený pro prodej konečnému spotřebiteli a který je možné kouřit. Tabák ke kouření obsahující více než 25 % hmotnosti tabákových částic s šířkou řezu menší než 1,5 mm.*“ (Zákon č. 353/2003 Sb.).

Podle Kubánka (2011, s. 67) se jedná o tabák, který slouží k ručnímu balení cigaret, tedy konečný spotřebitel by si měl sám vyrobit ručně balenou cigaretu. Tabák se zabalí do cigaretového papírku nebo vloží do dutinky.

Dané výrobky jsou v rámci ochrany zdraví klasifikovány dle EU, kde podle směrnice máme stanovené minimální limity pro jejich zdanění. Na obrázku (Obr. 6) se nachází sazby, které jsou aktuální pro rok 2023 a kde jsou uvedeny mimo vybrané výrobky ještě sazby pro zahřívání tabákové výrobky a surový tabák. V tomto případě lze hledat oporu pouze v zákoně č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. Zdanění je tedy plně v kompetenci daného státu a EU tak nedává členským státům povinnost ohledně jejich definice a zdanění.

účinnost od 1. 1. 2023

Text	Sazba daně		
	(označena na tabákové nálepce písmenem abecedy „L“)		
	Procentní část	Pevná část	Minimální
Cigarety	30%	1,97 Kč/kus	celkem nejméně však 3,52 Kč/kus
Doutníky, cigarillos		2,29 Kč/kus	
Tabák ke kouření		3 000 Kč/kg	
Zahříváné tabákové výrobky		3 Kč/g	

Text	Sazba daně
Surový tabák	3 000 Kč/kg

Obrázek 6 Ukázka tabulky zveřejněné celní správou pro rok 2023

(zdroj: *celnisprava.cz*, 2023)

4.1 Zdanění cigaret

Sazba daně z cigaret se skládá z procentní a pevné části, kterou lze dohledat v **zákoně č. 587/1992 Sb., české národní rady o spotřebních daních** (dále jen „zákon české národní rady“), ze kterého bylo dvousložkové zdanění převzato. Dříve se danou metodou zdaňovaly i jiné tabákové výrobky. Konkrétně se jedná o výrobky uvedené v **§ 40 odst. 1 zákona české národní rady**. Dvousložkové zdanění se zrušilo v návaznosti na **směrnici 2011/64/EU**, kde došlo ke stanovení minimálních sazeb, a tak zůstalo pouze u cigaret. Ostatní tabákové výrobky se zdaňují pouze pevnou částí daně.

V kapitole 3 **směrnice 2011/64/EU** jsou uvedena ustanovení, která se dotýkají pouze zdanění cigaret v rámci EU. Při výpočtu spotřební daně a DPH z ceny cigaret se vychází z konečné ceny spotřebitele a délky cigaret v jednotkovém balení. Ministerstvo financí zveřejní vždy pro aktuální rok cenový věstník, kde celní úřad dle **§ 10 zákona č. 526/1990 Sb., o cenách**, stanoví cenu pro konečného spotřebitele pro cigarety prodávané v ČR. Pro rok 2023 jsou ceny uvedeny v **cenovém věstníku č. 24/2022** zveřejněném dne 15. 12. 2022, s účinností od 1. 1. 2023 (mfcr.cz, 2022).

Hodnoty uvedené v dané směrnici EU, jsou nejméně přípustné limity pro spotřební daň z tabáku a tabákových výrobků. V článku **10 odst. 2**, je od 1. 1. 2014 EU stanoven nejnížší povolený limit, jako „*celková spotřební daň z cigaret nejméně 60 % vážené průměrné maloobchodní prodejní ceny cigaret propuštěných ke spotřebě. Tato spotřební daň nesmí*

být nižší než 90 EUR z 1 000 kusů cigaret bez ohledu na váženou průměrnou maloobchodní prodejní cenu.“ (Směrnice 2011/64/EU).

Hodnota pro tisíc cigaret je stanovena v eurech. Kurz pro přepočítání najdeme v **kapitole 6 článek 18 odst. 1 směrnice**, kde je uvedeno, že „*pro směnné kurzy se použijí kurzy platné první pracovní den v říjnu a zveřejněné v Úředním věstníku Evropské unie a uplatní se od 1. ledna následujícího kalendářního roku.*“ (Směrnice 2011/64/EU).

Menší rozdíl mezi směrnicí EU a naším zákonem o spotřebních daních můžeme vidět konkrétně v **§ 107 odst. 5 ZSD**, kde je naším zákonem uvedeno povinné množství cigaret v jednotkovém balení, a to nejméně 20 kusů bez ohledu na délku dané cigarety. Délka dané cigarety je brána pro výpočet spotřební daně, ale ne pro počet kusů v jednotkovém balení. Směrnice ovšem daný počet pro výpočet a pro počet kusů v jednotkovém balení nezná. Délka cigarety pro výpočet spotřební daně je upravena **§ 104 odst. 5 a 6 ZSD**, kde cigareta do 80 mm včetně, se považuje za 1 kus. Pokud bychom měli velikost cigarety nad 80 mm, ale do 110 mm, tak pro výpočet budeme přihlížet jako na 2 kusy cigarety. Pokud by cigareta měla délku větší než 110 mm, ale vlezli bychom se do 140 mm, tak při daném výpočtu se počítá se třemi cigaretami. Na to navazuje v **§ 104 odst. 7 ZSD**, který stanovuje povinnost při výpočtu takovou, že pokud je „*výše spotřební daně u cigaret vypočtená při použití pevné a procentní části sazby daně nižší než výše daně vypočtená při použití minimální sazby daně, použije se výše daně vypočtená při použití minimální sazby daně* (zákon č. 353/2003 Sb.).

4.2 Zdanění doutníků a doutníčků

Jelikož doutníky a doutníčky patří mezi vybrané výrobky, tak vlivem harmonizace je jejich zdanění upraveno ve **směrnici 2011/64/EU**, kde se kapitola 4 soustředí na zdanění tabákových výrobků jiných než cigarety. U doutníků a doutníčků se vychází ze sazby z pevné části daně a v odstavci druhém je uvedena minimální hodnota jako „*5 % maloobchodní prodejní ceny včetně všech daní nebo 12 EUR za 1 000 kusů či za kilogram*“ (směrnice 2011/64/EU).

EU dovoluje členským státům zvolit si výpočet daně mezi valorickou, specifickou nebo smíšenou daní. Konkrétně daný výběr je upraven v **článku 14 odstavci 2 směrnice 2011/64/EU**, kde Česká republika dle ZSD zvolila zdanění doutníků a doutníčků specifickou daní, která se vztahuje k jednotkám, tedy k jednomu kusu.

Zdanění doutníků pevnou sazbou na jeden kus je poměrně jednoduché pro výpočet. Horší je ovšem vymezení předmětu daně, kde doutník a doutníčky mají svoji specifickou definici. Zdanění doutníků je poměrně nižší oproti jiným tabákovým výrobkům, jako jsou například cigarety nebo tabák ke kouření. Dle důvodové zprávy je tomu tak právě proto, že u doutníků se jedná o výrobky, které jsou prémiové z důvodu složitější výroby. Ovšem sazba je stanovena za kus, bez ohledu na velikost nebo množství tabáku v něm obsažené. Samotná klasifikace některých doutníků je poměrně složitá, protože například celní úřad může některé doutníky klasifikovat jako cigarety a v takovém případě může docházet až k milionovým doplatkům na spotřební daní a taky DPH (dauc.cz, 2021).

4.3 Zdanění tabáku ke kouření

Tabák ke kouření je definován **směrnicí 2011/64/EU** na dva druhy, a to tabák k ruční výrobě cigaret a ostatní tabák ke kouření. Kde EU přímo stanovuje pro daný druh minimální hranice pro jeho zdanění. Česká republika v **§ 104 odst. 1 ZSD** uplatňuje specifickou daň, tedy sazbu daně na kilogram a nerozlišuje tabák ke kouření na jemně řezaný a ostatní tabák, tak jak udává EU, kde je klasifikován jako:

- a) **Jemně řezaný tabák k ruční výrobě cigaret** – Jemně řezaný tabák od 1. 1. 2020 dle EU má zvýšenou minimální sazbu a to je dle **směrnice 2011/64/EU** minimálně 60 EUR za kilogram a směrnicí je definován jako „*tabák, v němž je více než 25 % váhy tabákových částic užších než 1,5 mm.*“
- b) **Ostatní tabák ke kouření** – Ostatní tabák ke kouření si drží minimální hranici od roku 2014 a tedy ve výši 22 EUR za kilogram (směrnice 2011/64/EU).

4.4 Zdanění surového a zahřívaného tabáku

Zdanění surového a zahřívaného tabáku je v gesci Ministerstva financí a upravuje ho **zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních**, protože se nejedná o vybrané výrobky dle **směrnice 2011/64/EU**.

V **§ 130 odst. 3 ZSD**, který upravuje daň ze zahřívaného tabáku lze vidět, že odkazuje na stejný postup jako u vybraných výrobků. Naopak na surový tabák se nenahlíží jako na vybraný výrobek, protože surový tabák slouží k výrobě tabákových výrobků (zákon č. 353/2003 Sb.).

Surový tabák a jeho sazba daně je uvedena za 1 kilogram dle § 131d ZSD, naopak u zahřívávaného tabáku je uvedena sazba daně na 1 gram dle § 130c ZSD.

4.4.1 Surový tabák

Surový tabák je tabák, který slouží k dalšímu zpracování a výrobě tabákových výrobků. Zpravidla se jedná o tabák pro výrobu a chemickou úpravu, který může mít podobu celých listů v průmyslových baleních o velikosti 15 až 200 kg a nebyl nijak upravován (Kubánek, 2011, str. 77).

Nakládání se surovým tabákem bylo zavedeno s účinností od 1. 7. 2015 v zákoně o spotřební dani, kde vymezení dává povinnost přiznat a zaplatit daň, pokud byl surový tabák využit k jiným účelům než k výrobě tabákových výrobků. Zákon dále udává povinnost registrace osob skladujících surový tabák, který neslouží pro další výrobu. Dané osoby jsou povinny složit kauci ve výši 20 000 000 Kč, která musí být uhrazena na speciální účet u celního úřadu (celnisprava.cz, 2015).

4.4.2 Zahřívávaný tabák

Zahřívávaný tabák je brán jako vybraný výrobek a tedy procesy zdanění jsou stejné jako u výrobků harmonizovaných směrnicí. Příkladem je dodržení povinného značení formou tabákové nálepky stejně jako u cigaret. Zahřívávané tabákové výrobky jsou klasifikovány jako zdravější alternativa klasických cigaret, kde mezi nejznámější zahřívávané cigarety bezesporu patří IQOS (eliquidshop.cz, 2023).

Jednotkové balení proti cigaretám upravuje § 130d odst. 1 ZSD, kde je minimální počet 5 kusů v balení proti cigaretám, kde je povinnost 20 kusů.

5 VÝROBKY NEPODLÉHAJÍCÍ SPOTŘEBNÍ DANI

Existují výrobky, které kuřáci využívají místo cigaret nebo jiných tabákových výrobků. Jsou to elektronické cigarety, které ovšem nezahřívají tabák, ale fungují na bázi spirálky nebo tělíska, které se zahřívá a pomocí toho dochází k odpařování liquidu z propylen glykolu, který obsahuje nikotin. Dané zařízení má vyměnitelné plastové cartridge, ve kterých je daný liquid uchován. V EU se poprvé objevily v roce 2005 (vaprio.cz, 2018).

Podle Králíkové (2015, s. 28) se označuje vapování jako „*inhalační systém nikotinu bez kouře*“. Panují diskuze ohledně jejich regulace, a to právě z toho důvodu, že i dané vaporizéry obsahují dle studií toxické látky, které jsou mnohonásobně nižší než u běžných

cigaret. Elektronické cigarety mohou prakticky pomoci lidem přestat kouřit, kdy by mohlo jít o náhradní formu léčby nikotinem. Pozitivní pohled na elektronické cigarety lze hledat v tom, že nedochází k hoření a spalování tabáku. Nedochází k pasivnímu kouření a nevystavujeme riziku kouření své okolí. Tak jako klady lze najít i zápory a těmi jsou převážně chybějící regulace dané formy kouření, užívání nekuřáky a zvýšení závislosti na nikotinu, kde dochází ke snadnému vstřebávání.

Dnes se vyrábějí elektronické cigarety, které jsou jednorázové. Jsou samozřejmě víc populární, a to hlavně kvůli tomu, že mají nižší pořizovací náklady a jejich použití je v podstatě jednoduché. Jednorázová cigareta funguje na stejném principu. Jediný rozdíl je ten, že zde žádné cartridge na výměnu nejsou a po určitém počtu „potažení“ se zkrátka vyhodí. Samozřejmě dané jednorázové cigarety zase mají ještě jiný dopad, a to při jejich likvidaci, protože součástí dané jednorázové cigarety je plast, ale i kyselina v baterii nebo zbytky nikotinu (provapery.cz, 2022).

V tomto případě ani Evropská unie na sebe nenechala dlouho čekat, protože elektronické cigarety se staly hodně populární a z důvodů fungování vnitřního trhu byla vydána **směrnice č. 2001/37/ES** o sblížování právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových výrobků, která poté byla nahrazena směrnicí Evropského parlamentu a rady **2014/40/EU**, která je transponována do **vyhlášky č. 37/2017 Sb., o elektronických cigaretách, náhradních náplních do nich a bylinných výrobcích určených ke kouření** (dále jen „vyhláška o elektronických cigaretách“), která je prováděcím předpisem k **zákonu č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů**, a další související zákony (mzcr.cz, 2017).

Předmětem dané vyhlášky je přímo v § 1 uvedeno, že předmětem úpravy jsou:

- *„požadavky na složení, vzhled, jakost a vlastnosti elektronických cigaret a náhradních náplní do nich,*
- *označování elektronických cigaret a náhradních náplní do nich a bylinných výrobků určených ke kouření, včetně zakázaných prvků a rysů,*
- *způsob, lhůty a rozsah oznamovací povinnosti výrobců a dovozců elektronických cigaret, náhradních náplní do nich a bylinných výrobků určených ke kouření a*

- *rozsah údajů požadovaných pro registraci u přeshraničního prodeje elektronických cigaret a náhradních náplní do nich na dálku a způsob jejího provedení.*“ (Vyhlášky č. 37/2017 Sb.)

Dalšími produkty, které nejsou zatíženy spotřební daní, jsou:

- šňupací tabák, který lze užívat pouze nosem,
- žvýkací tabák, který je určený výhradně ke žvýkání.

Odůvodnění, proč nejsou zatíženy spotřební daní, je to, že například liquid může, ale nemusí obsahovat nikotin. Z toho důvodu je v České republice zatím elektronická cigareta na liquid zdaňována pouze 21% sazbou DPH. Šňupací tabák a tabákové sáčky jsou dle výrobců zdravější, ale opak je pravdou. Jelikož dochází k aplikaci rovnou na sliznici v nose nebo ústech, tak v daném případě je pravděpodobnější výskyt nemocí. Větší problém odborníci vidí v tom, že výrobci směřují dané výrobky na mladší generace, a to tím, že šňupací tabák a nikotinové sáčky jsou upraveny nejrůznějšími příchutěmi a různým balením (novinky.cz, 2022).

Kubánek (2011, s. 69) hodnotí šňupání tabáku tak, že jedno šňupnutí dává uživateli stejné množství nikotinu jako jedna cigareta. Naopak je pravda, že právě tím, že nedochází ke spalování, tak se do organismu nedostává onen dehet a jiné škodlivé látky, ale pokud je šňupací tabák využíván v mladších generacích, tak v tom případě si od mládí budují závislost na nikotinu, a to bohužel v pozdějším věku vede ke kouření.

6 KOUŘENÍ Z POHLEDU ZDRAVÍ

Podle státního zdravotního ústavu, který pravidelně pořádá výzkum, který mapuje spotřebu tabáku a alkoholu u dospělých jedinců v České republice, dochází k pomalému snižování kuřáků. Především tak dochází u věkové skupiny 15 až 24 let. To je velmi důležité právě z toho důvodu, aby nevznikala závislost v mladém věku. Kuřáci se totiž dožívají kratšího života a podle ministerstva zdravotnictví, to má vliv na jeho kvalitu. Dopady kouření se podepisují samozřejmě i na pasivní kuřáky. Daná závislost přináší státu ve zdravotnictví vysoké náklady na danou léčbu, ale taky na produktivitu práce, jako jsou například pracovní neschopnost, delší nebo častější přestávky na cigaretu, invalidní důchod a v nejhorším případě to končí smrtí ve věku, kdy člověk může být ještě práce schopný. Přesto, že jsou na trhu elektronické cigarety se zahřívaným tabákem, tak převážná většina vyšších ročníků stále

kouří klasické cigarety, které jsou z pohledu zdraví nejhorší. Naopak spíše mladší generace preferují výrobky na zahřívání tabák (mzcr.cz, 2020).

Podle národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním (dále jen „NSZ 2019-2027“) vláda vydává záměr a postup vlády při uplatňování stanovení, aby se předcházelo škodlivým účinkům při užívání návykových látek ve společnosti. Přesně se daná politika soustředí na *„komplexní a koordinovaný soubor preventivních, vzdělávacích, léčebných, sociálních, regulačních, kontrolních a dalších opatření, včetně opatření vymáhání práva, uskutečňovaných na mezinárodní, národní, krajské a na místní úrovni. Jejím účelem je koordinovaným a vědeckými důkazy podloženým přístupem předcházet negativním důsledkům spojeným se závislostním chováním a snížit škody (zdravotní, sociální, ekonomické, nehmotné) působené závislostním chováním jak pro jedince, tak pro společnost, včetně dopadů na veřejné rozpočty, a posílit tak blahobyt obyvatel ČR.“* (Sekretariát rady vlády České republiky, 2019).

6.1 Závislost

Závislost na tabáku je nemoc, která se nazývá diagnózou F17. Lze ji rozdělit na dva druhy, na psychologickou a sociální. Závislost začíná ve společnosti lidí a nazývá se závislostí sociální. Z pohledu psychiky se jedná o závislost na daném předmětu, tedy přímo na dané cigaretě jako věci. Zpravidla si lidé spojují kouření s rituálem, který už je zažitý a stává se zvykem. Lze tedy říci, že psychologická závislost je spíše relaxace, rituál nebo určitý druh chování. Naopak u fyzické závislosti, která nastane po nějaké době, jde o závislost přímo na látce nikotinu. Nikotin se přes plíce dostává do krve a z krve do mozku, kde působí chemické změny. Ve většině případů dochází v mozku ke změnám, které jsou nenávratné. Jedna cigareta stačí vyléčenému kuřákovi, aby začal zase kouřit. Fyzická závislost nastává u každého po individuální době. Jakmile kuřák přestane kouřit, tak po určité době nastanou abstinenci příznaky, dle expertů se projeví od třetího týdne do třech měsíců. Příznaky abstinence mohou být nervozita, úzkosti, strach, deprese, neklid, nespavost a zvýšená chuť k jídlu. Abychom docílili snížení úmrtnosti spojené s tabákem v roce 2050, tak začínat s prevencí v roce 2020 je pozdě (Králíková, 2015 s. 47).

6.2 Nemoci spojené s kouřením

Nikotin kuřákům pomáhá při soustředění, snižuje podráždění, agresivitu a uvolňuje tělo. Snižuje chuť k jídlu a tak zabraňuje přibírání. Samozřejmě z pohledu kouření cigaret, tak

největší hrozbou není ani tak samotný nikotin, jako jeho způsob aplikování. Cigarety obsahují přibližně 5 000 látek, které jsou karcinogenní a mají vliv na zdraví člověka. Jeho nežádoucí účinky, mohou být sledovány z krátkodobého nebo dlouhodobého hlediska. Mezi krátkodobé patří:

- zkracování srážlivosti krve,
- podráždění dýchacích cest,
- předávkování projevující se bolestmi hlavy, nevolností a zvracením.

Naopak u dlouhodobých může docházet k:

- poruchám trávicího traktu,
- problémům s potencí,
- poruchám spánku, soustředěním se a neklidu,
- problémům s tepny a nádory na plicích (Kalina, 2015, s. 232).

Podle národního monitorovacího střediska škodí i pasivní kouření jak dětem tak dospělým, a to když pobývají v prostorech, kde se kouří. Žádná část kouře není bezpečná a až 80 % zplodin, které generuje kuřák, tak není vidět a je bez zápachu. Dále mezi nejzávažnější rizika kouření patří:

- mozková mrtvice, infarkt,
- ischemie dolních končetin.

Ovšem nejčastěji je s kouřením spojována rakovina plic, jícnu a hrtanu (koureni-zabiji.cz, 2023).

V globálu způsobuje kouření každoroční ztrátu asi 500 miliard USD. ČR nemá přesné výpočty, ale odhady ekonomů jsou na náklady pohybující se kolem 80-120 mld. Kč za rok. Což je zhruba dvojnásobek peněz, proti tomu co stát vybere na tabákových daní. Na zdravotní péči jde zhruba polovina nákladů, které společnost vydá na kouření. Kouření je příčinou přibližně „30 % onkologických, 15 % kardiovaskulárních a 75 % chronických respiračních onemocnění a mnoha dalších nemocí, jak se ukazuje.“ (Králíková, 2015, s. 35).

6.3 Prevence proti kouření v České republice

Oblast tabáku v České republice je částí politiky, která se soustředí na závislosti. Od roku 2014 je dané téma návykových látek odpovědností vlády České republiky a poradním orgánem vlády v otázkách kolem závislosti je Rada vlády pro koordinaci a protidrogové politiky. Dokument, který určuje záměr politiky v této oblasti je právě NSZ 2019-2027 a akční plán pro období 2019-2021, kde jsou uvedeny cíle a aktivity pro oblast tabáku. Rozdělení odpovědnosti za jednotlivé části politik v oblasti tabákových, nikotinových a souvisejících výrobků spadá do působnosti různých resortů. Ministerstvo zemědělství řeší oblast tabáku jako komodity, ovšem místo netabákových výrobků, které jsou určeny ke kouření. Ty spadají pod ministerstvo zdravotnictví. Prevence a odvykání je opět v gesci ministerstva zdravotnictví, ale školskou prevenci už řeší ministerstvo školství. Reklama patří pod ministerstvo kultury a ministerstvo průmyslu a obchodu. Nejdůležitější oblast cenové politiky a daní má v gesci ministerstvo financí.

Mezi hlavní prevence omezení spotřeby tabáku a jeho užívání v České republice patří vyšší cena, kvůli poměrně vysokému zdanění tabáku, která je dána daňovou politikou (Moravčíka a spol., 2021, s. 121).

Podle akčního plánu Národní rady jsou stanoveny priority ve 4 oblastech. Ke splnění daných cílů jsou specifikovány postupy u každého cílu. Každá priorita má odpovědnou instituci, která zodpovídá za splnění daného cíle. Hlavní priority jsou:

- posílení na straně prevence a více informovat,
- zvýšení kvality a rozšíření sítě adiktologických služeb,
- regulovat trh s danými produkty (návykovými a závislostními),
- posílit koordinaci, řízení a efektivní financování protidrogové politiky (Sekretariát rady vlády České republiky, 2019).

Prevenčí ze strany vlády jsou i stránky koureni-zabiji.cz, které mají být podporou při odvykání, protože nabízejí mnoho možností, jakým způsobem lze odvyknout od kouření a na stránkách lze najít i příběhy lidí, kteří proces absolvovali. Přímo na stránkách se nachází odkazy na odbornou pomoc formou telefonického kontaktu na národní linku pro odvykání kouření a také kontakty na adiktologické ambulance. Odkaz na stránky je uveden povinně dle vyhlášky č. 261/2016 Sb., o tabákových výrobcích (vláda.cz, 2016).

Dle akčního plánu je Adiktologie obor, který se zabývá závislostmi. Jedná se o spojení zdraví, psychologie, sociální, pedagogický a právně-kriminologický pohled do jednoho rámce. Adiktologické ambulance v České republice pomáhají se závislostmi, poradenstvím, léčbou, snižováním rizik spojených se závislostním chováním a prací s osobami, které jsou daným problémem postiženy. Financování daných služeb v ČR je vícezdrojové, zejména jde o dotace z veřejných rozpočtů a o prostředky z veřejného zdravotního pojištění. Z důvodu vícezdrojového financování jsou i vyšší administrativní nároky na poskytování daných služeb, a to je samozřejmě přenášeno do praxe (Sekretariát rady vlády, 2019).

Obrázek 7 Obrázkové varování a povinné informace platné od roku 2016 (zdroj:ct24.ceskatelevize.cz, 2016)

Mezi hlavní body, které souvisejí s prevencí v ČR lze zařadit:

- vysoké zdanění cigaret,
- zákaz reklamy, sponzoringu a marketingu,
- omezení prodejních míst,
- ochrana nekuřáků (zákaz kouření ve veřejných prostorách),
- informativní kampaně (školní programy, podpora prevence v rodině),
- zdravotní varování na krabičkách.

Důležité z pohledu prevence je varování a informační sdělení, které musí být uvedeno na tabákových výrobcích. Jeho úpravu lze najít v § 10 odst. 1 až 6 vyhlášky. Obaly jsou tištěny

výrobci a jejich obsah je důležitý, protože každý kuřák informace dostane, když si cigarety nebo jiné tabákové výrobky koupí. Lze říci, že daný obal zastává veškeré propagace, které jsou zakázané. Na obrázku (Obr. 7) lze vidět povinné obrázky se zdravotním varováním a odkazem na vládní stránky www.koureni-zabiji.cz. Další povinností je ověření plnoletosti, kde danou povinnost stanovuje přímo zákon (Králíková, 2015, s. 40).

6.4 Právní předpisy upravující prodej

Při prodeji tabákových výrobků v České republice se vychází ze směrnici Evropského parlamentu a rady **2014/40/EU**. Daná směrnice je brána jako proces při prodeji, zdraví a povinností informovat konečného spotřebitele při prodávání a výrobě na území EU. Danou směrnici ČR transformovala do **zákona č. 180/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů** a do **vyhlášky č. 261/2016 Sb., o tabákových výrobcích**.

Příkladem je, že daná směrnice EU v kapitole 1 článku 3 udává maximální úroveň emisí dehtu, nikotinu a oxidu uhelnatého pro cigarety. Stejně ustanovení a hodnoty lze najít ve **vyhlášce č. 261/2016 Sb., o tabákových výrobcích**, kde maximální úroveň emisí nesmí přesahovat na jednu cigaretu dle **§ 6 odst. 1 až 3**:

- a) „10 mg dehtu,
- b) 1 mg nikotinu,
- c) 10 mg oxidu uhelnatého“ (Vyhláška č. 261/2016 Sb.).

Jakým způsobem jsou složky měřeny, je uvedeno v **článku 4 odst. 1 a 2 směrnice EU**. Měření musí být provedeno dle normy ISO 8243 a laboratoře, které provádí měření, nemohou být vlastněny a ani nijak jinak spjaty se společnostmi z tabákového průmyslu. Seznam laboratoří se posílá komisi. V seznamu se uvádí kritéria a použité metody při měření a daný seznam je poté zveřejněn. Pokud dojde ke změně, tak se musí seznam aktualizovat (směrnice 2014/40/EU).

Daná vyhláška o elektronických cigaretách v **§ 3 odst. 6** dává povinnost, že náplně mohou obsahovat maximálně 20 mg nikotinu na mililitr. U jednorázových cigaret dle **§ 3 odst. 8**, nesmí zásobník překročit hodnotu 2 m (Vyhláška č. 37/2017 Sb.).

Pokud je ovšem výrobcem vyroben nebo dovozcem dovezen nový tabákový výrobek, tak dle směrnice EU článku 5, je povinnost oznámit složky a emise u tabákových výrobků.

Samozřejmě informační povinnost lze najít i v § 20 odst. 1 vyhlášky o tabákových výrobcích. Mezi hlavní požadavky patří:

- a) „vědecká studie o toxicitě, návykovosti a přitažlivosti výrobku,
- b) průzkum trhu, včetně mladých lidí a současných kuřáků,
- c) popis nového výrobku a návod k použití,
- d) emisní úrovně a metody měření“ (vyhláška 261/2016 Sb.).

V České republice lze prodávat tabákové výrobky na místech tomu určených dle zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. Takovými místy jsou:

- „prodejny specializované na prodej tabákových výrobků,
- prodejny, které jsou potravinářským podnikem,
- prodejna s převažujícím sortimentem tisku (trafika),
- provozovna stravovacích služeb, ubytovacích zařízení, stánek s občerstvením,
- stánek specializující se na prodej tabákových výrobků umístěný uvnitř stavby určené pro obchod“ (szpi.gov.cz, 2021).

K prodávání na vybraných místech postačuje živnost volná, a to konkrétně „Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona, obor činnosti Velkoobchod a maloobchod“. Pokud bude docházet k prodeji elektronických cigaret a náplní do nich, tak při složení nikotinu nižším než je 17 mg/ml, lze využít živnost volnou. Pro prodej elektronických cigaret a náplní do nich se složením od 17 – 20 mg/ml, je povinností vlastnit živnostenské oprávnění vázané „Výroba nebezpečných chemických látek a nebezpečných chemických směsí a prodej chemických látek a chemických směsí klasifikovaných jako vysoce toxické a toxické“ (celnisprava.cz, 2009).

7 POLITIKA WHO A EVROPSKÁ UNIE

Podle Světové zdravotnické organizace (dále jen „WHO“), pokud vláda plánuje daňovou politiku v oblasti zdanění tabáku a tabákových výrobků, tak musí zvážit silné a slabé stránky zdanění, protože dané zdanění ovlivní cenu a spotřebu v dané zemi. Čím vyšší podíl daně, tak samozřejmě i vyšší cena daného výrobku. Celosvětově cena cigaret souvisí s procentní úrovní daně, kde největší podíl z maloobchodní ceny má právě spotřební daň. Nejvyšší ceny cigaret dle klasifikace WHO jsou právě v Evropě, pak je Asie, Amerika. Naopak nejnižší

cenová hladina cigaret je v Africe a východním středomoří. WHO má za cíl, aby minimální sazby daně tlačily státy ke zvyšování sazby daní, a tím plnily své závazky, díky tomu dojde k omezení spotřeby. Jenže sazby minimální spotřební daně jsou od roku 2014 neaktualizované a podle WHO by nové sazby byly jistě nový impuls ke stanovení sazeb spotřebních daní v členských státech EU a k jejich výběru. Při navrhování zdanění tabáku v rámci daňové politiky v oblasti nepřímých daní, tak státy musí řešit různé ekonomické problémy jako je taktika SCARE6 tabákového průmyslu. Jedná se o taktiku pro státy, aby došlo při stanovení k co nejlepší daňové struktuře. Navrhuje přímo doporučené ukazatele, které je třeba vzít v úvahu (WHO, 2021, s. 18).

Výzkumná skupina pro kontrolu tabáku v Anglii uvedla, že zdanění spotřební daní tabákových výrobků je zdaleka nejjednodušší a nejefektivnější z pohledu zdraví. Je potřeba se dívat i na druhou stranu mince, a tím je tabákový průmysl, který se samozřejmě snaží nějakým způsobem podryvat opatření ve formě daní. Tabákový průmysl využívá řadu právních námitek, lobbingu nebo různé zasahování třetích stran, a to z důvodu toho, aby se mohl vyhnout placení daní. Proto WHO shrnula dané obavy do takzvané SCARE taktiky, která je zaměřená na:

- pašování a nezákonný obchod,
- soudní a právní námitky,
- snížení příjmů,
- dopad na zaměstnanost (tobaccotactics.org, 2022).

Podle smlouvy o fungování Evropské unie, která byla napsána 2012 a nese označení 2012/C 326/01. Článek dané směrnice poukazuje, že při provádění všech politik a činností EU se klade důraz na lidské zdraví. Konkrétně je zaměřena na neustálé zlepšování, předcházení nemocí a odstranění možných příčin, které by vedly k ohrožení zdraví jak fyzického tak i psychického. Nabádá státy EU ke snížení škodlivých účinků drog a závislostí na nich. Kde tabák z pohledu zdraví je klasifikován jako droga (Smlouva 2012/C 326/01, 2012).

Všechny cigarety jsou s pohledu veřejného zdraví stejně škodlivé. Poptávka po daném produktu závisí nejen na ceně, ale na spotřebiteli, který vnímá kvalitu a rozmanitost. Spotřebitelé cigaret se liší v ochotě platit za cigarety, protože jsou limitováni vlastním dýchodem. Tabákový průmysl, reaguje na poměrně vysoké procento zdanění tabákových výrobků například různými příchutěmi, kde podle WHO je dost důkazů, že po zavedení

mentolových cigaret došlo ke zvýšení začátku kouření u mládeže, a tím se zvýšila závislost na nikotinu. Alarmující je, že tabák je teprve na vzestupu a především rozšířený mezi mladými lidmi. Odhad do roku 2030 ukazuje, že tabák bude mít na svědomí cca kolem 8 milionů lidí ročně. Dle vývoje užívání nás teprve dopady tabákové epidemie čekají, protože onemocnění související s tabákem, je jedním z největších ohrožení veřejného zdraví, kterému svět kdy čelil z pohledu nepřenositelných nemocí, jako jsou cévní onemocnění, rakoviny a chronické respirační onemocnění. V daném případě je potřeba zavést opatření, protože všechny země mají povinnost chránit zdraví jejich lidí. V daném kontextu vznikla první Úmluva WHO FCTC o kontrole tabáku. Jedná se o první zdravotní smlouvu, která spojuje 179 zemí a Evropskou unii v boji proti tabákové epidemii.

Úmluva zavádí přísné zásady, které vedou ke snížení poptávky a nabídky tabákových výrobků. FCTC má šest součástí, mezi které patří:

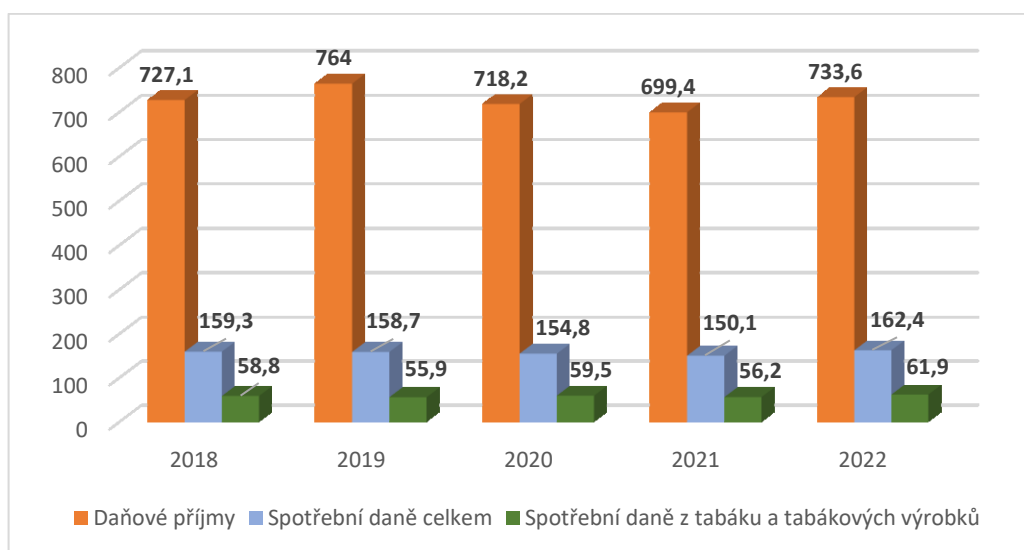
- monitoring užívání tabáku a jeho prevence,
- ochrana lidí před tabákovým kouřem,
- nabídka pomoci při odvykání,
- varování ohledně nebezpečí užívání tabáku,
- zakazování reklamy na tabákové výrobky,
- zvýšení daně z tabáku.

Zdanění tabáku je nejen nákladově efektivní, ale hlavně generuje dodatečné příjmy a vlády tak mohou financovat zdravotní programy a další služby, které jsou v boji s kouřením využívány (WHO, 2021, s. 59).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

8 ANALÝZA PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ STÁTNÍHO ROZPOČTU Z POHLEDU SPOTŘEBNÍCH DANÍ

Celkové daňové příjmy státního rozpočtu do roku 2019 rostly a první pokles byl zaznamenán až v roce 2020, a to vlivem pandemie COVID. Jak lze vidět z grafu (Graf 1), celkové příjmy klesají a s nimi se úměrně snižují i příjmy ze spotřebních daní, které si ovšem během sledovaných let 2018 až 2022 drží podíl zhruba kolem 21 % na celkových daňových příjmech České republiky.

Graf 1 Daňové příjmy státního rozpočtu v letech 2018-2022

(zdroj: Státní rozpočet v kostce 2023)

Spotřební daň z tabáku má v roce 2018 podíl na celkové spotřební dani 36,9 %. V roce 2019 podíl vzrostl na 35,2 % a v roce 2020 opět došlo ke zvýšení. Podíl činil 38,4 % i přesto, že celkové daňové příjmy byly nižší než v roce předchozím. V roce 2021 došlo ke snížení podílu na 37,4 %. Pro rok 2022 vycházíme ze schváleného státního rozpočtu, protože přesné hodnoty s jakými stát hospodařil, zatím zveřejněny nejsou.

Spotřební daně se každý rok zvyšují, ale podle grafu (Graf 1) to nemusí znamenat, že zvýšení sazby, automaticky zaručí zvýšení příjmů. Rozhodování spotřebitele je ovlivněno mnoha faktory. Ne jen samotnou sazbou spotřební daně.

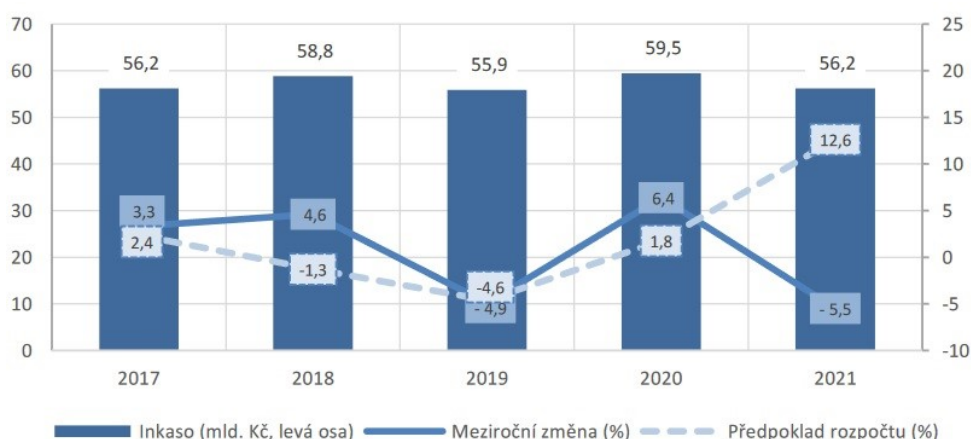
Na základě indexu spotřebitelských cen je pro výpočet inflace stanoven spotřební koš, který odpovídá právě průměrné spotřebě domácností a na základě toho je výrobkům a službám přiřazena daná váha, která je platná vždy na 2 roky.

V tabulce (Tab. 1) můžeme vidět, že váha vyjádřená v promile je stanovena jako podíl na celkové spotřebě domácností. V podobě cigaret daný podíl klesá, ovšem i přesto je udávána váha dle Českého statistického úřadu poměrně vysoká. Ve spotřebním koši pro všech 6 let je cigaretám dána větší váha než například u zdraví, kde je udávána váha kolem 25 promile, ale meziročně stále roste. Což naopak může vysvětlovat, že lidé začínají dbát více na své zdraví. Dalším zajímavým ukazatelem je meziročním pokles u vzdělání.

Tabulka 1 Váha vybraného vzorku na celkové spotřebě domácností v promile od roku 2018-2023 (zdroj: czso.cz)

Podíl spotřeby	2018/2019	2020/2021	2022/2023
Tabák	50,87274	48,488024	47,818809
Cigarety	50,87274	48,488024	47,818809
Zdraví	24,540525	24,531784	26,544646
Vzdělání	5,742462	5,63167	5,565065

Na obrázku (Obr. 8) jsou zobrazeny plány, kde se při zvyšování sazeb na tabák a tabákové výrobky očekávalo, že se zvýší i příjem neboli inkaso do státní pokladny, ale bylo tomu právě naopak. Mezi roky 2019, 2020 a 2021 došlo k nejvyššímu navýšení sazeb z tabáku a tabákových výrobků, přibližně o 10 %. Inkaso pokleslo v roce 2021 přes 3 mld. Kč, a tím došlo k propadu o 5,5 %.

Obrázek 8 Srovnání inkasa spotřební daně a plánu dle státního závěrečného účtu v mld. Kč (zdroj: Státní závěrečný účet 2021)

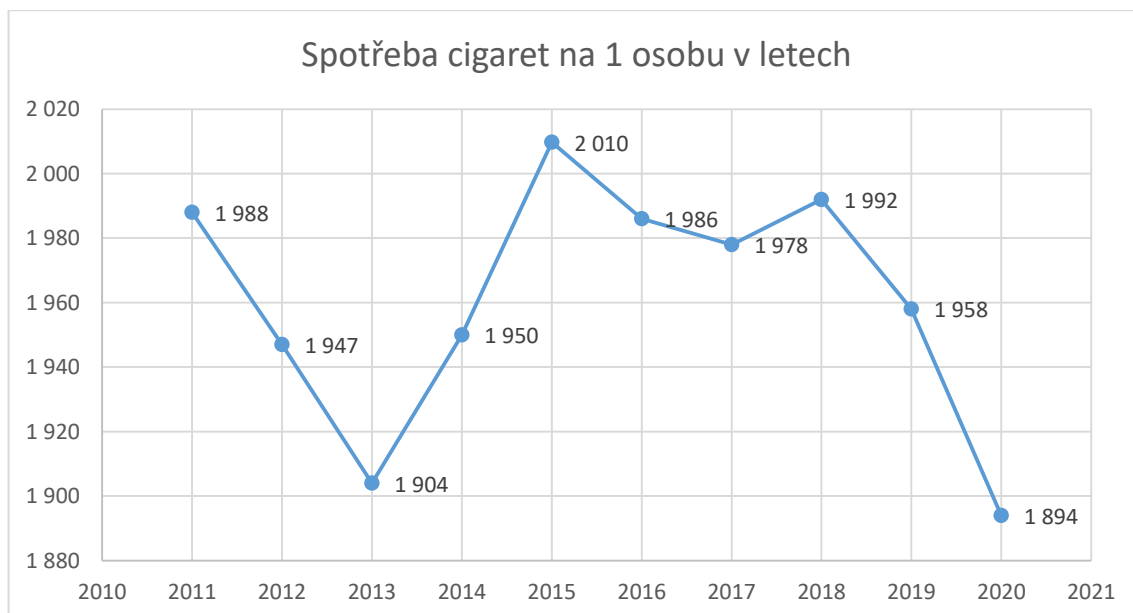
Pokles lze připisovat, již zmiňované pandemii COVID-19, která zastavila ekonomiku v celém světě. Byl omezený pohyb osob a zákaz cestování. Mnoho lidí pracovalo z domu a výrobní firmy, nechávali zaměstnance doma na procentech ze mzdy. Mnoha lidem tehdy

klesl příjem, což vyvolalo i snížení spotřeby a hlavně nedocházelo k odbytu ze strany zahraničí.

Důležité je zmínit i rozdíl mezi inkasem ze spotřební daně a vyměřením spotřební daně, kterou zveřejní celní úřad. Vyměřená spotřební daň je poměrně odlišná, a to z toho důvodu, že ke konci roku odběratelé tabákových nálepek mohou daň uhradit buď ke konci roku, nebo na přelomu roku dalšího. Bohužel dané skutečnosti jsou velmi těžce určitelné z pohledu Celního úřadu, a tak se inkaso za daný rok může lišit od vyměřené spotřební daně.

Lze však říct, že zvýšením sazby, a tedy k objednání nové tabákové nálepky s vyšší sazbou, dojde s největší pravděpodobností také ke zvýšení ceny nejen u cigarety, kdy konečnou cenu pro spotřebitele stanovuje právě ministerstvo financí, ale i u ostatních tabákových výrobků, kde si řídí ceny prodejci.

Největší část příjmů z daní z tabákových výrobků jsou příjmy z cigaret, a to kvůli jejich vysokému zdanění a největší spotřebě. Český statistický úřad zveřejnil spotřebu cigaret na osobu za dané roky, kde v grafu (Graf 2) lze vidět, že od roku 2015 je zaznamenán klesající trend u spotřeby cigaret. Poslední zmínka je tedy do roku 2020 a další údaje nejsou bohužel zveřejněny, a to z toho důvodu, že v daném roce byl problém s daty dle ČSÚ.

Graf 2 Vývoj spotřeb cigaret v letech (zdroj: Český statistický úřad, 2022)

9 ZDANĚNÍ TABÁKU A TABÁKOVÝCH VÝROBKŮ V ČESKÉ REPUBLICE

9.1 Zdanění cigaret

Zdanění cigaret přináší nejvíce finančních prostředků do státního rozpočtu, protože je nejvíce zatíženo spotřební daní a k tomu taky daní z přidané hodnoty. Jedná se o výrobek z tabáku, který je nejvíce spotřebováván a nejvíce regulován z pohledu EU. Důvodem je právě jeho vysoká škodlivost a zdravotní nebezpečí.

Tabulka 2 Vývoj sazeb spotřební daně z cigaret 2019 – 2023 v ČR
(zdroj: *celnisprava.cz*, 2022)

ROK	Sazba daně			Značení
	Procentní část (%)	Pevná část Kč na 1 kus	Celkem nejméně však na 1 ks	
2019	27	1,46	2,63	V
2020	30	1,61	2,9	Z
2021	30	1,79	3,2	F
2022	30	1,88	3,36	G
2023	30	1,97	3,52	L

V tabulce (Tab. 2) lze vidět, že pro výpočet spotřební daně se využívá dvousložkové zdanění. Procentní část, která byla ve výši 27 % do roku 2019, se v roce 2020 zvýšila na 30 % a od té doby se hodnota nezměnila. Pevná část roste každý rok a mezi roky 2019 a 2020 byl nárůst o 10,2 %. Stejně tak mezi roky 2020 a 2021, kde bylo velmi podobné zvýšení, a to 11,2 %. Pomalejší růst byl zaznamenán v letech 2022 a 2023, kde docházelo k navýšení zhruba o 5 %. A to právě z toho důvodu, že inkaso ze spotřebních daní bylo nižší, než se předpokládalo v předchozích letech.

9.1.1 Právní úprava EU

Cigarety jsou regulovány EU, a tak při stanovení sazeb musíme vycházet ze směrnice EU, která udává povinnosti, které se implementují do našeho zákona o spotřebních daních.

V tabulce (Tab. 3) vidíme nejnižší minimální částku, kterou může být zatížena 1 cigareta dle EU po přepočtení kurzem na české koruny. Rozdíly jsou tvořeny v právě použitém kurzu, kdy v roce 2021 je kurz vyšší, a tak hodnota sahá k necelým 2,50 Kč za kus. Naopak díky

nižšímu kurzu v roce 2023 vychází hodnota dle EU nejméně 2,21 Kč, což je dle naší hranice pro daný rok o 60 % méně.

Tabulka 3 Nejméně povolené limity pro spotřební daně dle EU ve srovnání se sazbou ČR v letech 20-23 (*vlastní zpracování*)

Číslo věstníku	Pro rok	Stanovený kurz	Min. hodnota EUR	Nejméně povolená SD dle EU na 1 000 cigaret	Na 1 ks	V ČR na 1 ks
2019/C 329/01	2020	25,816	90	2 323,44	2,32	2,90
2020/C 325/09	2021	26,918	90	2 422,62	2,42	3,20
2021/C 400/02	2022	25,309	90	2 277,81	2,28	3,36
2022/C 381/04	2023	24,527	90	2 207,43	2,21	3,52

9.1.2 Výpočet spotřební daně na krabičku cigaret

Při výpočtu u cigaret vycházíme z předem stanovené ceny, za kterou výrobci musí prodávat v České republice. V tabulce (Tab. 4) je výpočet zdanění cigaret a odvodu spotřební daně do státního rozpočtu. Pro výpočet byly vybrány cigarety L&M BLUE LABEL o délce 87 mm včetně filtru, kde podle zákona o spotřebních daních, filtr není tabákový provazec. Cena cigaret roste společně se sazbami. U vybraných cigaret roste cena přibližně o 9 % mezi danými roky.

Obrázek 9 Krabička cigaret
L&M BLUE LABEL KS SOF 20
(zdroj: makro.cz, 2023)

U výpočtu se první spočte pevná část, která je vynásobena počtem cigaret v jednotkovém balení dle délky. Následně je vypočtena procentní část z konečné ceny pro spotřebitele. Po sečtení procentní a pevné části dochází k porovnání s nejmenší možnou hodnotou na jeden kus, která je vynásobena počtem cigaret v jednotkovém balení.

Tabulka 4 Výpočet zdanění cigaret a cena krabičky cigaret v letech 2019-2022
(vlastní zpracování)

Cena za jednotkové balení	Jednotkové balení = 20 ks				
	2019	2020	2021	2022	2023
Výpočet dle sazby					
Cena krabičky cigaret (Kč)	94	103	112	123	133
Pevná část ZD	29,2	32,20	35,80	37,60	39,40
Procentní část ZD	28,2	30,90	33,60	36,90	39,90
SOUČET	57,4	63,10	69,40	74,50	79,30
Nejméně přípustná hodnota SD	52,6	58,00	64,00	67,20	70,40
Spotřební daň	57,4	63,10	69,40	74,50	79,30
DPH 21 %	16,31	17,88	19,44	21,35	23,08
Odvedeno státu	73,71	80,98	88,84	95,85	102,38
Spotřební daň na jednu cigaretu	2,87	3,16	3,47	3,73	3,97

Pokud by hodnota procentní a pevné části po sečtení byla nižší než nejméně povolená hodnota na 1 kus, tak by se použila spotřební daň ve výši nejméně povolené hodnoty. V tabulce (Tab. 4) můžeme vidět rozdíl mezi nejméně přípustnou hodnotou a celkovou částkou pevné a procentní sazby. Rozdíl mezi roky 2019 až 2021 je kolem 5 korun. V dalších letech došlo ke zvyšování cen cigaret ve stejném tempu, ale sazby se snižovaly pomaleji, a z toho důvodu je rozdíl vyšší. Pro rok 2022 vychází dokonce téměř na 9 Kč.

V daném případě je v roce 2023 skutečný rozdíl mezi nejnižší hranicí EU na 1 ks a spotřební daní v ČR na 1 kus vyšší. Pokud bychom si vypočtenou spotřební daň 79,30 Kč vydělili počtem kusů v krabičce, tak na 1 ks je spotřební daň 3,97 Kč a v takovém případě je sazba vyšší proti směrnici o 79 %. Pokud bychom si pro příklad vzali nejlevnější cigarety, které lze dle věstníku u nás zakoupit za 110 Kč, s délkou 84 mm, tak na jednu cigaretu bude vycházet spotřební daň ve výši 3,62 Kč. Rozdíl mezi nejmenší hranicí bude 64 %. Lze tedy vidět, že v podstatě nejmenší možná hodnota, která je nastavená v České republice, tak z pravidla bude minimálně využita.

Tabulka 5 Daňové zatížení cigaret v letech 2019-2023 (*vlastní zpracování*)

Výrobek	2019	2020	2021	2022	2023
Cena krabičky cigaret (Kč)	94	103	112	123	133
Spotřební daň	57,40	63,10	69,40	74,50	79,30
DPH 21 %	16,31	17,88	19,44	21,35	23,08
Podíl SPD na ceně v %	61,06	61,26	61,96	60,57	59,62
Daňové zatížení cigaret (SPD + DPH) v %	78,41	78,62	79,32	77,93	76,98

Daňové zatížení spotřební daní u krabičky cigaret vychází v tabulce (Tab. 5) ve všech sledovaných letech kolem 60 %, až na rok 2023, kde jsme těsně pod danou hranicí.

Dále musíme počítat i s DPH z konečné ceny pro spotřebitele a tedy i ze spotřební daně. Do státní pokladny tak jde 77 % z krabičky cigaret, která stojí 133 Kč. To je přesně 102,38 Kč a společnosti, která cigarety vyrábí a prodává, zůstane 30,62 Kč. Z toho se samozřejmě musí zaplatit provize prodejcům, přeprava, mzdy, výrobní stroje a mnoho dalšího, co je nutné k dané výrobě.

9.1.3 Vyměřená spotřební daň a prodej tabákové nálepky

Celní správa zveřejňuje pro každou sazbu odběr tabákové nálepky a vyměřenou spotřební daň. Z toho důvodu, že je možné prodávat tabákové výrobky s označením i v roce následujícím, kde to je zpravidla 3 měsíce, tak je vyměřená daň pro jednotlivou sazbu vždy vyšší.

Tabulka 6 Celková vyměřená spotřební daň a odběr tabákových nálepek v porovnání s cigaretami pro jednotlivé sazby (*vlastní zpracování*)

Výrobek	Sazba V		Sazba V		Sazba Z	
	2018		2019		2020	
	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč
Cigarety	1128,52	57,68	963,05	54,43	738,60	49,15
Celkem vyměřená SPD	1161,34	60,48	1012,00	58,14	851,69	53,33
Procentní podíl na cel. SD	95,37		93,62		91,83	

Výrobek	Sazba F		Sazba G	
	2021		2022	
	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč
Cigarety	742,75	54,68	722,24	56,70
Celkem vyměřená SPD	888,02	59,95	903,57	61,91
Procentní podíl na cel. SD	91,19		91,58	

Od roku 2018, kdy celní správa eviduje na svých stránkách poslední záznamy o prodeji tabákové nálepky pro danou sazbu a výměru její daně, můžeme vidět, že u cigaret je objednáno pro jednotlivou sazbu meziročně méně. Nejvyšší propad byl zaznamenán v roce 2020, kdy byla platná sazba Z, kdy došlo k navýšení procentní a pevné sazby dle tabulky (Tab. 2) přibližně o 10 %. To společně s pandemií vyvolalo meziroční pokles u objednaných tabákových nálepek o 23,3 % a vyměřenou daň u cigaret nižší o cca 5 mld. Kč. Pro rok 2021 už to bylo příznivější a u tabákových nálepek došlo k odběru přibližně stejného počtu a vyměřeno bylo zhruba o 5,5 mld. Kč více. Dle tabulky (Tab. 2) bylo navýšení sazby pouze o 5 %.

Celkový poměr vyměřené spotřební daně na celkové spotřební dani vyměřené pro danou sazbu tak v roce 2018 a 2019 činí kolem 95 % a další roky 2020 až 2022 je hodnota zhruba kolem 91 %.

9.2 Zdanění doutníků a cigarillos

Zdanění doutníků a doutníčků je poměrně jednoduché na výpočet. Cena pro spotřebitele je stanovena prodejci a je odvíjena od kvality a především značky. Lze koupit doutník nebo cigarillos již od 20 Kč za kus. Samozřejmě dražší kvalitní doutníky, například Cohiba, stojí i více než 1 000 Kč za kus. Spotřební daň je v tomto případě uvedena na pevnou část za jeden kus, jak můžeme vidět v tabulce (Tab. 7), kdy v letech 2020 a 2021 docházelo k navýšení stejně jako u cigaret o zmiňovaných 10 % a pro následující roky to bylo zhruba o 5 %.

Tabulka 7 Vývoj sazeb u doutníků a cigarillos
od roku 2019-2023 (zdroj: *celnisprava.cz*, 2022)

ROK	Sazba (Kč)	Značení
	Pevná část na 1 kus	
2019	1,71	V
2020	1,88	Z
2021	2,08	F
2022	2,19	G
2023	2,29	L

9.2.1 Právní úprava EU

Česká republika je ve svých sazbách opět vysoko nad minimální hranicí, kterou stanovuje EU. V roce 2020 můžeme vidět, že cena spotřební daně za kus po přepočtu, byla 1,88 Kč a největší skok byl zaznamenán právě mezi roky 2020 a 2021, kdy došlo ke zvýšení o 0,20 Kč za kus. Pevná část je v roce 2020 šestkrát vyšší než stanovený limit EU. V roce 2023 už je to skoro osmkrát více.

Tabulka 8 Sazby daně u doutníků a doutníčků v ČR ve srovnání
s minimální povolenou sazbou EU (*vlastní zpracování*)

ROK	Sazba (pevná část, Kč/ks)	Min. hodnota na kus dle EU (Kč/ks)
Do 31. 12. 2020	1,88	0,31
Od 1. 1. 2021	2,08	0,32
Od 1. 1. 2022	2,19	0,30
Od 1. 1. 2023	2,29	0,29

9.2.2 Výpočet spotřební daně

Jelikož cena není přesně dána a zdražování daných doutníků si určují prodejci, tak jako příklad k výpočtu spotřební daně si vezmeme nejprodávanější doutník, který byl uveden na stránkách *svetdoutniku.com* a jeho cena je 65 Kč. Délka doutníku je 12,1 cm, průměr 2 cm a obvod (prstýnek) je 50 mm.

Obrázek 10 Doutník Casa de Garcia – Robusto

(zdroj:svetdoutniku.cz, 2023)

Jelikož nelze zjistit přesnou cenu doutníku a jak se vyvíjela od roku 2019, tak pro náš výpočet bude použita konstantní částka pro všechny roky. Tabáková nálepka je v tomto případě na krabici nebo krabičce určené pro koncového spotřebitele.

Tabulka 9 Výpočet spotřební daně z doutníku dle jednotlivých sazeb od roku 2019-2023 (vlastní zpracování)

Název	Casa de garcia - Robusto			Cena		65 Kč
	2019	2020	2021	2022	2023	
Výpočet dle sazby						
Spotřební daň (Pevná část na 1 ks)	1,71	1,88	2,08	2,19	2,29	
DPH 21 %	11,28	11,28	11,28	11,28	11,28	
Součet SPD + DPH	12,99	13,16	13,36	13,47	13,57	
Podíl SPD na ceně v %	2,64	2,89	3,20	3,37	3,52	

Spotřební daň na 1 doutník vychází v roce 2019 na 1,71 Kč, kde během pěti let došlo k navýšení na 2,29 Kč za kus pro rok 2023. Což je o 33,9 % během pěti let. Dopad spotřební daně je ovšem minimální. Pro rok 2023, kdy cenu daného doutníku známe a můžeme tedy vycházet z přesných hodnot, tak dle tabulky (Tab. 9) vidíme, že procentní zatížení spotřební daní je pouze 3,5 % u doutníku za 65 Kč. Pokud bychom volili doutníky, které jsou dražší, tak daný podíl bude významně nižší, a to právě proto, že se jedná o spotřební daň za 1 kus. Celkové zatížení společně s DPH tak vychází na 20,87 % a do státního rozpočtu přijde z 65 Kč dohromady i s DPH 13,57 Kč.

9.2.3 Vyměřená spotřební daň a prodej tabákové nálepky

U doutníků dochází při zvyšování sazby spotřební daně dle tabulky (Tab. 10) ke kolísavému trendu u vyměření spotřební daně a prodeji tabákových nálepek dané sazby. Při srovnání můžeme vidět, že došlo k meziročnímu nárůstu v letech 2018 a 2019 o zhruba 7,6 % v odběru tabákové nálepky. Bohužel v roce 2020 byl opět zaznamenán pokles u sazby Z, a to zhruba o 5,5 %, ale vyměřená spotřební daň byla vyšší o 12 mil. Kč. Pro rok 2021 bylo

tabákové nálepky objednáno více o 3,3 % a pro rok 2022 to bylo o 4,71 %. Vyměřená daň pro sazbu F byla vyšší o 40 mil. Kč a u sazby G to bylo zhruba o 30 mil. Kč.

Tabulka 10 Celková vyměřená spotřební daň a odběr tabákových nálepek u doutníků a cigarillos a srovnání pro jednotlivé sazby (*vlastní zpracování*)

Výrobek	Sazba V		Sazba V		Sazba Z	
	2018		2019		2020	
	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč
Doutníky, cigarillos	9,11	0,21	9,81	0,21	9,26	0,23
Celkem vyměřená SPD	1161,34	60,48	1012,00	58,14	851,69	53,33
Procentní podíl na cel. SD	0,34		0,37		0,42	

Výrobek	Sazba F		Sazba G	
	2021		2022	
	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč
Doutníky, cigarillos	9,56	0,27	10,01	0,30
Celkem vyměřená SPD	888,02	59,95	903,57	61,91
Procentní podíl na cel. SD	0,45		0,48	

V porovnání s cigaretami se bavíme o nižších jednotkách milionů Kč. Kde v tabulce (Tab. 10) i přesto, že odběr tabákové nálepky kolísá, tak vyměření spotřební daně je vždy vyšší. Což může mít za následek pevná sazba, která do roku 2020 vzrostla o 10 % a i při nižším prodeji se vybralo více. Danou situaci lze zhodnotit tak, že pokud by trend poklesu pokračoval, tak v roce 2021 a 2020 už by bylo vybráno méně, a to z toho důvodu, že sazba se zvyšovala pouze o 5 %. Vyměřená daň za doutníky a cigarillos ve sledovaných letech netvoří ani půl procenta. Jedná se o opravdu nepatrný příjem z pohledu spotřební daně a příjmů do státního rozpočtu.

9.3 Zdanění zahřívání tabáku

Zahřívání tabáku začal být zdaňován spotřební daní až od 1. 4. 2019, kdy začali lidé přecházet na dané výrobky a státnímu rozpočtu, tak utíkaly peníze. Na trh tyto výrobky přivedli jako první výrobci Philip Morris a British American Tobacco.

Kuřák si nejprve musí koupit přístroj, kde se dané tabákové náplně zahřívají. Nejznámějším přístrojem je IQOS, který vyrábí jeden z největších výrobců tabákových výrobků v Česku. Lze ho pořídit od 1 090 Kč až po necelé 3 000 Kč. Dané náplně také nejsou regulovány MFČR formou stanovené ceny pro konečného spotřebitele, takže je opět na prodejci, jakou cenu si stanoví. Sazba rostla společně s ostatními sazbami u jiných tabákových výrobků.

Tabulka 11 Vývoj spotřební daně u zahřívání tabáku
v letech 2019-2023 (zdroj: *celnisprava.cz*, 2022)

ROK	Sazba (Kč)	Značení
	Pevná část na 1 g	
2019	2,236	V
2020	2,46	Z
2021	2,721	F
2022	2,86	G
2023	3,00	L

9.3.1 Právní úprava EU

Zahřívání tabáku není upraven EU, a tak je jeho zdanění čistě v gesci České republiky a dle zákona o spotřebních daních je odkázán na stejné postupy a procesy jako u vybraných výrobků až na ten rozdíl, že nejmenší počet v jednotkovém balení fyzicky může být nejméně 5 kusů.

9.3.2 Výpočet spotřební daně

U zahřívání tabáku sledujeme na tabákové nálepce množství tabáku obsažené v tabákových výrobcích zaokrouhlené na 1 desetinné místo, viz obrázek (Obr. 11), abychom správně spočítali spotřební daň. Pro výpočet si vybereme tabákové náplně vyráběné od IQOS s názvem HEETS Blue Selection, kterou lze v obchodě zakoupit za zhruba 115 Kč dle prodávajícího. Krabička obsahuje dle tabákové nálepky 5,5 g tabáku, na obrázku je zdaňována podle sazby G a v krabičce se nachází 20 ks.

Obrázek 11 Tabáková nálepka HEETS
Blue Selection (*vlastní zpracování*)

Cenu stanovíme pro všechny roky stejnou, a to 115 Kč, z toho důvodu, že ceny předchozích let jsou těžko dohledatelné a případně je nejsme schopni ověřit. Další věcí je, že je několik druhů náplní a každá obsahuje jiné množství tabáku a pro výpočet tak daná cena není důležitá, protože sazba se bude počítat podle množství gramů tabáku v dané krabičce.

V tabulce (Tab. 12) můžeme vidět, že na krabičku 20 kusů, která obsahuje 5,5 g tabáku, vycházela spotřební daň v roce 2019, kdy se zavedla, 12,30 Kč. Pokud bychom ji rozpočítali na jeden kus, tak zatížení spotřební daní vychází na 0,61 Kč.

V roce 2023 už je spotřební daň 16,5 Kč, což je zvýšení přes 34 %. V tomto případě je cílem státu nezatěžovat vysokou daní, protože z pohledu zdraví bude jistě výhodnější přechod z klasických cigaret na zahříváné tabákové výrobky. Vysoké zdanění by se ale mohlo promítnout do ceny pro konečného spotřebitele, a to by následně mohlo rozhodnout, že kuřák nevymění daný výrobek.

Tabulka 12 Výpočet spotřební daně u zahříváného tabáku v letech 2019-2023
(*vlastní zpracování*)

ROK	Množství ks v JB = 20				
	2019	2020	2021	2022	2023
Cena JB	115	115	115	115	115
Množství g na JB	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5
Sazba SD na g	2,236	2,46	2,721	2,86	3
SPD na JB	12,30	13,53	14,97	15,73	16,5
DPH 21 %	19,96	19,96	19,96	19,96	19,96
Odvedeno státu	32,26	33,49	34,93	35,69	36,46
SD na 1 ks	0,61	0,68	0,75	0,79	0,83
Podíl SPD na ceně v %	10,70	11,77	13,02	13,68	14,35

Procentní podíl na ceně v roce 2023 vychází na 14,35 % a celkové zatížení společně s DPH tvoří 31,70 % ceny.

9.3.3 Vyměřená spotřební daň a prodej tabákové nálepky

Přesto, že zdanění zahřívaného tabáku bylo zavedeno v polovině roku 2019, tak podle tabulky (Tab. 13) můžeme vidět, že obliba zahřívaného tabáku je enormní. Jakmile se zvedlo jeho zdanění, tak v roce 2020 byla vyměřená spotřební daň ve výši 1,06 mld. Kč.

Pro rok 2021 došlo ke zvýšení o 51,89 %. A v roce 2022 se zvýšila vyměřená daň opět o 50,3 %. Pokud by samozřejmě trval trend zvyšování spotřební daně, tak by pro rok 2023 mohla být vyměřená daň při sazbě L ve výši 3,63 mld. Kč. Množství tabákové nálepky se od roku 2020 zvyšuje přibližně o 40 %.

Tabulka 13 Celková vyměřená spotřební daň a odběr tabákových nálepek u zahřívaného tabáku a srovnání pro jednotlivé sazby (*vlastní zpracování*)

Výrobek	Sazba V		Sazba Z		Sazba F	
	2019		2020		2021	
	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč
Zahřívaný tabák	7,2	0,10	77,18	1,06	109,56	1,61
Celkem vyměřená SPD	1012,00	58,14	851,69	53,33	888,02	59,95
Procentní podíl na cel. SD	0,17		1,98		2,70	

Výrobek	Sazba G	
	2022	
	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč
Zahřívaný tabák	153,02	2,42
Celkem vyměřená SPD	903,57	61,91
Procentní podíl na cel. SD	3,91	

V prvním roce, kdy byly zahřívané tabáky zatíženy spotřební daní, tak bylo vyměřeno pro danou sazbu pouze 7 mil. ks tabákových nálepek a daň zhruba 100 mil. Kč. Na celkovou

spotřební daň to mělo v podstatě nulový dopad. Rok 2020 už byl zajímavější a růst proti roku 2019 byl 10 krát vyšší. Podíl na celkové vyměřené spotřební dani v roce 2020 dosahuje zhruba 2 % a od roku 2020 meziročně roste o zhruba 40 %. V roce 2022 už dosahoval podíl přibližně 4 % na celkové doměřené spotřební dani a to i přesto, že zatížení daného výrobku je pouze 14,35 %.

9.4 Zdanění tabáku ke kouření

Tabák ke kouření se prodává za ceny, které stanovuje prodejce. Dělí se na několik typů, jako je například dýmkový tabák nebo tabák cigaretový, který se balí do cigaretového papíru a přidá se filtr. Další typ cigaretového tabáku je ten, který je prostřednictvím plničky vtlačen do cigaretové dutinky. Plničku lze koupit za 90 Kč, ale to je opravdu ta nejobyčejnější plastová plnička, pak existují i elektronické plničky, které jsou v cenovém rozmezí 3 000 – 7 000 Kč.

Tabulka 14 Sazby tabáku ke kouření
v letech 2019-2023 (zdroj: *celnisprava.cz*, 2022)

ROK	Sazba (Kč)	Značení
	Pevná část na 1 Kg	
2019	2236	V
2020	2460	Z
2021	2720	F
2022	2860	G
2023	3000	L

Tak jako u předchozích tabákových výrobků i u tabáku ke kouření docházelo společně ke zvyšování sazeb od roku 2020 až 2023.

9.4.1 Právní úprava EU

V České republice je zdanění tabáku ke kouření jednou pevnou sazbou dle tabulky (Tab. 15), kde nerozdělujeme, zda se jedná o tabák jemně řezaný a ostatní tabák ke kouření, tak jak udává směrnice EU. V roce 2020 je stanovena jednotná sazba ČR vyšší o 58,8 % oproti minimální hodnotě EU pro jemně řezaný tabák.

Pokud se jedná o ostatní tabák ke kouření, tak v takovém případě je sazba skoro 4,5 krát vyšší. V roce 2023 se sazba vyšplhala na 3 000 Kč za 1 kg a je tak 2x vyšší než minimální hodnota EU.

Tabulka 15 Sazby daně z tabáku ke kouření v letech 2020-2023

(vlastní zpracování)

ROK	Sazba (pevná část, Kč/kg)	Min. hodnota na kg dle EU pro jemně řezaný tabák (Kč/kg)	Min. hodnota na kg dle EU pro ostatní tabák ke kouření (Kč/kg)
Do 31. 12. 2020	2 460	1 548,96	567,95
Od 1. 1. 2021	2 720	1 615,08	592,20
Od 1. 1. 2022	2 860	1 518,54	556,80
Od 1. 1. 2023	3 000	1 471,62	539,58

9.4.2 Výpočet spotřební daně

V případě tabáku ke kouření sledujeme na tabákové nálepce množství tabáku v celých gramech. Pro výpočet byl vybrán cigaretový tabák BACCO, kde je na zadní straně také uvedeno, že se jedná o tabák ke kouření a určený k ručnímu balení cigaret.

Obrázek 12 Tabáková nálepka tabáku ke kouření značky
BACCO Virginia 30 g *(vlastní zpracování)*

Obsah tabáku je v daném balení na tabákové nálepce uveden 30 g a je zdaňován již novou sazbou dle obrázku (Obr. 12). Stejně jako v předchozích případech není rozhodující konečná cena pro spotřebitele, protože daň vychází z pevné části a tedy z množství tabáku v gramech.

Tabulka 16 Výpočet spotřební daně z cigaretového tabáku v letech 2019-2023

(vlastní zpracování)

ROK	Sazba				
	2019	2020	2021	2022	2023
Cena tabáku	170	170	170	170	170
Množství g (nálepka)	30	30	30	30	30
SD na 1 Kg	2,236	2,46	2,721	2,86	3
SD na 30 g balení	67,08	73,8	81,6	85,8	90
DPH 21 %	29,5	29,5	29,5	29,5	29,5
Odvedeno státu	94,85	103,3	111,1	115,3	119,5
Procentní podíl SD (%)	39,46	43,41	48,00	50,47	52,94

U vybraného produktu vychází v roce 2019 spotřební daň 67,08 Kč a v roce 2023 je vypočtena na 90 Kč. Navýšení mezi rokem 2019 a 2023 vychází na 34 % jako u zahřívání tabáku. Když se podíváme na rok 2023, kde máme cenu dle aktuálních ceníků, tak na jeden sáček vychází spotřební daň 90 Kč, což činí zatížení ve výši 53 %. Společně s DPH je daňové zatížení 70 % a výrobci tedy zůstane na výrobní náklady a provize 50,5 Kč.

9.4.3 Vyměřená spotřební daň a prodej tabákové nálepky

Tabák ke kouření přestává být dle tabulky (Tab. 17) populární. Od roku 2020 dochází k jeho poklesu. V roce 2021 dochází ke snížení o 2 procenta v odebraných tabákových nálepkách. Vyměřená spotřební daň je meziročně vyšší o 9,7 % proti předchozímu roku, a to vlivem zvýšení spotřební daně.

Tabulka 17 Celková vyměřená spotřební daň a odběr tabákových nálepek u tabáku ke kouření a srovnání pro jednotlivé sazby *(vlastní zpracování)*

Výrobek	Sazba V		Sazba V		Sazba Z	
	2018		2019		2020	
	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč
Tabák	23,71	2,59	31,94	3,40	26,65	3,09
Celkem vyměřená SPD	1161,34	60,48	1012,00	58,14	851,69	53,33
Podíl na cel. SD v %	4,29		5,82		5,76	

Výrobek	Sazba F		Sazba G	
	2021		2022	
	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč
Tabák	26,15	3,39	18,30	2,49
Celkem vyměřená SPD	888,02	59,95	903,57	61,91
Procentní podíl na cel. SD	5,66		4,03	

V roce 2022 už ovšem dochází k rapidnímu poklesu jak odběru tabákové nálepky, tak i vyměřené spotřební dani. Proti roku 2021 došlo ke snížení o 30 % pro odběr tabákové nálepky a vyměřená daň klesla o 26,5 % na 2,5 mld. Kč.

Podíl tabáku ke kouření je proti celkové spotřební dani malý a od roku 2019 má klesající tendenci. V roce 2022, kdy došlo k největšímu propadu, lze vidět, že podíl je ve výši 4 %.

9.5 Shrnutí zdanění tabáku a tabákových výrobků v České republice

V tabulce (Tab. 18) jsou nejvíce zatíženy spotřební daní právě cigarety. Z krabičky cigaret za 133 Kč se odvede zhruba 60 %. Tabák ke kouření je hned druhý, kde například zvolený tabák BACCO je zatížen přibližně 53 %. Daná spotřeba může klesat i proto, že pokud si kuřák koupí tabák ke kouření za 170 Kč, tak si k tomu musí pořídit i filtry a cigaretový papír.

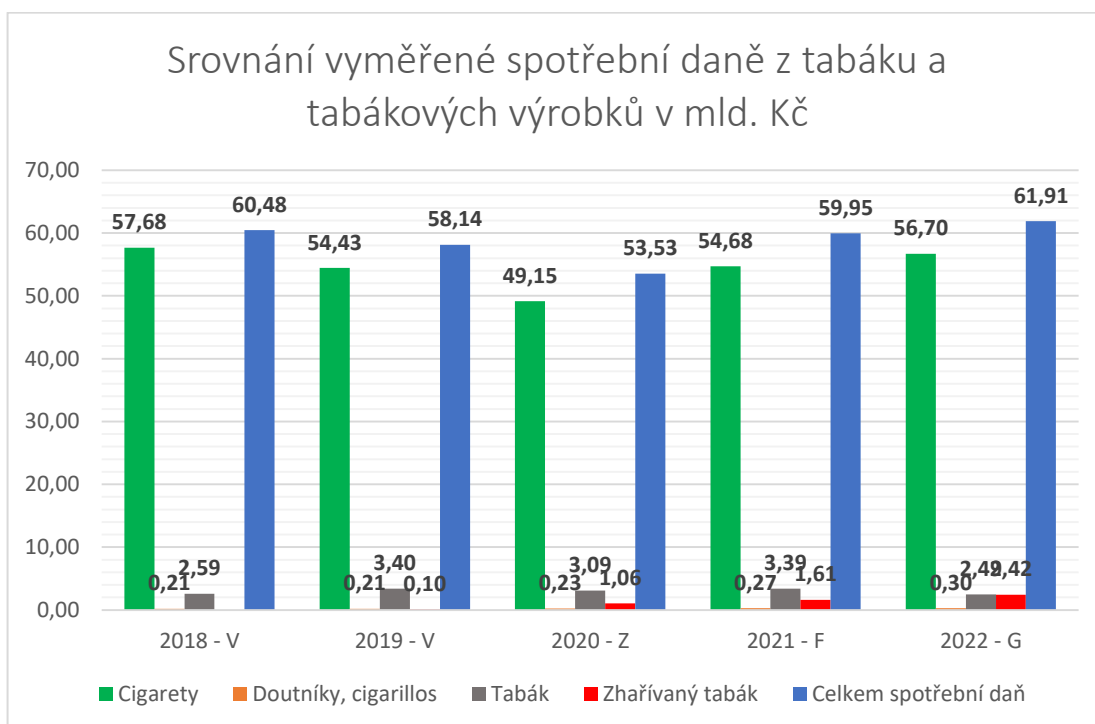
Dané položky nejsou sice drahé, filtry se dají koupit kolem 30 Kč a papírky na balení cigaret zhruba za 20 Kč, ale dále musí pořad myslet na všechny 3 věci, aby si mohl danou cigaretu ubalit a zapálit. Samozřejmě daný proces balení také není nejlehčí a kuřák to musí balit u nějakého stolu nebo někde, kde například nefouká vítr. Naproti tomu cigaretu si může vytáhnout z krabičky po cestě z práce nebo během přestávky v práci. Daná forma tedy není pro kuřáky moc pohodlná.

Tabulka 18 Shrnutí odvedené spotřební dani z výrobků dle podílu na ceně daného výrobku (*vlastní zpracování*)

Výrobek	Cena v Kč pro rok 2023	Odvedeno na spotřební dani	Podíl SD na celkové ceně (%)
Cigarety	133	79,3	59,62
Tabák ke	170	90	52,94
Zahřívavý tabák	115	16,5	14,35
Doutník	65	2,19	3,37

Zahříváný tabák je poměrně dost oblíbeným výrobkem, což můžeme vidět na grafu (Graf 3), kde vyměřená daň roste hned po cigaretách. Zahříváný tabák by měl být zdravější formou kouření, protože u cigaret a tabáku ke kouření dochází ke spalování a proto jsou z pohledu zdraví klasifikovány jako nejhorší.

Doutníky jsou úplně nejméně zdaněny, a to pevnou sazbou na kus. Zatížení spotřební daní je opravdu minimální a lze říci, že i meziroční růst je opravdu nepatrný. Lidé, kteří kouří doutníky nelze zahrnovat mezi kuřáky klasických tabákových výrobků, jako jsou cigarety nebo zahříváný tabák, a to z toho důvodu, že potřebují více času než u běžné cigarety.

Graf 3 Srovnání vyměřené spotřební daně pro jednotlivé sazby v závislosti na celkové spotřební dani v mld. Kč (*vlastní zpracování*)

Z grafu (Graf 3) lze vidět, že cigarety se nejvíce podílejí na vyměřené spotřební dani a proto, že jsou zdraví nejvíce škodlivé, tak jsou nejvíce zdaněny a kuřáci přispívají do státní pokladny nejvíce. Ovšem je vidět, že kuřáků klasických cigaret ubývá, a to může být například z důvodu přechodu na moderní formy kouření, jako je zahříváný tabák, který vytlačuje i tabák ke kouření.

Bohužel daný zahříváný tabák je zatížen spotřební daní pouze z 15 % a z analyzované krabičky jde do státního rozpočtu pouze 17 Kč. Oproti tomu z cigaret 79 Kč, což je rozdíl ve výši 62 Kč na jedné krabičce. Dále samozřejmě mohou být pro mladší generaci více trend produkty, které nejsou zatížené spotřební daní, a tedy jejich odběr není nijak sledován a dále

analyzován. V takovém případě se bavíme například o žvýkacím a šňupacím tabáku nebo dokonce i jednorázových cigaretách nebo vaporizérech, kde si bohužel i mladiství budují závislost na nikotinu a případné sklony ke kouření, které může vést v pozdějším věku právě k cigaretám nebo jiné formě tabákového výrobku.

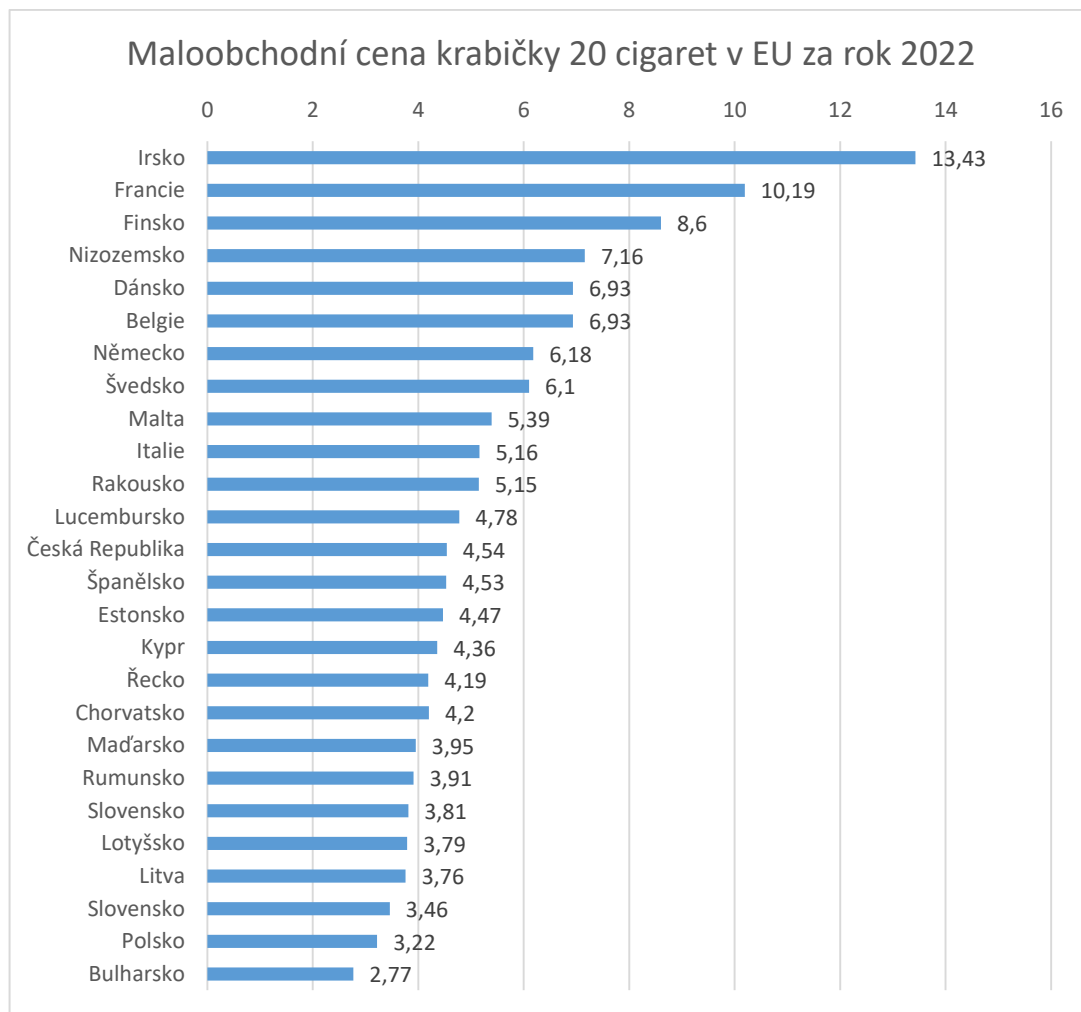
10 CENOVÉ SROVNÁNÍ TABÁKU A TABÁKOVÝCH VÝROBKŮ SE SOUSEDNÍMI STÁTY

Pro stanovení optimální sazby daně z tabáku a tabákových výrobků, musíme sledovat také sousední státy. Dívat se jaké ceny mají a případně jejich daňové zatížení daných výrobků z důvodu cenové rovnováhy.

Ceny v Německu a Rakousku byly vždy vyšší než u nás, a tak v pohraničí docházelo k nákupu cigaret na našem trhu. Naopak Polsko a Slovensko měli zase ceny nižší, tak naopak lidé z Česka, kteří bydlí při hranicích, nakupovali cigarety tam.

V Evropské unii má nejdražší cigarety Irsko, kde maloobchodní cena cigaret podle grafu (Graf 4) vychází na 13,43 EUR. Hned za Irskem je Francie, kde cena dosahuje 10,12 EUR. Po přepočtu na naše dle průměrného kurzu pro daný rok vychází cena zhruba 320 Kč. Německo drží pozici na předních příčkách a společně se Švédskem evidují cenu těsně nad hranicí 6 EUR. Pokud bychom si tedy chtěli v Německu v roce 2022 koupit cigarety, tak bychom si museli na naše připravit kolem 150 Kč.

V Rakousku lze koupit cigarety o zhruba 1 euro levněji. Polsko má cigarety nejlevnější z EU, hned po Bulharsku. Krabička v Polsku se dala koupit za cenu 3,22 EUR, a tedy za cenu kolem 80 Kč. Slovensko vychází draž o 24 centů.

Graf 4 Maloobchodní cena cigaret v eurech u krabičky s 20 ks v zemích EU

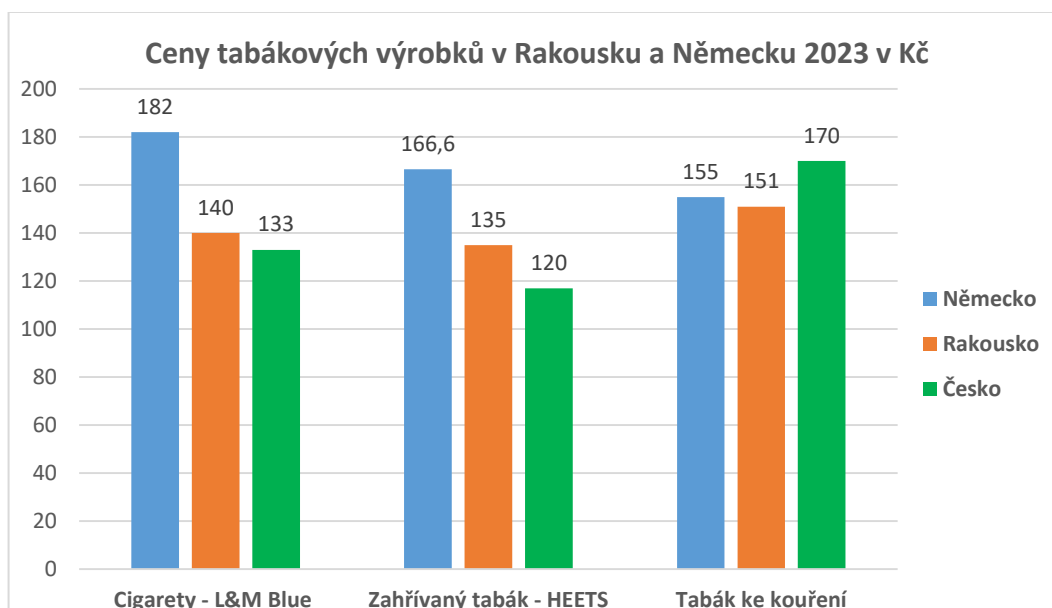
(zdroj: *statista.cz*, 2022)

10.1 Ceny Německo a Rakousko

Podle odhadu právě jedna třetina spotřeby u nás byla tvořena německými a rakouskými občany. Odhady tvrdí, že snížení daného odběru začalo v roce 2020, kdy na tom měla jistě svůj podíl pandemie covid a s tím i zmiňovaný zákaz cestování. Po skokovém navyšování cen od roku 2020, kde se začaly ceny rapidně zvyšovat, tak již ceny nejsou tak atraktivní. V grafu (Graf 5) můžeme vidět, že cena tabákových výrobků a tabáku v roce 2023 vychází u stejných cigaret L&M Blue balených po 20 ks v Německu 7,6 EUR, kdy přepočteno na naše je cena kolem 180 Kč. V Rakousku už je cena nižší, a to o necelé 2 EUR. Krabička tak vyjde zhruba na 6 EUR, tedy na nějakých 140 Kč. U nás krabička stojí 133 Kč, a to samozřejmě pro Rakouské občany není takový rozdíl, aby se vyplatilo jet do Česka kupovat cigarety, protože když si spočítáme cestu a čas, tak to možná bude ještě dražší než nákup v Rakousku.

U německých občanů v případě, že by nakoupil 10 balení po 10 krabičkách, kde lze ušetřit zhruba 2 EUR na krabičce, tak by ho celková úspora vyšla kolem 4 800 Kč. Což dohromady na 100 krabičkách cigaret není tak moc. Když připočteme pohonné hmoty a případně zajištění tak velkého odbytu cigaret v jednom obchodě poblíž hranic. Zahřívané tabákové výrobky, kde neprodávanější jsou náplně HEETS, jsou u nás proti Rakousku levnější o necelých 15 Kč. V Rakousku lze pořídit náplně IQOS za 5,5 EUR. Německo je i v tomto případě dražší, pořád přibližně o 2 EUR na krabičku.

Ohledně tabáku ke kouření tak bylo velmi složité dohledávat ceny, protože na internetových obchodech v Německu ani Rakousku toho nebylo tolik na výběr jako u předchozích výrobků. Pro srovnání se podařilo najít značku Chesterfield, kde hmotnost byla stejná, a to 30 g, ale v Rakousku se nejspíš jednalo o jiný typ. Každopádně v daném případě vychází vyšší cena u nás než v Rakousku a Německu. Což by mohlo vysvětlovat poměrně vysoký pokles kuřáků u nás.

Graf 5 Srovnání ceny tabáku a tabákových výrobku v roce 2023 s Německem a Rakouskem (*vlastní zpracování*)

Ceny nejoblíbenějších cigaret v Německu dosahují dle statistiky zveřejněné na mezinárodním webu statista.com v roce 2023 v průměru 8 EUR za krabičku. Po přepočtu lze říci, že krabička dosahuje hodnoty 190 Kč.

10.1.1 Zdanění tabákových výrobků v Německu

V Německu se při zdanění tabákových výrobků vychází z daných hodnot, kterými jsou kusy, kilogramy a maloobchodní cena. Dále je v německých zákonech u daných sazeb možné najít i stanovení pro následující roky nebo například od kdy daná sazba platí a hlavně u všech výrobků je rozdělení na pevnou a procentní část a nejmenší hodnotu, jak je uvedeno v tabulce (Tab. 19).

Tabulka 19 Sazby daně z tabáku a tabákových výrobků v Německu v roce 2023

(zdroj: *gesetze-im-internet.de*, 2023)

Produkt	Sazba		Nejméně však cena snížená o daň z maloobchodní ceny
	Pevná sazba	Procentní část (%) (z maloobchodní ceny)	
Cigarety	10,88 centů/ks	19,84	22,276 centů/ks
Doutníky	1,40 centu/ks	1,47	7,504 centů/ks
Tabák jemný	54,39 EUR/kg	17,00	121,510 EUR/kg
Dýmkový tabák	15,66 EUR/kg	13,13	26 EUR/kg
Zahřívaný tab.	15,66 EUR/kg	15,87	26 EUR/kg

Stejně jako v České republice platí, že pokud pevná a procentní část nebude vyšší než nejméně povolená, tak se musí uplatnit nejméně však povolená, která je vypočtena za kus nebo kg a je snížena o daň z prodeje maloobchodní prodejní ceny. Dle německého zákona je maloobchodní prodejní cena stanovena výrobcem nebo dovozcem.

Zahřívaný tabák je klasifikován stejně jako dýmkové a v zákoně je přímo uvedeno, že jeho výpočet odpovídá dani pro dýmkový tabák a plus doplatek daně, který se vypočte jako 80 % částky podle cigaret minus částka daně pod číslem 4, kde je uveden dýmkový tabák. Proč to dělat jednoduše, když to jde složitě. Dále spotřební daně zahrnují i výrobky jiné jako například náhražky tabákových výrobků.

Výhodou je, že Německo má měnu v eurech a limity stanovené EU jsou také v eurech, takže nedochází k přepočtům, kde daný kurz může ovlivnit danou sazbu. V tabulce (Tab. 20) lze vidět, že hodnota dle EU je stanovena na 0,09 EUR na 1 ks cigarety a Německo má po přepočtení centů dle tabulky (Tab. 19) zhruba 0,22. Což je o 150 % více než povolený limit.

Tabulka 20 Spotřební daň na 1 cigaretu a 1 doutník v Německu pro rok 2023
a srovnání s minimální hranicí dle EU (*vlastní zpracování*)

Produkt	Min. hodnota EUR	Nejmíň povolená SD dle EU na 1 000 ks	Na 1 ks dle EU	V Německu na 1 ks
Cigarety	90	90	0,09	0,22
Doutníky	12	12	0,012	0,075

U doutníků má Německo sazbu nastavenou na 1 kus, kde můžeme vidět, že sazba pro minimální hranici je zhruba 6x menší než má Německo.

Tabulka 21 Spotřební daň u tabáku ke kouření v Německu pro rok 2023
a srovnání s minimální hranicí dle EU (*vlastní zpracování*)

Produkt	Nejmíň povolená SD dle EU v EUR na 1 kg	V Německu SD v EUR na 1 kg
Tabák jemný	40	121,51
Dýmkový tabák	22	26

V případě tabáku ke kouření lze vidět, že u jemného tabáku je hranice stanovena na 121,51 EUR na 1 kg, což je oproti směrnici 3 krát víc. Naopak dýmkový tabák je dle směrnice klasifikován v ostatním tabáku, a tam je minimální hranice 22 EUR na 1 kg. Německo pro rok 2023 uvádí nejméně přípustnou daň ve výši 26 EUR za kg. Tady zase takový rozdíl není.

10.1.2 Zdanění tabákových výrobků v Rakousku

Rakousko má v podstatě velmi podobně napsané zákony nebo respektive jejich mustr jako mají Němci. Ohledně spotřební daně je tak stanovení sazeb odlišné. V podstatě u všech výrobků se vychází z maloobchodní prodejní ceny, která se stanoví pro daný rok. Všichni výrobci tak mohou prodávat za ceny zveřejněné ve Wiener Zeitung.

Daňová sazba v Rakousku trvá od 31. března do 1. dubna následujícího roku. Podobně jako Němci mají uvedené sazby i pro následující roky.

Tabulka 22 Sazby daně z tabáku a tabákových výrobků v Rakousku v roce 2023

(zdroj: ris.bka.gv.at, 2023)

Produkt	Sazba		Nejméně však
	Pevná sazba	Procentní část (z maloobchodní prodejní ceny)	
Cigarety	76,5 EUR/1000 ks	32,5	---
Doutníky	---	13,0	105 EUR/1000 ks
Tabák jemný	---	56,0	147 EUR/kg
Ostatní tabák	---	34,0	---
Zahříváný tab.	164 EUR/kg	---	---

Pro porovnání s minimální hodnotou, kterou uvádí EU ve směrnici 2011/64/EU, byly vybrány nejlevnější tabákové výrobky, které zveřejnil Winer Zeitung ve svém oznámení.

U cigaret byla nejnižší maloobchodní cena uvedená v tabulce v hodnotě 0,2750 EUR za 1 ks. Pokud má krabička 20 ks, tak maloobchodní cena vyjde na 5,5 EUR. Dle výpočtu z tabulky (Tab. 22) tak musíme zjistit pevnou část, kdy 76,5 EUR vydělíme 1 000 ks a poté vynásobíme 20, dle počtu cigaret v krabičce. Pevná část vychází na 1,53 EUR. Procentní část zjistíme tak, že vypočteme z částky 5,5 EUR 32,5 % a vychází procentní část na 1,79 EUR.

Po sečtení pevné a procentní části vychází spotřební daň u nejlevnějších cigaret na 3,32 EUR na krabičku a na jednu cigaretu 0,17 EUR neboli 17 centů. Při porovnání dle tabulky (Tab. 23) je daná sazba 2 krát vyšší než limit EU.

Tabulka 23 Spotřební daň na 1 cigaretu v Rakousku pro rok 2023
a srovnání s minimální hranicí dle EU (vlastní zpracování)

Produkt	Nejmíň povolená SD dle EU na 1 000 ks	Na 1 ks dle EU	V Rakousku na 1 ks
Cigarety	90	0,090	0,170
Doutníky	12	0,012	0,105

V případě doutníků je limit 12 EUR na 1 000 ks. Rakousko má v takovém případě limit vyšší, a to podle tabulky (Tab. 22) je buď z maloobchodní ceny 12 %, ale nejméně však 105 EUR na 1 000 ks. Pokud se tedy bude jednat o doutníky dražší, tak v takovém případě se bude vypočítávat cena z maloobchodní ceny. U levnějších doutníků, kde 12 % z ceny bude vycházet například na 1 cent spotřební daně, tak v takovém případě bude stanovena dle

nejmenší povolené hodnoty, a tedy dle tabulky (Tab. 23) to bude 10 centů, což je zhruba 8 krát více než je minimální limit.

Tabák ke kouření je v Rakousku také zdaněn podstatně více. V tabulce (Tab. 24) můžeme vidět, že sazba je nastavena zhruba 4 krát vyšší. Což například u 30g sáčku dělá sazba dle rakouského zákona o spotřebních daních přibližně 4,4 EUR. Podle EU může být minimální sazba u takového sáčku ve výši 1,2 EUR.

Tabulka 24 Spotřební daň u tabáku ke kouření v Rakousku v roce 2023
a srovnání s minimální hranicí dle EU (*vlastní zpracování*)

Produkt	Nejméně povolená SD dle EU v EUR	V Rakousku SD v EUR
Tabák jemný	40 EUR/1 kg	147 EUR/1 kg
Ostatní tabák	22 EUR/1 kg	34 % z maloobchodní ceny

Ostatní tabák ke kouření je podle EU stanoven na 22 EUR. V Takovém případě má Rakousko uvalenou pouze procentní sazbu, a to ve výši 34 % maloobchodní prodejní ceny. Ostatní tabák je klasifikován například jako dýmkový tabák, kde stanovená maloobchodní cena vychází dle zveřejnění na 5,2 EUR pro 50g balení. V takovém případě by 34 % vycházelo na 1,77 EUR a stanovená minimální sazba po přepočtu na 50 g by dělala přibližně 1,1 EUR. Rozdíl je tedy v takovém případě necelých 70 centů.

10.1.3 Výpočet spotřební daně Rakouska a Německa

10.1.3.1 Výpočet spotřební daně z cigaret

I přesto, že Německo má odlišné sazby a ceny má vyšší, tak dle tabulky (Tab. 25) vychází procentní podíl spotřební daně na balíčku stejných cigaret podle grafu (Graf 5) v podobných hodnotách.

Tabulka 25 Výpočet spotřební daně u cigaret v Německu
a Rakousku v roce 2023 (*vlastní zpracování*)

Produkt	Německo	Rakousko
Cigarety 20 ks		
Cena	7,6	5,6
Pevná sazba	2,176	1,53
Procentní	1,508	1,82
Součet	3,68	3,35
Nejméně však	4,46	---
SD	4,46	3,35
Procentní podíl (%)	58,7	59,8

V Německu nemají nařízené ceny tak jako v Rakousku a proto mají stanovenou minimální hranici, která bude použita v případě, že pevná a procentní část je nižší než nejméně povolená hodnota. Procentní podíl spotřební daně na ceně vychází zhruba stejně.

10.1.3.2 Výpočet spotřební daně ze zahřívání tabáku

Tabulka 26 Výpočet spotřební daně u zahřívání tabáku v Německu a Rakousku v roce 2023 (vlastní zpracování)

Produkt	Německo	Rakousko
HEETs 5,5 g		
Cena	7,5	5,5
Pevná sazba	0,08613	0,90
Procentní	1,19	---
Součet	1,28	---
Nejméně však	0,14	---
SD	1,28	0,90
Procentní podíl (%)	17,1	16,4

V případě zahřívání tabáku je dle tabulky (Tab. 26) vidět, že Německo má stanovenou zase pevnou sazbu, procentní sazbu a nejméně povolenou, kde v případě zdanění vybraného výrobku vychází součet procentní a pevné částky více, jak nejméně povelene. Rakousko má ve zdanění pouze pevnou sazbou. Procentní podíl vychází opět přibližně stejně, liší se pouze o 0,7 %. Rozdíl je minimální.

10.1.3.3 Výpočet spotřební daně z tabáku ke kouření

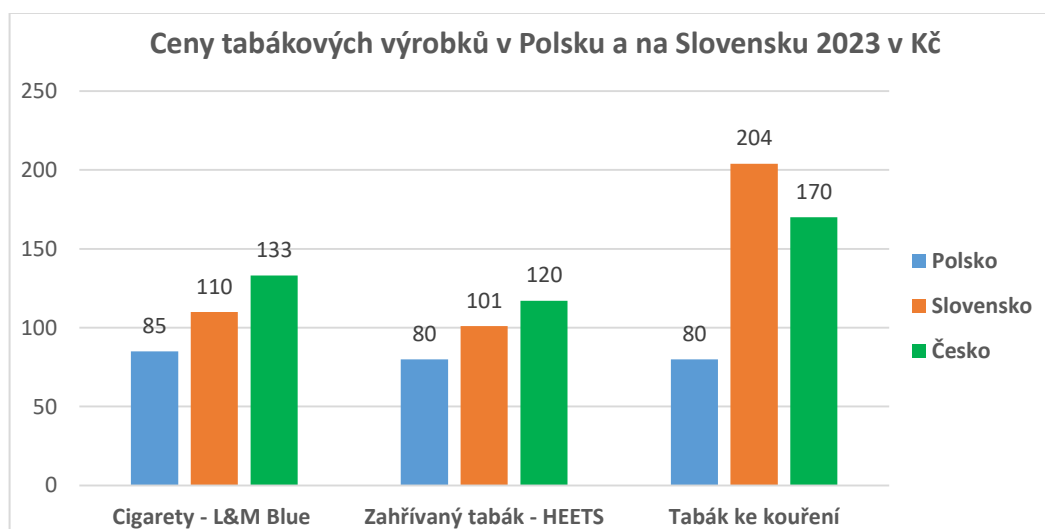
Tabulka 27 Výpočet spotřební daně u tabáku ke kouření v Německu a Rakousku v roce 2023 (vlastní zpracování)

Produkt	Německo	Rakousko
Tabák Camel 30 g		
Cena	6	6,5
Pevná sazba	1,6317	---
Procentní	1,02	3,64
Součet	2,65	3,64
Nejméně však	3,65	4,41
SD	3,65	4,41
Procentní podíl (%)	60,8	67,8

U tabáku ke kouření, můžeme vidět, že v obou případech mají dané země nejmenší povolenou hodnotu, která byla při zdanění použita. Tady už je procentní podíl spotřební daně na celkové ceně vyšší, a to v Rakousku o 8 %.

10.2 Slovensko a Polsko

Nákup cigaret v příhraničních státech je běžná věc, nejvíce spojovaná země s nákupem mimo Českou republiku, je právě Polsko. Když si srovnáme ceny cigaret u nás, kde byly zvoleny nejběžnější cigarety pro srovnání, tak modré L&M se u nás prodávají za cenu 133 Kč. Polsko dané cigarety nabízí dle grafu (Graf 6) za zhruba 17 zlotých, po přepočtení, kde 1 zlotý je přibližně 5 korun, tak vychází na 85 Kč. Což je o 56 % u nás dražší než v Polsku. Dneska silný kuřák, který vykouří 1 krabičku denně, tak může za ten den ušetřit 48 Kč. Za týden už bude úspora kolem 340 Kč, měsíčně se může ušetřit skoro až 1 500 Kč a za rok jsme na hodnotě přes 17 000 Kč.

Graf 6 Srovnání ceny tabáku a tabákových výrobku v roce 2023 s Polskem a Slovenskem (*vlastní zpracování*)

Náplně pro cigarety na zahřívavý tabák, například značku HEETS, lze v Česku koupit danou krabičku kolem 120 Kč, tak v Polsku vychází na 16 zlotých, což je zhruba 80 Kč. Na mnoho internetových obchodech byla nabízena ještě i množstevní sleva, kde při nákupu více kusů, je možné se dostat na ještě nižší cenu.

Tabák ke kouření jsem zvolil známou značku Rothmans 30 g, kde balíček v Polsku vyjde na zhruba 80 Kč a u nás ho lze dle prodejce sehnat kolem 170 Kč, ale pod 160 Kč to je nemožné.

Na Slovenském trhu není takový rozdíl mezi cigaretami. Modré L&M lze zakoupit za 4,5 EUR, na naše tedy kolem 110 Kč. Rozdíl činí nějakých 23 Kč. Zahřívání tabák, konkrétně HEETS, tak dle internetových obchodů lze pořídit za 4,2 EUR. Rozdíl oproti Česku je po přepočtení na české koruny nějakých 20 Kč.

Horší bylo dohledat cenu tabáku ke kouření, kde 30gramový pytlík tabáku ke kouření lze sehnat dle internetových obchodů za 8,5 EUR, po přepočtu částka vychází na 204 Kč, což mi přijde moc.

10.2.1 Zdanění tabákových výrobků Polsko

Tabákové výrobky v Polsku jsou zdaněny nižšími sazbami, kde v tabulce (Tab. 28) můžeme vidět jejich hodnoty. Struktura zdanění je odlišná než například u nás a jiných sledovaných státech, ale vždy to dané státy mají nastaveno dle směrnice 2011/64/EU.

Tabulka 28 Sazby daně tabáku a tabákových výrobků v Polsku v roce 2023

(zdroj: *podatki.gov.pl*, 2022)

Produkt	Sazba	
	Pevná část	Procentní část (max. maloobch. ceny)
Cigarety	250,91 PLN za 1 000 ks	32,05 %
Tabák ke kouření	171,37 PLN za 1 kg	32,05 %
Doutníky a cigarillos	476 PLN za 1 kg	---
Nový tabákový výrobek	342,74 PLN za 1 kg	32,05 %
Surový tabák	0,55 PLN na 1 ml	---
El. Cigarety na liquid	0,55 PLN na 1 ml	---

Pro výpočet spotřební daně u cigarety se v Polsku počítá jak pevná část, tak i procentní část z maximální maloobchodní ceny. Dle Ministerstva financí v Polsku, které zveřejnilo průměrnou maloobchodní cenu pro 1 000 ks cigaret ve výši 758,02 PLN.

V takovém případě po vypočtení 32,05 %, vychází spotřební daň na 1 000 ks cigaret ve výši 242,95 PLN. Pevná část dle tabulky (Tab. 25) činí 250,91 PLN na 1 000 ks. V takovém případě vychází minimální hranice spotřební daně na 1 cigaretu vychází 0,494 PLN.

Dále se musí zjistit minimální limit dle EU. Ten lze zjistit tak, že přepočteme minimální hodnotu, kterou nám udává směrnice. Kurzem, který byl zveřejněn v úředním věstníku EU

2022/C 381/04, na který odkazuje přímo daná směrnice, tak jako v případě přepočtu pro české sazby. Kurz pro přepočet EUR na PLN, vychází pro rok 2023 ve výši 4,832.

Minimální hodnota tedy 90 EUR na 1 000 ks vychází dle tabulky (Tab. 29) na 0,435 PLN na 1 kus cigarety. Pro srovnání se tak Polsko drží opravdu nejnížší sazby, kterou EU povoluje.

Tabulka 29 Spotřební daň na 1 cigaretu v Polsku pro rok 2023 a srovnání s minimální hranicí dle EU (*vlastní zpracování*)

Číslo věstníku	Stanovený kurz	Min. hodnota EUR	Nejmíň povolená SD dle EU na 1 000 cigaret	Na 1 ks dle EU	V PLN na 1 ks
2022/C 381/04	4,832	90	434,88	0,435	0,494

Cena pro tabák ke kouření byla stanovena ministerstvem financí ve výši 518,38 PLN za 1 kilogram. Výpočet 32,05 % vychází na 166,14 PLN. Pevná sazba je uvedena v tabulce (Tab. 28) ve výši 171,37 PLN za 1 kg.

I v tomhle případě se musí vypočíst minimální hodnoty dle směrnice 2011/64/EU přepočteny kurzem pro přepočet. Kde pro jemně řezaný tabák ke kouření je hodnota 40 EUR za 1 kilogram. Pro ostatní tabák je to 22 EUR.

Tabulka 30 Minimální sazby dle EU pro tabák ke kouření v porovnání se sazbou v Polsku v roce 2023 (*vlastní zpracování*)

ROK	Sazba v PLN	Min. hodnota na kg dle EU pro jemně řezaný tabák	Min. hodnota na kg dle EU pro ostatní tabák ke kouření
Od 1. 1. 2023	337,51 PLN/kg	193,28 PLN/kg	106,30 PLN/kg

Zde můžeme vidět, že Polsko stanovuje u tabáku ke kouření poměrně vyšší sazbu daně, než jsou minimální limity. Pro ostatní tabák ke kouření je stanovena sazba dokonce 3 krát vyšší než povolený limit.

V případě doutníků si Polsko vybralo zdanění na 1 kg, kde po přepočtu z EUR na PLN má sazbu ve výši 476 PLN za kg. Minimální hodnota u doutníků, přepočtená platným kurzem, vychází dle tabulky (Tab. 31) ve výši 57,984 PLN.

Tabulka 31 Minimální sazba dle EU doutníky v porovnání se sazbou v Polsku v roce 2023 (vlastní zpracování)

ROK	Sazba v PLN	Min. hodnota na 1 kg dle EU pro doutníky a doutníčky
Od 1. 1. 2023	476 PLN/kg	57,984 PLN/kg

Doutníky jsou zdaněny mnohem více než například cigarety nebo tabák ke kouření. V porovnání s minimální hodnotou jsou zdaněny 8 krát více.

10.2.2 Zdanění tabákových výrobků Slovenska

Na Slovensku zase evidují v zákoně o spotřebních daních například proti Polsku pouze 3 výrobky. Na první pohled je v tabulce (Tab. 32) vidět podobné zdanění jako u nás, a to u všech tří výrobků.

Cigarety jsou zdaňovány pevnou sazbou a procentní sazbou z ceny. Pokud ovšem daná spotřební daň nedosahuje minimální sazby, která je stanovená na 132,10 EUR pro 1 000 ks. Další zajímavostí je, že jak Česko, tak Slovensko mají stanovený počet kusů podle délky.

Tabulka 32 Sazby tabákových výrobků na Slovensku pro rok 2023

(zdroj: zákon č.106/2004 Sb.)

Produkt	Sazba		Minimální sazba
	Pevná část	Procentní část	
Cigarety	84,60 EUR/1 000 ks	23 % z ceny cigaret	132,10 EUR/1 000 ks
Tabák	101,30 EUR/1 kg	---	---
Doutníky	89,30 EUR/kg	---	---

V tabulce (Tab. 32) můžeme vidět hodnoty pro rok 2023, a pokud si je srovnáme s minimálními hodnotami, které nám povoluje EU a které jsou uvedeny v tabulce (Tab. 33), tak lze vidět, že Slovensko má hodnoty vyšší zhruba o 45 % než je limit.

Tabulka 33 Minimální sazby dle EU pro cigarety v porovnání se sazbou na Slovensku pro rok 2023 (vlastní zpracování)

Rok	Min. hodnota EUR	Nejmíň povolená SD dle EU na 1 000 cigaret	Na 1 ks dle EU	Na SL na 1 ks
2023	90	90	0,09	0,132

Ohledně tabáku ke kouření tak má Slovensko také pevnou sazbu daně. Výhodou je, že se nemusí přepočítávat kurzem. Definici pro tabák zahříváný musíme hledat jinde než v opoře zákona o spotřební dani. Jedná se bezdýmové tabáky, a ty jsou zdaněny sazbou ve výši 187,80 EUR / kg.

Tabulka 34 Minimální sazby dle EU pro tabák ke kouření v porovnání se sazbou na Slovensku pro rok 2023 (*vlastní zpracování*)

ROK	Sazba v SK	Min. hodnota na kg dle EU pro jemně řezaný tabák	Min. hodnota na kg dle EU pro ostatní tabák ke kouření
Od 1. 1. 2023	101,30 EUR/kg	40 EUR/kg	22 EUR/kg

V případě zdanění tabáku ke kouření, tak lze vidět, že Slovenská republika má výrazně vyšší zdanění, než povoluje limit EU. Dokonce je zdaněn 2,5 krát více, než povoluje EU. Slovensko se stejně jako Polsko rozhodlo pro stanovení sazby na kilogram u doutníků.

Tabulka 35 Minimální sazby dle EU pro doutníky v porovnání se sazbou na Slovensku pro rok 2023 (*vlastní zpracování*)

ROK	Sazba v PLN	Min. hodnota na 1 kg dle EU pro doutníky a doutníčky
Od 1. 1. 2023	89,30 EUR/kg	12 EUR/kg

Dle tabulky (Tab. 35) můžeme vidět, že i Slovensko má doutníky zdaněny výrazně více, než je povolený limit. Výše daně je přibližně 7,5 krát vyšší.

10.2.3 Výpočet spotřební daně Polska a Slovenska

10.2.3.1 Výpočet spotřební daně z cigaret

Opět se můžeme setkat v obou případech, že například Polsko nemá minimální hranici, ale vychází z pevné částky a procentní částky maloobchodní ceny. V obou případech můžeme vidět v tabulce (Tab. 36), že procentní podíl tvoří přibližně 60 % ceny pro spotřebitele.

Tabulka 36 Výpočet spotřební daně z cigaret v Polsku a na Slovensko v roce 2023 (*vlastní zpracování*)

Produkt	Polsko	Slovensko
	Cigarety 20 ks	
Měna	PLN	EUR
Cena	17	4,5
Pevná sazba	5,02	1,69
Procentní	5,45	1,04
Součet	10,47	2,73
Nejméně však	---	2,642
SD	10,47	2,73
Procentní podíl (%)	61,6	60,7

V porovnání došlo v měnách dané země, aby se vlivem kurzu nezkresloval případný výsledek.

10.2.3.2 Výpočet spotřební daně ze zahřívání tabáku

Tabulka 37 Výpočet spotřební daně ze zahřívání tabáku v Polsku a na Slovensko v roce 2023 (*vlastní zpracování*)

Produkt	Polsko	Slovensko
	HEETS 5,5 g	
Měna	PLN	EUR
Cena	16	4,2
Pevná sazba	1,89	1,03
Procentní	5,13	---
Součet	7,01	1,03
SD	7,01	1,03
Procentní podíl (%)	43,8	24,5

V případě zahřívání tabáku, dle tabulky (Tab. 37) ani jedna země nemá stanovenou minimální hranici. Na Slovensku je daňové zatížení nižší než naopak v Polsku, ale i přesto vychází konečná cena lépe v Polsku. Rozdíl v daňovém zatížení činí přibližně 20 %.

10.2.3.3 Výpočet spotřební daně z tabáku ke kouření

Tabulka 38 Výpočet spotřební daně z tabáku ke kouření v Polsku a na Slovensko v roce 2023 (*vlastní zpracování*)

Produkt	Polsko	Slovensko
	Tabák ke kouření 30 g	
Měna	PLN	EUR
Cena	16	8,5
Pevná sazba	5,14	3,04
Procentní	5,13	---
Součet	10,27	3,04
SD	10,27	3,04
Procentní podíl (%)	64,2	35,8

U zdanění zahřívávaného tabáku, dle tabulky (Tab. 38) procentní podíl v Polsku je skoro 2 krát vyšší než na Slovensku. Výpočet byl proveden na základě sazeb z příslušných zákonů. V takovém případě lze vidět, že Polsko má jak pevnou tak i procentní sazbu daně, ale naopak Slovensko má stanovenou pouze pevnou sazbu na 1 kg.

10.3 Shrnutí zdanění tabákových výrobků ve vybraných zemích EU

Při srovnání není brána v potaz velikost trhu, a to z toho důvodu, že například Německo má nejvíce obyvatel z vybraných zemí. Celkem v Německu žije přes 80 mil. obyvatel. Polsko je na druhém místě s přibližně 37 mil. obyvatel. Následujeme my s 10 mil. obyvatel, kde jsou zahrnuti všichni obyvatelé včetně dětí a mladistvých. V tomto případě je ovšem zřejmé, že trh Německa a Polska je několásobně větší než u nás.

Rakousko má zhruba 9 milionů obyvatel, a tedy tamní trh je z pohledu spotřebitelů přibližně stejný, jako u nás. Což může mít za následek i velmi podobné ceny nám. Naopak na Slovensku přibližně 2 krát méně lidí než u nás. Počet obyvatel se pohybuje kolem 5,5 mil. Samozřejmě vliv na danou spotřebu má výše důchodu v dané zemi, celková životní úroveň obyvatel, celkové daňové zatížení občanů a mnoho dalších faktorů, které ovlivňují rozhodování spotřebitele.

Tabulka 39 Srovnání daňového zatížení cigaret u vybraných států EU

(vlastní zpracování)

Cigarety	Česká republika	Německo	Rakousko	Polsko	Slovensko
Měna	CZK	EUR	EUR	PLN	EUR
Cena	133	7,6	5,6	17	4,5
SD	79,9	4,46	3,35	10,47	2,73
Podíl na ceně (%)	59,6	58,7	59,8	61,6	60,7

Pokud nebudeme brát v potaz velikost trhu, tak je dle tabulky (Tab. 39) zatížení spotřební daní na krabičku cigaret přibližně stejné, a to kolem 60 %. Nejnižší hodnoty vykazuje právě Německo. Naopak Polsku, které má druhý největší trh, tak spotřební daň vychází 62 % na krabičku. Společně s Rakouskem vykazujeme stejný podíl.

Tabulka 40 Srovnání daňového zatížení zahřívání tabáku

u vybraných států EU (vlastní zpracování)

Zahřívání tabák	Česká republika	Německo	Rakousko	Polsko	Slovensko
Měna	CZK	EUR	EUR	PLN	EUR
Cena	115	7,5	5,5	16	4,2
SD	16,5	1,28	0,9	7,01	1,03
Podíl na ceně (%)	14,4	17,1	16,4	43,8	24,5

U zahřívání tabáku už je situace jiná, a to z toho důvodu, že zahřívání tabáku dle trendů pomalu vytlačuje právě klasické cigarety. Lze vidět, že Česká republika má nejnižší podíl spotřební daně na konečné ceně, a to 14 % a to z toho důvodu, že jsme zařadili mezi spotřební daně daň ze zahřívání tabáku právě nedávno. Rakousko má vyšší podíl o 2 %, kde hned za ním je s hranicí 17 % Německo. Polsko vykazuje největší zatížení spotřební daně u zahřívání tabáku. Vlivem rostoucího trendu lze odhadnout, že se jedná o fiskální funkci z pohledu státu.

Tabulka 41 Srovnání daňového zatížení tabáku ke kouření u vybraných

států EU (vlastní zpracování)

Tabák ke kouření	Česká republika	Německo	Rakousko	Polsko	Slovensko
Měna	CZK	EUR	EUR	PLN	EUR
Cena	170	6	6,5	16	8,5
SD	90	3,65	4,41	10,27	3,04
Podíl na ceně (%)	52,9	60,8	67,8	64,2	35,8

U tabáku ke kouření lze v tabulce (Tab. 41) vidět, že Slovensko má nejnižší zatížení ve výši 35,8 %. Německo tak ve všech případech drží hodnoty spíše nižší na to, jaká je v dané zemi cenová hladina tabákových výrobků. Polsko má naopak ceny výrazně nízké, ale jejich podíl na dané ceně je naopak vyšší.

11 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

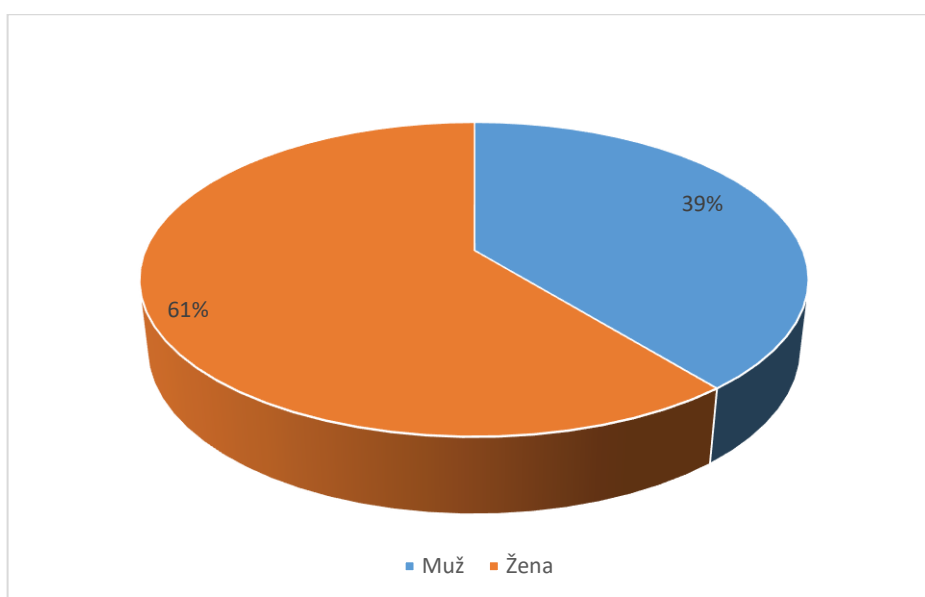
V praktické části byla použita metoda dotazníkového šetření, kde cílem bylo zjistit, jak dlouho daný kuřák kouří, jakou formu tabákových výrobků preferuje a kolik je schopen utratit za týden (pondělí až neděle).

Dalším bodem byla reakce daného kuřáka na zvýšení ceny vlivem spotřební daně, co ho vedlo ke kouření a zda by rád přestal kouřit. Dotazník byl realizován elektronickou formou od 1. 3. 2023, kdy byl sdílen na internetových stránkách a využity k tomu byly platformy jako Facebook a Instagram. Vyhodnocení a následná analýza byla provedena pomocí kvantitativních nástrojů v Microsoft Excel.

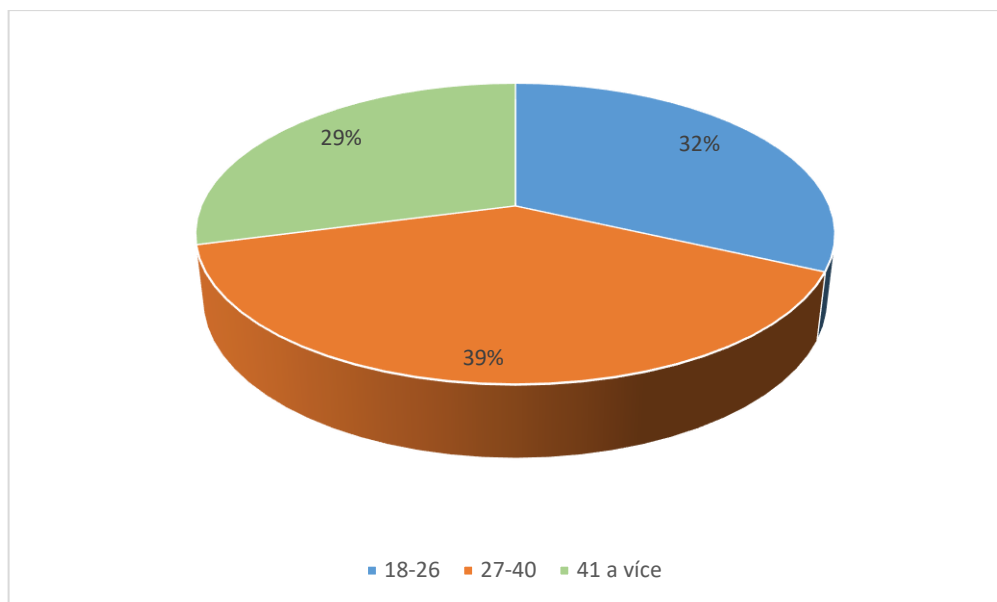
Výsledky z dotazníkového šetření byly využity jako pomocný nástroj pro sestavení nového návrhu zdanění tabáku a tabákových výrobků. Dotazník je uložen v příloze č. 1 pod názvem Dotazník ohledně spotřeby tabákových výrobků.

11.1 Výsledky dotazníkového šetření

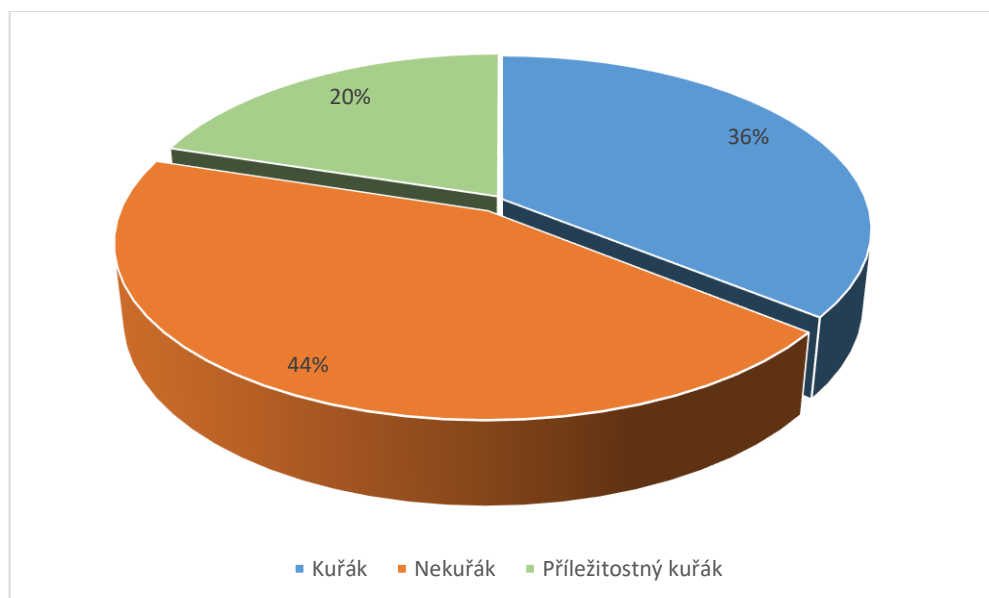
Rozdělení dle pohlaví.

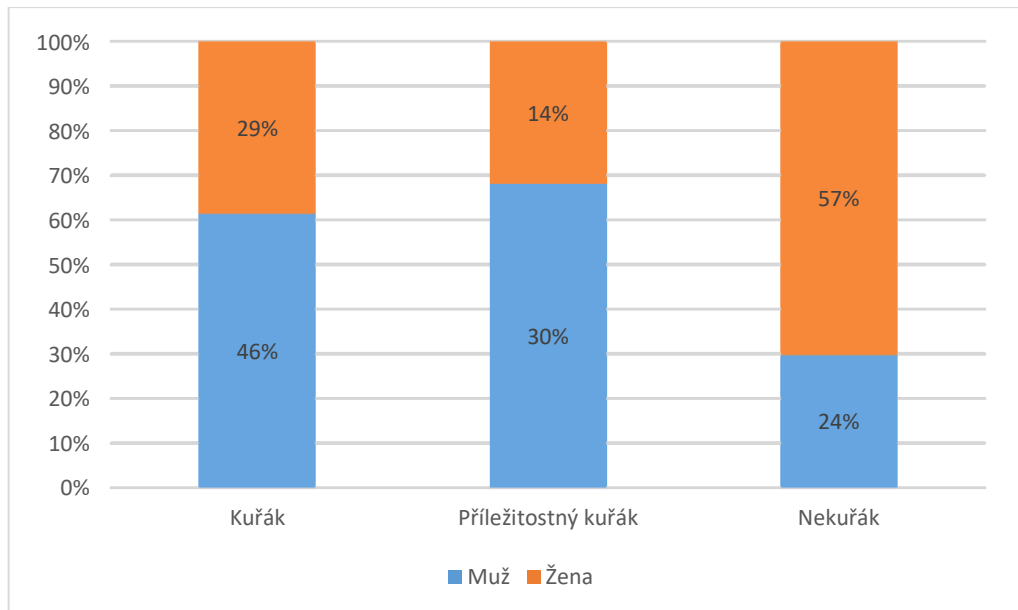
Obrázek 13 Dotazníkové šetření - Rozdělení dle pohlaví
(vlastní zpracování)

Věková kategorie odpovídajících lidí.

Obrázek 14 Dotazníkové šetření - Věková skupina respondentů
(vlastní zpracování)

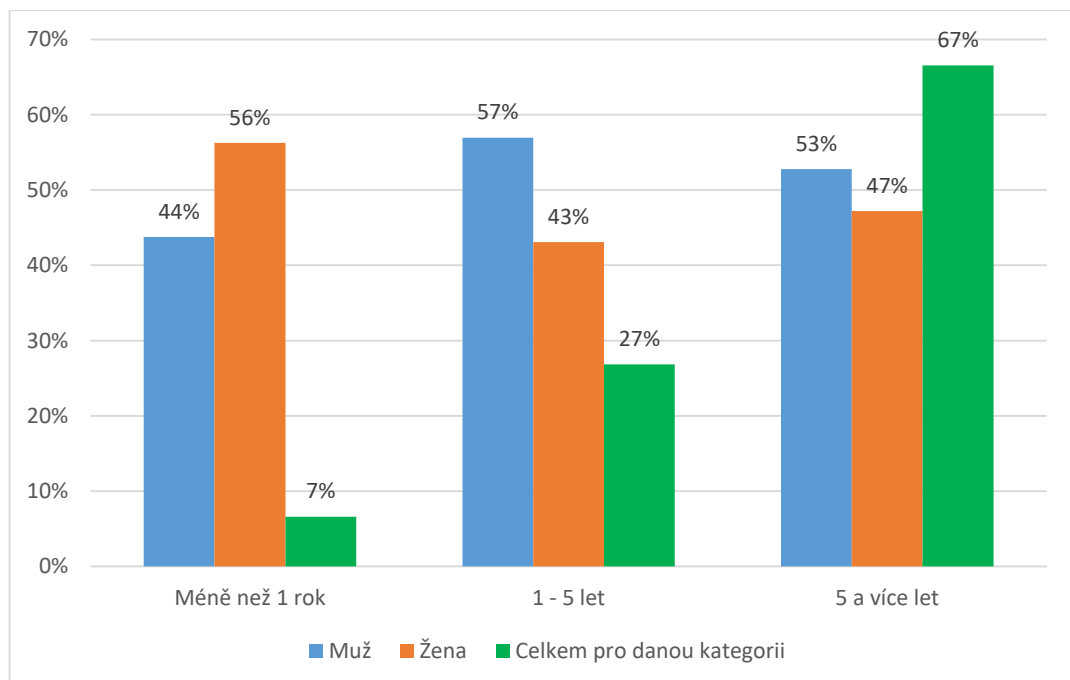
Rozdělení respondentů dle kategorie.

Obrázek 15 Dotazníkové šetření – klasifikace respondentů
dle vlastního uvážení (vlastní zpracování)

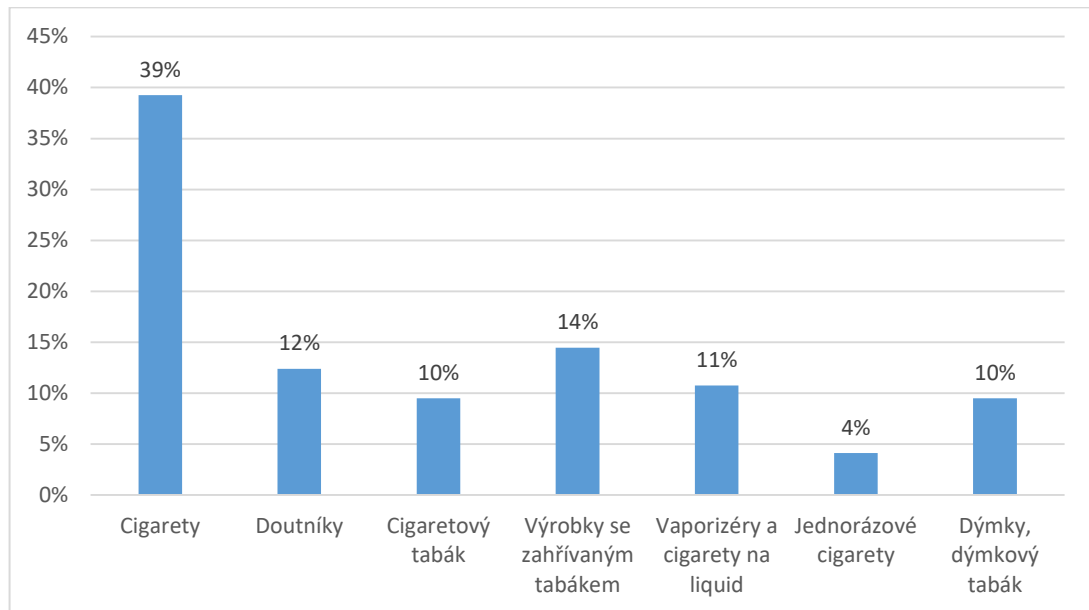

Obrázek 16 Dotazníkové šetření – podíl kuřáků, nekuřáků a příležitostných kuřáků dle pohlaví (*vlastní zpracování*)

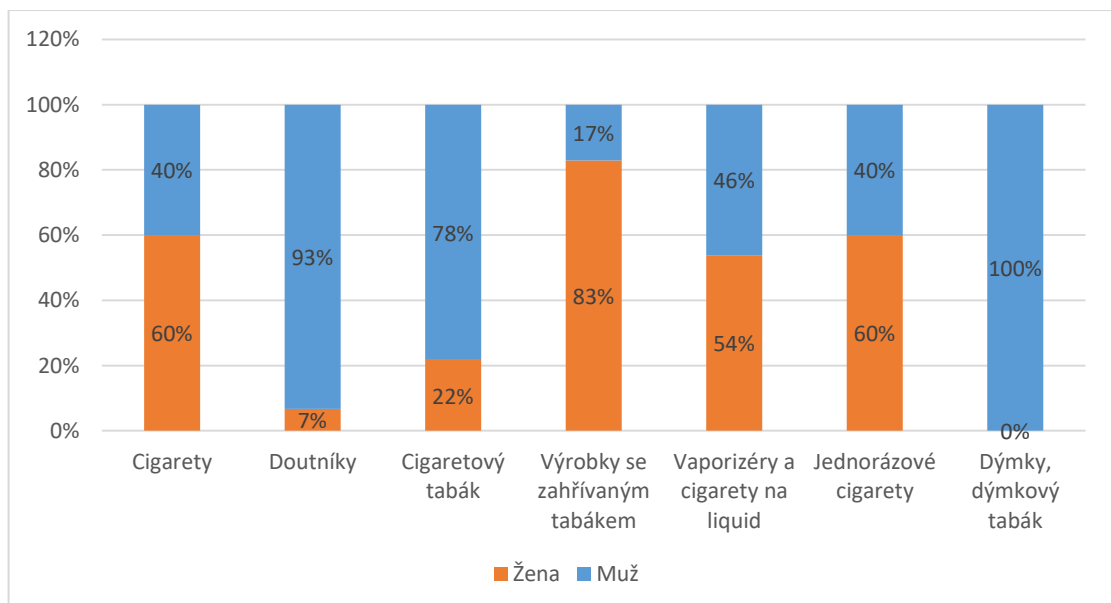
Jak dlouho kouříte?

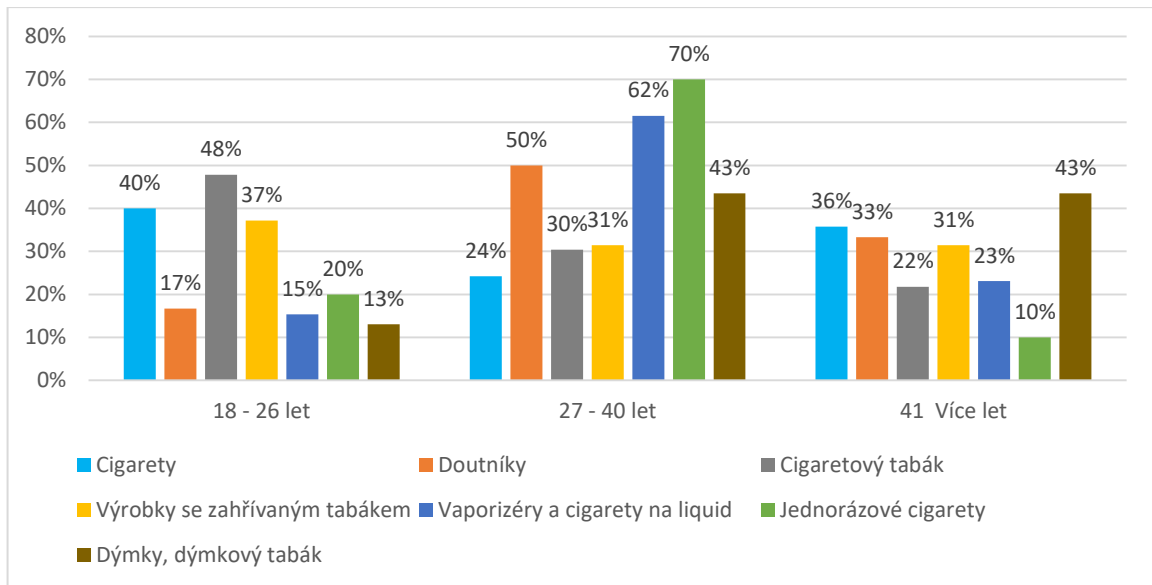
Obrázek 17 Dotazníkové šetření – podíl mužů a žen na době kouření dle odpovědí respondentů (*vlastní zpracování*)

Jaké formy výrobků převážně kouříte?

Obrázek 18 Dotazníkové šetření – preferované tabákové výrobky dohromady
(vlastní zpracování)

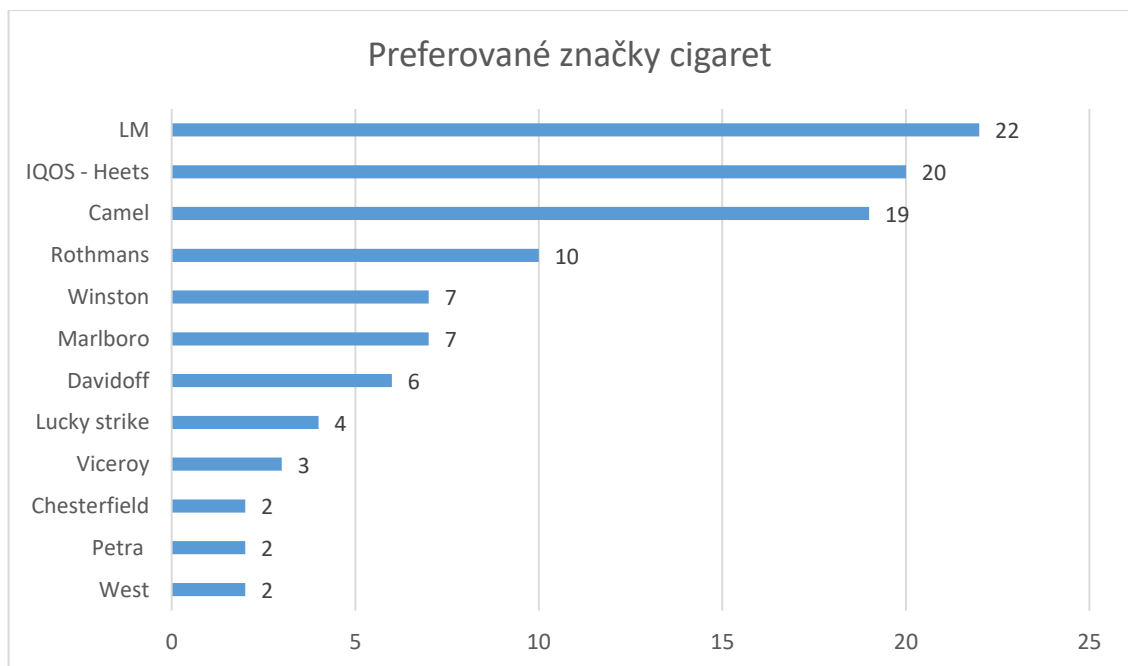

Obrázek 19 Dotazníkové šetření – preferované tabákové výrobky rozdělené dle pohlaví (vlastní zpracování)

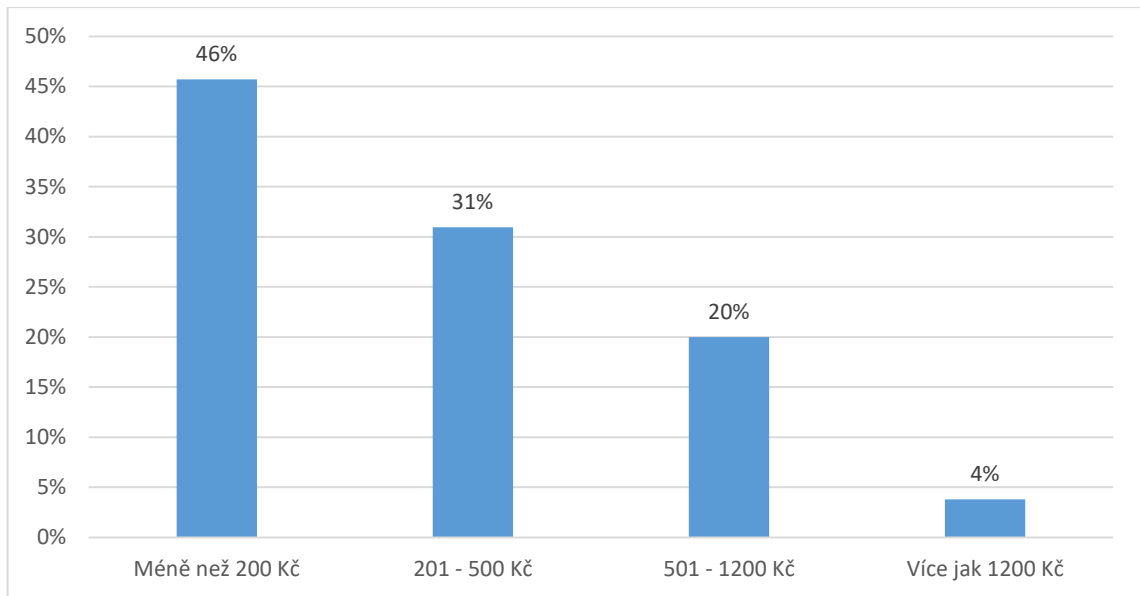
Obrázek 20 Dotazníkové šetření – preference tabákových výrobků dle věkové kategorie (vlastní zpracování)

Jakou značku cigaret preferujete?

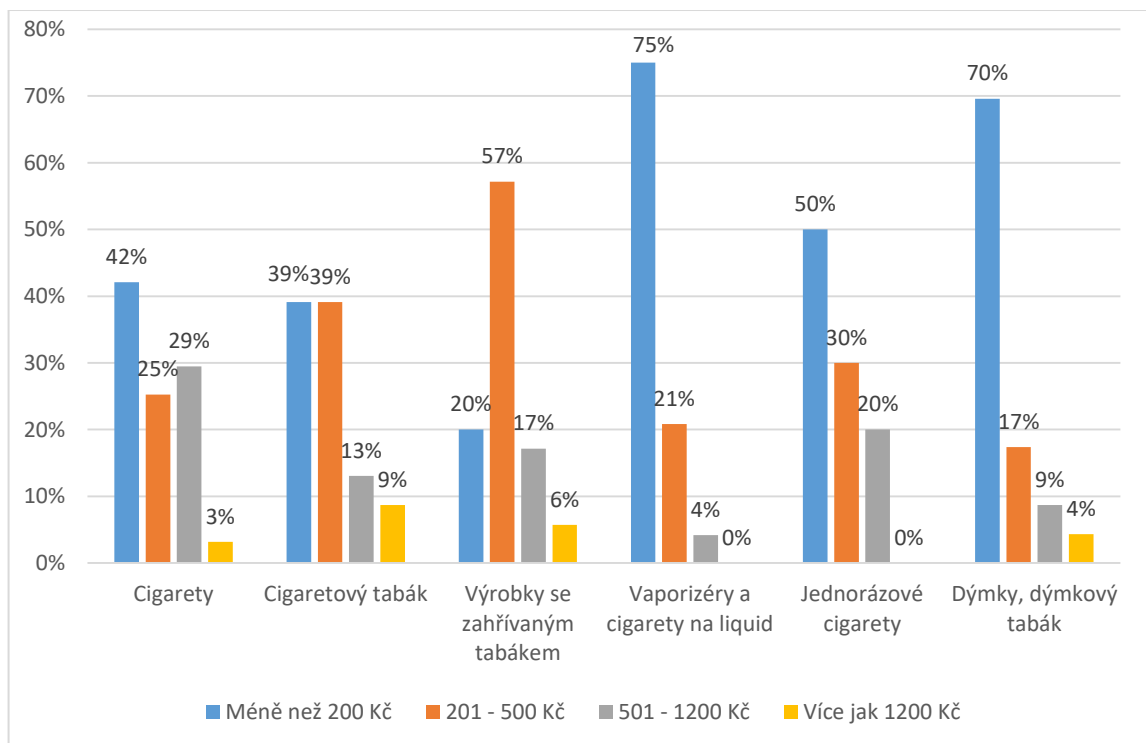

Obrázek 21 Dotazníkové šetření – preferovaná značka cigaret (vlastní zpracování)

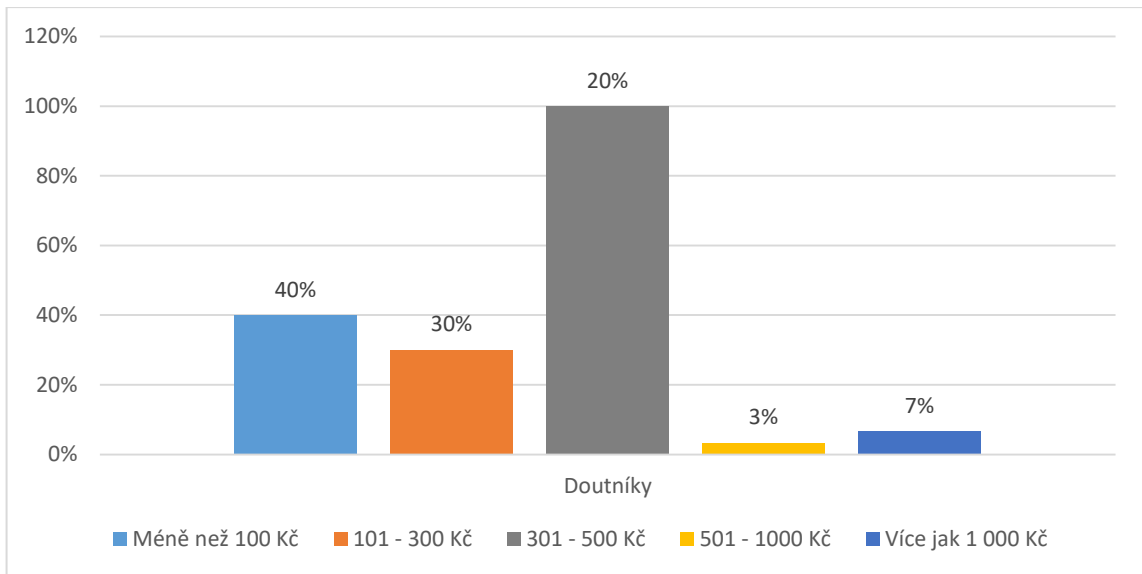
Kolik peněz přibližně utratíte za týden (7 dní) za tabákové výrobky?

Obrázek 22 Dotazníkové šetření - kolik kuřáci utratí za tabákové výrobku za 7 dní
(vlastní zpracování)

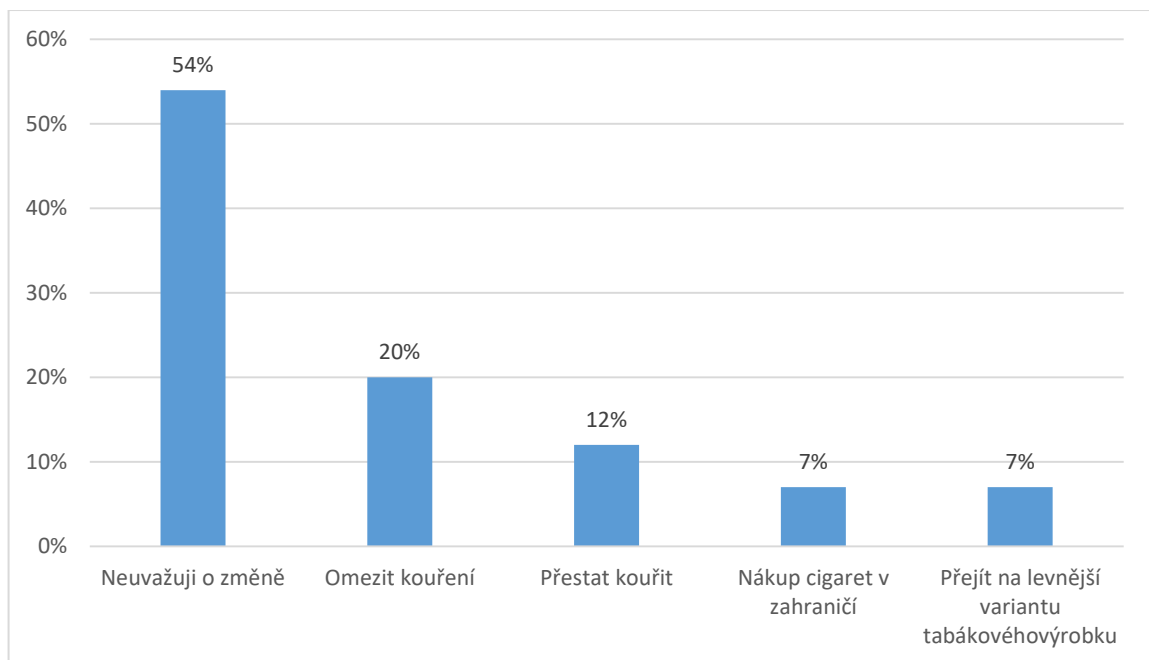

Obrázek 23 Dotazníkové šetření – kolik kuřáci utratí za tabákové výrobky dle preferovaného výrobku za 7 dní (vlastní zpracování)

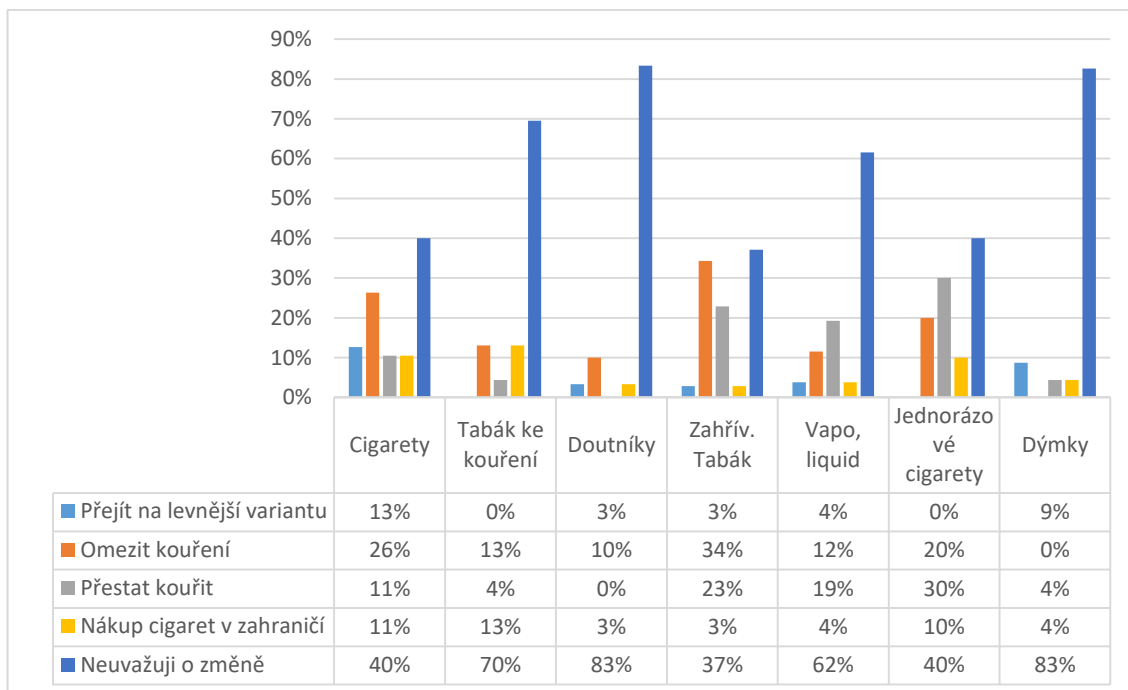

Obrázek 24 Dotazníkové šetření – kolik kuřák utratí za doutníky za 7 dní
(vlastní zpracování)

Zvýšení ceny vlivem spotřební daně uvažujete?

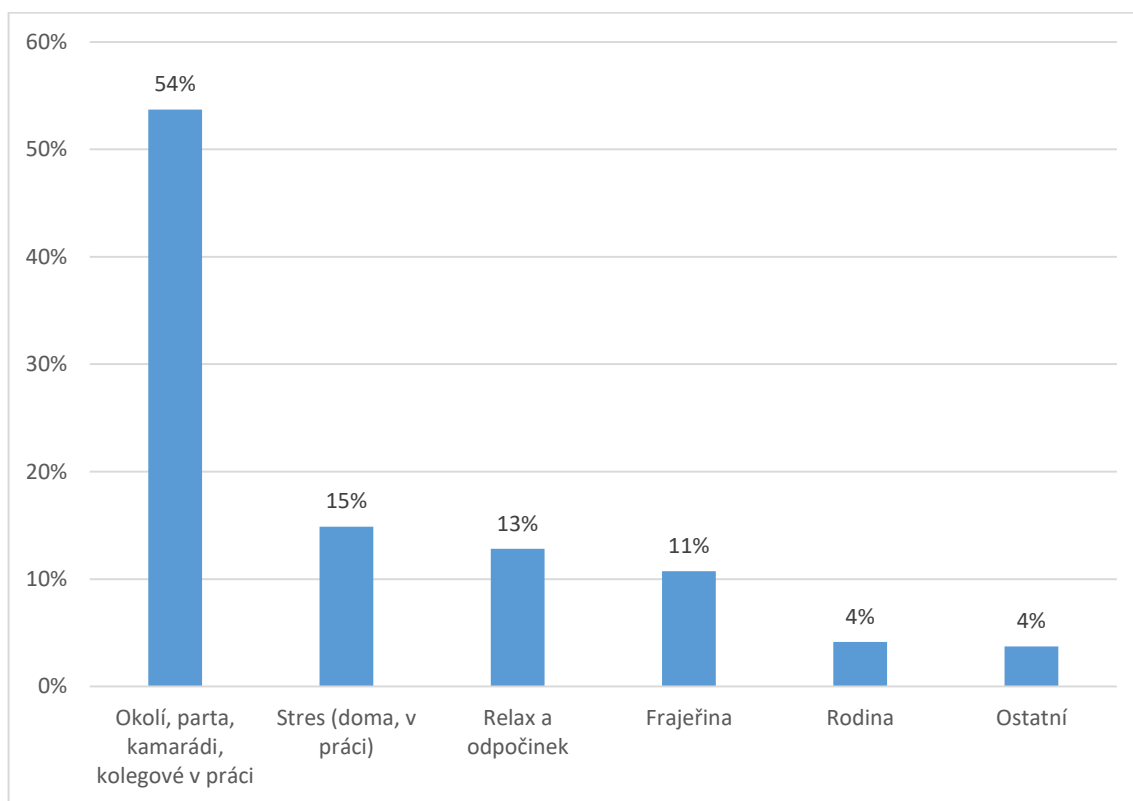

Obrázek 25 Dotazníkové šetření – Reakce kuřáků na zvýšení cen u vybraných výrobků
(vlastní zpracování)

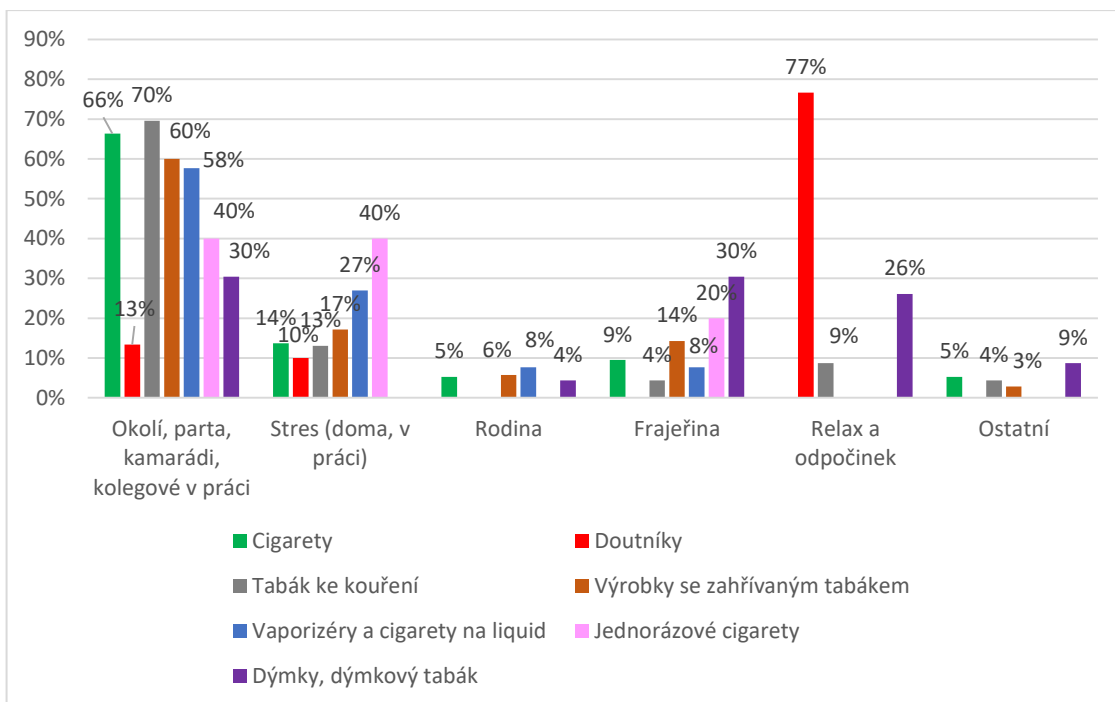

Obrázek 26 Dotazníkové šetření – Reakce dle preferovaných výrobků na zvýšení cen u tabákových výrobků (vlastní zpracování)

Co Vás vedlo k tomu začít kouřit?

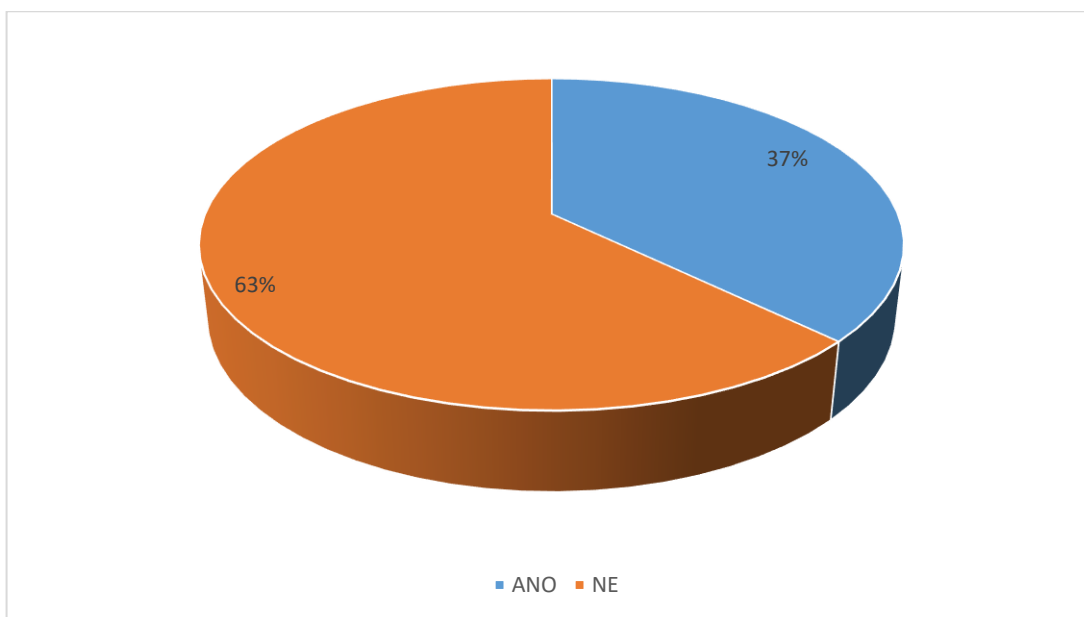

Obrázek 27 Dotazníkové šetření – začátky kouření (vlastní zpracování)

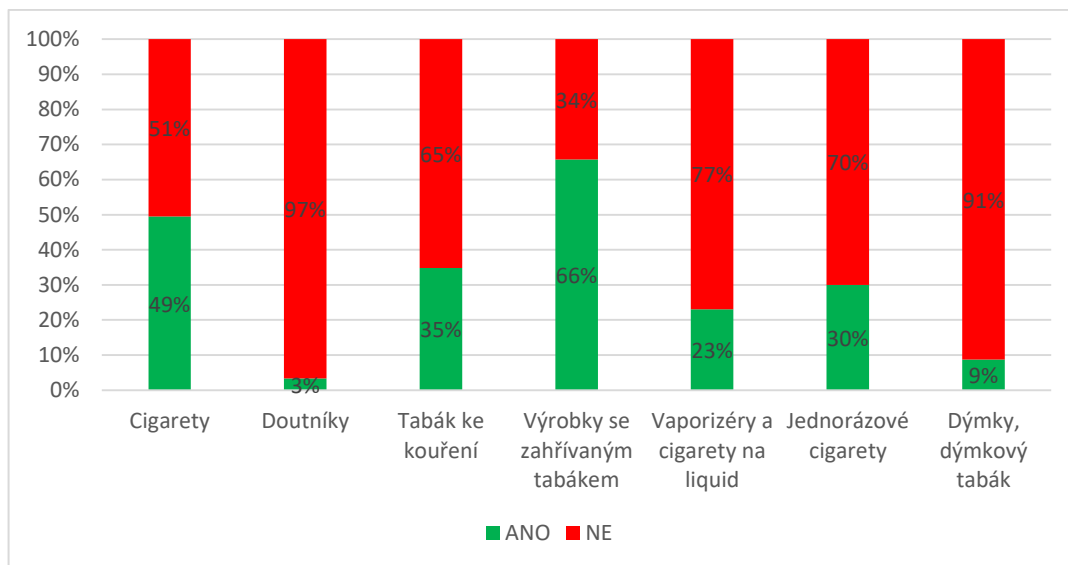

Obrázek 28 Dotazníkové šetření – vliv na začátky kouření kuřáka (vlastní zpracování)

S kouřením chci přestat?

Obrázek 29 Dotazníkové šetření – procentní podíl kuřáků, kteří chtějí přestat kouřit (vlastní zpracování)

Obrázek 30 Dotazníkové šetření – procentní podíl kuřáků dle preferovaných výrobků, kteří chtějí přestat kouřit (*vlastní zpracování*)

11.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Výsledky dotazníkového šetření ukazují, že u dotazovaných respondentů je dle obrázku (Obr. 13) více žen, a to zhruba o 10 %, dle věkové kategorie se vzorek dělí zhruba na třetiny, kde menší převahu mají lidé v rozmezí 27 až 40 let, což může být tím, že dotazník probíhal online formou a proto věková kategorie 41 a více let s 29 % tvoří nejmenší část.

Dle obrázku (Obr. 15) bylo z celkového počtu dotázaných 44 % nekuřáků, 36 % kuřáků a 20 % příležitostných kuřáků, například o víkendu u piva s přáteli. Největší podíl nekuřáků byl tvořen právě ženami, kde 57 % žen uvedlo, že jsou nekuřáci. Příležitostní kuřáci jsou naopak z převážné většiny muži a v konečném součtu jsou dle obrázku (Obr. 16) kuřáci právě muži. Na obrázku (Obr. 17) můžeme vidět, že skoro 70 % kouří delší dobu jak 5 let. Pouze 7 % kouří méně než 1 rok.

Preferované jsou podle obrázku (Obr 18) následující výrobky:

- Cigarety,
- Výrobky ze zahřívání tabáku,
- Doutníky,
- Vaporizéry a cigarety na liquid,
- Cigaretový tabák,

- Dýmky a dýmkový tabák,
- Jednorázové cigarety.

Zhruba 40 % preferuje cigarety jako výrobek ke kouření. Při rozdělení dle pohlaví je v tomto případě více žen. Za cigaretami je dále zahříváný tabák, jako například IQOS, kde podle obrázku (Obr. 19) jsou z 83 % odpovědí ženy, cigaretový tabák, který zvolilo celkem 10 %, byl z převážné většiny volen muži. Konkrétně 78 % mužů volí právě cigaretový tabák. Doutníky a dýmky zpravidla ovládli muži, kde se to dalo čekat. Doutníky zvolilo 93 % mužů a dýmky a dýmkový tabák neoznačila ani jedna žena.

U věkové kategorie nevidíme v podstatě žádné velké výkyvy kromě jednorázové cigarety, kde byla volena v kategorii 27 až 40 let ze 70 %. Tabáky, které jsou nejvíce zdaněny, jako například cigarety nebo cigaretový tabák, jsou v podstatě oblíbeny ve všech třech kategoriích. Cigaretový tabák převažuje v kategorii nejnižší, a to 18 až 26 let, kde ho volila skoro polovina. Doutníky a dýmky spíše volily ročníky starší.

Preferovanou značku cigaret dle obrázku (Obr. 21) vyhrály cigarety L&M a hned za nimi se umístil zahříváný tabákový výrobek HEETS.

Kolik jsou kuřáci ochotni utratit za tabák a tabákové výrobky lze vidět na obrázku (Obr. 22), kde se zpravidla většina kuřáků drží nižší hranice do 200 Kč. Kuřáci cigaret odpověděli ze 42 %, že prokouří za týden méně než 200 Kč. Zvolená doba má vliv právě i na příležitostné kuřáky, kteří si zapálí o víkendu u piva nebo na nějaké zábavě. V takovém případě daný kuřák vykouří za ten týden zhruba jednu a možná část druhé krabičky. V hodnotě 201 až 500 Kč lze při dnešních cenách říct, že to jsou zhruba 4 krabičky za týden a tento počet vykouří přibližně 25 % respondentů. Vyšší hodnotu, to znamená 501, až 1 200 Kč už volilo 29 % a pouze 3 % prokouří více jak 1 200 Kč, a to už je více jak 1 krabička denně.

U cigaretového tabáku stejná část, a to 39 %, volila méně než 200 Kč a dalších 39 % se pohybuje v částce 201 až 500 Kč. Zhruba 13 % prokouří přibližně 501 až 1200 Kč a pouze 6 % více jak 1 200 Kč. Cena tabáku ke kouření se pohybuje kolem 170 Kč, a lze tedy říci, že první 2 skupiny se pohybují zhruba mezi jedním až třemi baleními.

U zahříváných tabákových výrobků zhruba 60 % zvolilo rozmezí mezi 201 až 500 Kč. Což při ceně zhruba 120 Kč na krabičku dělá za daný týden 4 krabičky. Výhodou je, že dané cigarety nesmrdí, a tak kuřáci mohou kouřit v podstatě kdekoliv. Například i doma, protože u klasických cigaret se můžeme setkat s tím, že daný kuřák nechce, aby to doma smrdělo i kvůli dětem, a tak jde kouřit ven.

Kuřáci jednorázové cigarety a vaporizéry zpravidla nepřekročí více jak 200 Kč za měsíc. U vaporizéry je to 75 % a u jednorázových cigaret je to 50 %. Jelikož jednorázové cigarety obsahují nikotin, tak bohužel jsou zdaněny pouze sazbou 21 % DPH.

Dýmky a doutníky bych radil ke stejné sortě kuřáků, a to odlišných od klasických kuřáků cigaret anebo zahříváných výrobků. Jednak cenové hranice musely být nastaveny níže a hlavně kuřák doutníků ve většině případů nevykouří 5 doutníků za den.

Reakce na zvýšení ceny je dle obrázku (Obr. 25) taková, že 54 % kuřáků vlivem zvýšení ceny neuvažuje o změně, 20 % by omezilo kouření a přestat by chtělo 12 %. Nákup v zahraničí nebo přechod na levnější variantu zvolilo 7 %. Podrobnější reakci lze vidět na obrázku (Obr. 26), kde jsou vyselektovány odpovědi kuřáků dle preferovaného výrobku. O změně v převážné většině neuvažují kuřáci tabáku ke kouření, kuřáci doutníků a dýmek. Vaporizérům by zůstalo věrných 62 % dotazovaných respondentů. Zahříváný tabák a cigarety vykazují přibližně stejné hodnoty, a to 40 % by neměnilo.

Co přivedlo dané respondenty ke kouření, tak lze vidět na obrázku (Obr. 27). Převážně to byl vliv okolí a party, kde danou možnost zvolilo 54 %. Stresové situace v práci nebo doma přivedly ke kouření 15 %, kdy dnešní doba by spíše napovídala tomu, že lidé začínají kouřit teď. Při podrobnějším vykázání lze na obrázku (Obr. 28) vidět, že u většiny tabákových výrobků to je právě to okolí, parta a kamarádi, ale relax a odpočinek volili kuřáci doutníků.

Dle obrázku (Obr. 29) chce z dotazovaných respondentů přestat kouřit pouze 37 %. Samozřejmě ono přestat kouřit není jednoduché, a když převážná většina kouří dle obrázku (Obr. 17) 5 a více let, tak si na nikotin a celkově daný výrobek jako věc, už vybuodovala závislost na nikotinu. Dalších 63 % ovšem přestat nechce. Pokud se podíváme na podrobnější odpovědi dle preferovaných výrobků, tak na obrázku (Obr. 30) vidíme, že převážná většina nechce přestat kouřit u tabákových výrobků, kde bylo hodnocení, že začali kouřit kvůli relaxaci a odpočinku, a tím jsou právě dýmky a doutník. Z pohledu zdanění to není moc výhodné, protože doutníky do státního rozpočtu přispívají poměrně malou částkou. U cigaret, kde zdanění a jejich příspěvek do státního rozpočtu je největší, tak by 50 % dotazovaných chtělo přestat kouřit. Tabák ke kouření rapidně klesá ve spotřebě, ale i přesto je jako druhý výrobek nejvíce zatížen spotřební daní, tak v takovém případě nechce přestat kouřit 65 %. U zahříváného tabáku, který by měl v budoucnu nahradit klasické cigaret, a to z pohledu zdraví, tak dle výsledků můžeme vidět, že 65 % respondentů přestat kouřit nechce.

Dle výsledků dotazníkové šetření se bude navrhovat nová forma zdanění u tabákových výrobků, kterými jsou:

- cigarety,
- doutníky a cigarillos,
- zahřívané tabákové výrobky.

12 NÁVRH NOVÉHO ZDANĚNÍ TABÁKOVÝCH VÝROBKŮ

Návrh nové formy zdanění tabáku a tabákových výrobků je postaven na základě výsledků dotazníkového šetření a pozorování změny daňové sazby v letech, vyměřené spotřební daně a odběru tabákové nálepky. Cílem je stanovení nové formy zdanění nebo jiné sazby daně pro vybrané výrobky, kde případná změna zajistí efektivnější vyměření spotřební daně, která má vliv na státní rozpočet. Srovnání bude probíhat se sazbou daně pro rok 2023, která je značená písmenem L.

12.1 Návrh zdanění cigaret

Nejvýznamnější příjem ze spotřebních daní z tabáku a tabákových výrobků tvoří právě cigarety. Odbyt tabákové nálepky se meziročně snižuje, a tak lze vidět, že snižováním jejich spotřeby se snižuje i vyměřená spotřební daň dle tabulky (Tab. 6). Od roku 2020, kdy docházelo k meziročnímu zvyšování o 10 % jak u ceny cigaret, tak i sazby spotřební daně, jsme se v roce 2023 dostali na částku 133 Kč u námi sledovaných cigaret.

V tabulce (Tab. 42) můžeme vidět růst ceny pro konečného spotřebitele v procentech a růst pevné sazby daně a minimální hodnoty na 1 kus, kdy rostly stejným tempem.

Tabulka 42 Meziroční růst sazeb spotřební daně a ceny cigaret
od roku 2020-2023 (vlastní zpracování)

	2020	2021	2022	2023
Sazba (%)	10	10	5	5
Cena cigaret (%)	10	9	10	8
Cena cigaret (Kč)	103	112	123	133

V roce 2019 byla sazba stejná, a tak ke zvýšení došlo až pro rok 2020. V tomto roce začala i pandemie covid, kdy jistě nikdo nemohl vědět, jakých rozměrů daná nákaza může dosáhnout a co může způsobit. Zhruba na začátku 4. části roku 2020 se začaly zpříšňovat opatření, platit restrikce a samozřejmě se skoro vůbec necestovalo, což mělo vliv také na odběr cigaret zahraničních kuřáků a turistů. Bylo jisté, že se odbyt cigaret sníží. Ceny ovšem

rostly i přesto, že se ekonomika zpomalovala a lidé v nejisté životní situaci mnohdy nechodili ani do práce.

Z daného důvodu bych pro rok 2023 navrhl zvýšení ceny cigaret pouze o 2 %, a to právě aby došlo k narovnání rozdílů konečné ceny se sousedními státy, jako je například Německo nebo Rakousko, kde odběr byl odhadován na 1 třetinu celkového odbytu. Sazba daně by se v takovém případě mohla zvýšit o 8 %.

12.1.1 Výpočet spotřební daně při nové sazbě

Zvýšení ceny o 2 % v našem případě vyvolá zvýšení konečné ceny spotřebitele v průměru o 3 – 4 Kč na krabičku proti plánovaným 8 - 10 Kč. Sazba daně by se zvyšovala pouze u pevné části. V takovém případě by činila pevná část 2,03 Kč na 1 ks a nejméně přípustná hodnota by vycházela na 3,63 Kč na 1 ks.

Tabulka 43 Srovnání odvodu spotřební daně z krabičky cigaret L&M při uplatnění staré a nové sazby (*vlastní zpracování*)

L&M BLUE LABEL KS SOF 20		
Jednotkové balení v ks	20	
Výpočet dle sazby	Stará - L	Nová - L
Cena krabičky cigaret rok 2023	133	126
Pevná část ZD	39,40	40,61
Procentní část ZD	39,90	37,80
SOUČET	79,30	78,41
Nejméně přípustná SD	70,40	72,58
Spotřební daň	79,30	78,41
DPH 21 %	23,08	21,87
Odvedeno státu	102,38	100,28
Spotřební daň na jednu cigaretu	3,97	3,92

Nově zvolená sazba by vybrala méně na 1 ks cigarety, a to o 0,05 Kč, což by na jedné krabičce 20 ks cigaret dělalo zhruba 1 Kč. Rozdíl mezi nejméně přípustnou hodnotou by se snížil opět na zhruba 5 Kč, tak jako v předchozích letech.

Ovšem pro spotřebitele je to příznivější cena, a jde o snížení zhruba o 5,3 %. Což by mohlo být cenově blíže Slovensku a pro rakouské, německé občany nebo i turisty z jiných zemí by se daná cena mohla stát opět atraktivní. Dále by k tomu mohl pomoci i fakt, že Česká koruna opět posiluje vůči EUR a rozdíl v roce by tak mohl proti Německu činit necelé 3 EUR na krabičce.

Tabulka 44 Srovnání marže prodejců u cigaret s novou variantou zdanění (*vlastní zpracování*)

Sazba	Stará - L	Nová - L
Cena krabičky cigaret	133	126
Spotřební daň	79,30	78,41
DPH 21 %	23,08	21,87
Podíl SPD na ceně v %	59,62	62,23
Celkové zatížení cigaret (SPD + DPH) (%)	76,98	79,59
Marže prodejce v Kč na krabičku	30,60	25,70

Jelikož je konečná cena stanovena státem, tak samozřejmě musíme myslet i na výrobce, kteří z dané marže platí své náklady a pracovníky na výrobu. V tabulce (Tab. 44) lze vidět, že marže se stále pohybuje na hranici 20 %. Stará sazba vykazuje marži kolem 23 % a při nové sazbě je marže přibližně 20 %. Pokud bychom srovnali vývoj marže od roku 2019 dle tabulky (Tab. 5), tak ve všech letech činila marže přes 20 %. V roce 2022 činila 22 % a roky předchozí 21 %. Pod hodnotu 20 % už by mohlo být riskantní zacházet.

12.1.2 Predikce vyměřené spotřební daně

Daný odhad bude stanoven na základě vývoje z minulých let, kdy docházelo k různým situacím na trhu a v ekonomice a které ovšem vždy měly výrazný dopad na spotřebitele. Pro rok 2022, kdy došlo ke zvýšení ceny cigaret o 10 %, a sazba se zvýšila o 5 %, byl zaznamenán propad u prodeje tabákové nálepky ve výši 3 %, ale zvýšení vyměřené spotřební daně o 4 %.

Při ponechání nastavené sazby a ceny pro konečného spotřebitele, kde by byl zachován klesající trend 3 % mezi danými roky také například z důvodu vysoké inflace nebo energetické krize, která trápí samozřejmě mnoho občanů. V takovém případě je možnost volby levnějších výrobků, nákup na černém trhu, změnit své preference nebo nakupovat stejné cigarety a přitom snížit množství jiných spotřebních statků. Poté by došlo k nižšímu odběru, ale vlivem zvýšení spotřební daně by mohlo být vyměřeno na spotřební dani přibližně přes 58 mld. Kč.

Tabulka 45 Predikce spotřební daně z cigaret při staré sazbě L pro rok 2023 (*vlastní zpracování*)

Výrobek	Sazba G		Sazba - L	
	2022		2023	
	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč
Cigarety	722,24	56,70	700,57	58,35

Pro konečného spotřebitele je hlavní cena a v takovém případě, pokud by se pro následující rok zvýšila cena pouze o 2 % a na trhu by nedošlo k významným výkyvům nebo změnám, tak bychom pravděpodobně mohli očekávat podobný odbyt jako v sazbě G, a to ve výši 720 mil. ks.

Pokud bychom připočetli daný odbyt zahraničních kuřáků, kde bohužel nejsem tak optimistický, jako odhady odborníků, tak by se mohla hodnota odběru tabákové nálepky snížit pouze na hodnotu kolem 711 mil. ks a spotřební daň by se pohybovala ve výši 60 mld. Kč. Rozdílná výše ceny cigaret by mohla tedy přinést do státního rozpočtu zhruba o necelé 2 mld. Kč více.

Tabulka 46 Predikce spotřební daně z cigaret při uplatnění nové sazby pro rok 2023
(vlastní zpracování)

Výrobek	Sazba G		Nová sazba - L	
	2022		2023	
	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč
Cigarety	722,24	56,70	711,2	60,20

Vyměřená daň ve výši 60,20 mld. Kč byla vypočtena tak, že v každém roce byla stanovena průměrná hodnota na 1 tabákovou nálepku. Největší skok byl zaznamenán mezi roky 2019 a 2020, kdy rozdíl mezi průměrnou cenou v daných letech dosahoval téměř 10 Kč. Ovšem od roku 2020 došlo k poklesu a v posledních letech byla průměrná hodnota kolem 5 Kč na 1 tabákovou nálepku. V takovém případě, jelikož při predikci vycházíme z pravidla ceteris paribus a pravděpodobně by nemělo dojít k výrazným vlivům na trhu ani v následujícím roce, jako například covid nebo válka, tak z daného důvodu byla stanovená průměrná hodnota na 5 Kč na 1 kus. Vlivem klesajícího trendu odběru nálepky o 3 % proti roku 2022, tak byla hodnota poklesu určena na základě odhadu ve výši 1,5 %. Je tedy důvod věřit, že snížení ceny bude motivovat i zahraniční turisty a příhraniční obyvatele, jako tomu bylo dříve.

12.2 Návrh zdanění doutníků a cigarillos

Kuřáci doutníků jsou podle odpovědí v dotazníkovém šetření specifická skupina, a to z toho důvodu, že většina má spojené kouření právě s odpočinkem a relaxací. V takovém případě by bylo jistě zajímavé se nechat inspirovat zdaněním například v Německu nebo Rakousku. U nás jsou doutníky a cigarillos zdaněny pouze pevnou sazbou, ale cena doutníku může být

různá, podle kvality nebo jen značky a proto bych v tomto případě změnil způsob zdanění, a to na způsob smíšené formy, kde bude uvedená valorická a specifická forma zdanění.

Meziroční růst vyměřené spotřební daně a tabákové nálepky u doutníků lze vidět v tabulce (Tab. 10), kdy mezi roky 2019 a 2020 sice došlo k propadu, ale od roku 2020 odběr tabákové nálepky roste a s tím i výměra spotřební daně.

Změna způsobu zdanění by byla jistě výhodná. Ideální výše procentní sazby by byla 2 % z maloobchodní ceny, kdy nejmenší hodnota pro daný produkt by zůstala na 2,29 Kč na 1 ks. V takovém případě by u dražších doutníků došlo k odvodu vyšší daně a u těch levnějších by vycházela pořád stejně na 2,29 Kč na 1 ks.

12.2.1 Výpočet spotřební daně při stanovení nové sazby

Pro příklad si uvedeme cenu doutníku, která byla použita v odstavci 9.2.2, a tedy hodnotu 65 Kč, dále byly v tabulce (Tab. 47) uvedeny hodnoty i vyšší než 65 Kč, aby bylo zřejmé zafungování jiné formy zdanění.

Tabulka 47 Srovnání odvodu spotřební daně z 1 kusu doutníku při staré a nové formě zdanění (*vlastní zpracování*)

Doutníky, cigarillos	Starý způsob nižší cena	Starý způsob vyšší cena	Nový způsob nižší cena	Nový způsob vyšší cena	Nový způsob vyšší cena
Cena za 1 kus	65	150	65	150	500
Pevná část	2,29	2,29	---	---	---
Procentní část	---	---	1,3	3,00	10,00
Nejméně však	---	---	2,29	2,29	2,29
Spotřební daň	2,29	2,29	2,29	3,00	10,00

Pokud někdo kouří doutníky za 500 Kč, tak na spotřební dani odvede dle tabulky (Tab. 47) z jednoho kusu 10 Kč a při dané ceně doutníku to jistě nebude taková zátěž pro konečného spotřebitele. U levnějších doutníků bude stále hodnota vycházet na 2,29 Kč na kus.

Dle dotazníkového šetření 40 % respondentů neutratí víc jak 100 Kč za týden, což je právě zmiňovaný 1 doutník týdně. V případě pokud někdo kupuje doutník za 20 Kč kus, tak vykouří zhruba 5 doutníků a spotřební daň z jednoho kusu je 2,29 Kč za kus. Což se státu vyplatí více než 1 doutník za 150 Kč.

12.2.2 Predikce vyměřené spotřební daně

Od roku 2020, a to i přes pandemii, bylo odebíráno více tabákových nálepek. Meziroční nárůst od roku 2020 byl ve výši 3,2 % a v roce 2022 už proti předchozímu roku 4,7 %. Pokud

bychom pokračovali v trendu zvyšování, tak lze říci, že pro nadcházející rok, pokud by nenastaly nějaké větší ekonomické výkyvy, bychom mohli očekávat zvýšení odběru tabákové nálepky o zhruba 600 000 ks oproti předchozímu roku a predikované příjmy ve výši 330 mil. Kč, a to pokud by sazba zůstala pouze jako pevná část na 1 kus.

Tabulka 48 Predikce spotřební daně z doutníků a doutníčků při staré sazbě L
pro rok 2023 (vlastní zpracování)

Výrobek	Sazba G		Sazba L	
	2022		2023	
	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v ml. Kč	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v ml. Kč
Doutníky, cigarillos	10,01	0,30	10,63	0,33

Při výpočtu vyměření daně využijeme volbu respondentů podle obrázku (Obr. 23), kde byly voleny cenové kategorie, pomocí kterých byly určeny poměrem cenové hladiny pro případný výpočet vyměřené daně.

Jelikož všichni respondenti uvedli, že vykouří mezi 1 až 7 doutníky, tak pro výpočet bylo použito, že zhruba 90 % kuřáků kouří doutníky v průměru 100 Kč, kde daná sazba vychází právě na 2,29 Kč na kus. Pouze u 10 % byla použita průměrná částka vyšší, a to 150-200 Kč, kde sazba daně dle nového výpočtu vychází 3 až 4 Kč na kus. V tomto případě by mohlo dojít ke zvýšení vyměřené daně odhadem o 20 mil. Kč.

Tabulka 49 Predikce spotřební daně z doutníků při uplatnění nové formy zdanění
pro rok 2023 (vlastní zpracování)

Výrobek	Sazba G		Nová - sazba L	
	2022		2023	
	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v ml. Kč	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v ml. Kč
Doutníky, cigarillos	10,01	0,30	10,63	0,35

V daném případě byl pro predikci využit dotazník, kde dotazovaní respondenti odpovídali na otázku, kolik jsou schopni přibližně utratit a kolik kusů vykouří za daný týden. Všichni respondenti uvedli, že za týden vykouří 1-7 ks. Dle daných výsledků byla stejně jako u cigaret stanovena průměrná hodnota na 1 nálepku, kde se průměr pro všechny sazby pohyboval kolem 30 Kč. Vypočtený meziroční trend zvyšování odběru rostl mimo rok 2020, kdy došlo ke snížení, ale jinak odběr doutníků vzrůstal meziročně zhruba o 5 %. Daný trend byl zachován i pro rok 2023. Složitější pro výpočet bylo určit výši spotřební daně, jelikož se

cena doutníků pohybuje v různých částkách. Odbyt byl stanoven ve stejné výši 10,63 ml. ks a vyměřená daň pro pevnou sazbu vychází na 330 ml. Kč. Všichni respondenti vykouří 1 až 7 ks doutníků za den. Z daného vzorku odpovědí bylo stanoveno, že 90 % kuřáků vykouří přibližně za daný týden kolem 100 Kč. V takovém případě vychází daná sazba spotřební daně na nejnižší hranici, a to 2,29 Kč. Zbylé 3 % vykouří v průměru dle dotazníku kolem 150 Kč, kde hodnota spotřební daně vychází už na 3 Kč za kus a zvýšení dané sazby je o 31 %.

U 7 % dotazovaných, kteří prokouří v průměru kolem 200 Kč, vychází sazba daně na 1 kus ve výši 4 Kč a zvýšení proti minimální hodnotě je o 75 %. Navýšení sazby u 10 % bylo poté promítnuto do vyměřené spotřební daně za daný rok, a to pomocí poměru. Pokud by ovšem bylo více kuřáků, kteří kouří drahé doutníky, tak by samozřejmě došlo k vyměření vyšší spotřební daně, a hodnota by tak byla ještě vyšší.

12.3 Návrh zdanění zahříváných tabákových výrobků

Česká republika má nejmenší podíl spotřební daně u zahříváného tabáku vůči jiným zemím EU. Je to pouze 14,4 % dle tabulky (Tab. 40). I Přesto, že zdaňování začalo převážně v roce 2020, tak už v roce 2022 tvoří daň z daného výrobku zhruba 4 % z celkové spotřební daně z tabáku. Dle toho lze soudit vysokou oblíbenost daného produktu.

Meziroční růst v odebrané tabákové nálepce je zhruba 40 % mezi oběma roky a ve vyměřené dani to dělá dle tabulky (Tab. 13) přibližně 50 %. V daném případě by se daly použít 2 formy zdanění, kde právě vznikem daného trendu by se dala zvednout sazba o 10 % nebo se opět poohlédnout u vyspělejších států a stanovit smíšenou formu zdanění.

Předpokladem je, že výpočet spotřební daně v odstavci 9.3.2 byl s cenou v roce 2022, a to ve výši 115 Kč za krabičku, která obsahovala 5,5 g tabáku. V roce 2023 lze danou krabičku zakoupit s novou nálepkou a tedy sazbou za zhruba 120 Kč. Narůst ceny lze vidět ve výši zhruba 5 %, tak jako byla zvýšena sazba pro rok 2023.

12.3.1 Výpočet spotřební daně při stanovení nové sazby

V tabulce (Tab. 50) lze vidět, že pevná sazba spotřební daně u smíšené formy je podstatně nižší, ale naopak procentní část je nastavena tak, aby naopak dorovнала pevnou část.

Daný výrobek vykazuje zdanění spotřební daní až od roku 2019, takže je složité vycházet z nějakých výkyvů nebo výrazných změn, protože není více potřebných hodnot. Proto

budeme pokračovat při výpočtu tak, že zvyšování a oblíbenost daného výrobku stále roste, jak u mladší tak i starší věkové skupiny.

Tabulka 50 Srovnání staré a nové formy zdanění zahřívání tabáku
(vlastní zpracování)

Typ sazby	Sazba		Nejméně však na 1 g
	Pevná část	Procentní část	
Stará výše	3,00	---	---
Nová zvýšená	3,15	---	---
Smíšená	1,50	10 % z maloobchodní ceny	3,00

V tabulce (Tab. 51) při výpočtu podle staré sazby, tak pevná část vychází na danou krabičku ve výši 16,5 Kč a daňové zatížení vychází zhruba 14 %. V druhém případě, pokud by došlo ke zvýšení namísto 5 % o daných 10 % sazby, rozdíl spotřební daně bude 0,83 Kč na jedné krabičce. Při výpočtu smíšenou sazbou tak lze vidět rozdíl 4 Kč na spotřební dani oproti staré sazbě.

Tabulka 51 Výpočet spotřební daně při smíšené a specifické sazbě u zahřívání tabáku (vlastní zpracování)

Sazba	Množství ks v JB = 20		
	Stará sazba	Nová sazba - pevná část	Nová sazba - smíšená forma
Cena JB	120	120	120
Množství g JB	5,5	5,5	5,5
Pevná část	16,5	17,33	8,25
Procentní část	---	---	12
Součet	---	---	20,25
Nejméně však	---	---	16,5
SPD	16,5	17,33	20,25
DPH 21 %	21	21	21
Zatížení SD (%)	13,8	14,4	16,9

12.3.2 Predikce vyměřené spotřební daně

V případě, pokud by nedošlo ke změně a sazba by byla ve výši 3 Kč na g tak, jak je stanovena pro rok 2023 dle MFČR, tak bychom mohli předpokládat zvýšení odběru tabákové nálepky na hodnotu kolem 200 mil. ks a vyměřenou spotřební daň ve výši 3,6 mld. Kč.

Ovšem v daném případě se jedná o jistou předpověď na základě pravděpodobnosti, jak by se mohl daný trend vyvíjet, protože vzorek sledovaných let je opravdu malý.

Tabulka 52 Predikce spotřební daně při staré sazbě u zahřívání tabáku pro rok 2023
(vlastní zpracování)

Výrobek	Sazba G		Sazba L	
	2022		2023	
	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč
Zahřívání tabák	153,02	2,42	202,70	3,60

Pokud bychom tedy uplatňovali smíšenou sazbu, kde při kouření zahřívání tabákových náplní lze mít od 5,5 g až po 6,5 g tabáku, tak by zvýšení vyměřené daně při předpokládaném odbytu vycházelo dle tabulky (Tab. 53). 4,2 mld. Kč. Zvýšení vyměřené spotřební daně by se tedy mohlo pohybovat přes 500 tis. Kč.

Tabulka 53 Predikce spotřební daně při uplatnění smíšené sazby
u zahřívání tabáku pro rok 2023 (vlastní zpracování)

Výrobek	Sazba G		Sazba L	
	2022		2023	
	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč
Zahřívání tabák	153,02	2,42	202,70	4,22

V případě predikce vyměřené daně pro zahřívání tabáku bylo horší stanovit průměrnou cenu 1 tabákové nálepky. Jelikož bylo opravdu málo dat, tak i přesto byl použit stejný model výpočtu jako u cigaret a doutníků. Průměrná cena od roku 2020 roste stejným tempem, a tedy o 1 Kč. Odběr tabákové nálepky rostl v průměru o 40 %, a jelikož počítáme, že nedojde k výkyvu na trhu a daný výrobek bude stále oblíbený, tak s danou hodnotou bylo počítáno i pro následující rok, kdy v daném případě lze počítat, že bude odebráno kolem 200 ml. ks.

Při stejném růstu průměrné ceny vychází hodnota pro následující rok 3,60 mld. Kč. Ovšem na trhu se prodávají náplně s různým množstvím zahřívání tabáku od 5,2 g až po 6,3 g na 1 krabičku. Při srovnání výpočtu podle nové pevné sazby a nové smíšené formy dle tabulky (Tab. 51), je rozdíl mezi daní ve výši 2,93 Kč. V případě nejnižšího množství tabáku ve výši 5,2 g, vychází rozdíl daně 4,2 Kč a pro nejvyšší množství 6,3 g, které bylo možné dohledat, vychází 2,55 Kč. Převáděno na procenta tak z krabičky, která obsahuje nejmenší množství tabáku, bude na spotřební dani odvedeno o 27 % více než při zvýšené pevné sazbě. V případě největšího množství vychází zvýšení pouze o 13 %.

Pro odhad vyměření spotřební daně smíšenou formou bylo uplatněno předpokládané zvýšení daně v průměru o 18 %.

12.4 Shrnutí navrhovaného zdanění

Návrh nové formy zdanění tabákových výrobků vychází z dotazníkového šetření, pozorování vývoje zdanění v ČR a srovnání s vybranými státy EU. Jelikož současný stav, který zvyšoval spotřební daně z tabáku a tabákových výrobků, nevedl k optimální výměře a fiskální funkce, která byla zamýšlena, tak spíše naplněna nebyla.

V takovém případě bylo nutné upravit zdanění cigaret, a to z toho důvodu, že je jejich spotřeba nejvyšší a tvoří největší část příjmů ze spotřebních daní z tabáku, a to i přesto, že jsou zdraví neškodlivější.

Tabulka 54 Nové sazby daně pro tabák a tabákové výrobky (*vlastní zpracování*)

Produkt	Nové sazby (Kč)		Minimální
	Procentní část	Pevná část (Kč/ks)	
Cigarety	30 % z maloobchodní ceny	2,03	3,63 Kč/ks
Doutníky	2 % z maloobchodní ceny	---	2,29 Kč/ks
Zahřívaný tabák	10 % z maloobchodní ceny	1,50	3,00 Kč/g

Kuřák, který kouří cigarety déle než 5 let, se tak bohužel v převážné míře ze dne na den nestane nekuřákem nebo nezmění formu daného tabákového výrobku. Jedná se o to, že k danému výrobku má vybudovanou fyzickou i psychickou závislost a každý tabákový výrobek má svou specifickou chuť.

Z pohledu nižší ceny pro konečného spotřebitele to není bráno, jako podpora kuřáků, ale snaha přimět kuřáky v České republice, aby si kupoval cigarety zde u nás než někde v zahraničí nebo dokonce na černém trhu, který každým rokem roste a kouření daných cigaret je mnohem nebezpečnější. Dále byl daný krok učiněn ke srovnání cenových rozdílů hlavně mezi sousedními státy, kde by právě mohli zajistit odběr pohraniční občané Německa a Rakouska nebo turisté a mohlo by dojít ke zvýšení příjmů zhruba o **2 mld. Kč**.

V případě tabáku ke kouření lze říci, že ubývá daných kuřáků i z toho důvodu, že při balení cigaret je vždy potřeba například místo, kde si ji člověk může zabalit a přichystat ke kouření. Dnešní uspěchaná doba tomu moc nehraje do karet. Podle sledované výměry tabákové nálepky a vyměřené daně to vypadá, že jakmile se zavedla spotřební daň na zahřívaný tabák, která jistým způsobem dovoluje hlídat danou spotřebu, tak počet kuřáků tabáku ke kouření se významně snižuje a naopak spotřeba zahřívaných výrobků jde rychle nahoru.

Světlé časy by snad mohl v následujících letech přinést zahříváný tabák, který je dneska moderní jak vzhledem, tak i finanční dostupností. Lidé potom také nesmrdí po kouři, což občas bývá poměrně dost nepříjemné a jistě jsme se setkali všichni s tím, že se dané výrobky dají kouřit i uvnitř, aniž by to všude bylo cítit kouřem, tak jako v případě cigaret nebo tabáku ke kouření.

Ovšem v tomto případě je horší poměrně nízké zdanění spotřební daní, kde proti ostatním zemím EU vykazujeme opravdu nejnižší hodnoty, pokud nebereme v potaz doutníky. Jelikož zatížení spotřební daní přinesla až novela roku 2019, tak je poměrně brzy na snahu vysokého zdanění z pohledu naplnění státního rozpočtu. Pokud bychom se hnali pouze za vysokým ziskem z daného zdanění, tak by to mohlo mít samozřejmě podobný dopad, a to ten, že by lidé volili jiné varianty, jako třeba vapo nebo by volili nákup jinde. Daná změna, která je vázána na maloobchodní prodejní cenu, by mohla při rostoucím trendu a zvyšující se oblibě daného produktu přinést do státního rozpočtu zhruba o **600 mil. Kč** více.

Kuřáci doutníků by dle dotazníkového šetření i vlivem spotřební daně nepřestali kouřit. V takovém případě vidím potenciál právě v podobné formě zdanění, jako má Rakousko, které má přibližně stejně velký trh jako Česká republika. Druhou věcí je samozřejmě životní úroveň daných občanů. Pokud si je český kuřák ochoten u nás koupit doutník za cenu v řádech několika stovek korun, tak při dané formě zdanění, pokud by byla do ceny tohoto doutníku promítnuta spotřební daň a výsledná hodnota by se zvýšila přibližně o 20 Kč, tak dle výsledků dotazníkové šetření nebude daný kuřák uvažovat o změně nebo nakupovat doutníky v zahraničí. Nedej bože omezovat kouření, a to právě z toho důvodu, že daná sorta kuřáků to má spojené s jistým rituálem, odpočinkem a relaxací. V takovém případě, při zachování rostoucího trendu by změna mohla přinést do státního rozpočtu zhruba o **20 mil. Kč** více.

Tabulka 55 Změna vyměřené daně v případě zavedení nové formy zdanění v České republice (vlastní zpracování)

Výrobek	Stará forma zdanění		Nová forma zdanění	
	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč	Tabákové nálepky v mil. ks	Vyměřená SPD v mld. Kč
Cigarety	700,57	58,35	711,20	60,20
Doutníky, cigarillos	10,63	0,33	10,63	0,35
Zahříváný tabák	212,70	3,60	212,70	4,15
Celkem	923,9	62,28	934,53	64,7

Lze tedy říci, že dle tabulky (Tab. 55) by za jinak stejných podmínek došlo při uplatnění nové sazby u daných výrobků ke zvýšení o zhruba **2,5 mld. Kč** a nižší cena by mohla být zase příznivější pro zahraniční spotřebitele.

Ovšem každá změna s sebou nese jistá rizika. Hlavní rizika u cigaret, která by mohla nastat, jsou například nemotivující cena, kde při zvyšování cenové hladiny statků běžné spotřeby by to i tak nepřinutilo českého kuřáka nakupovat u nás. Dále, pokud by koruna neposilovala, ale vlivem nějaké nepředvídatelné situace by začala slábnout, by mohlo dojít k rozpětí ceny se západními státy a v takovém případě by se snížila spotřeba cigaret i vyměřená daň.

Naopak by se daná situace mohla srovnat nebo i otočit nákupy ze zahraničí. Doba je bohužel těžká a i lidé hledají možnosti, jak ušetřit a mnohdy volí levnější variantu proti kvalitě.

V horším případě by se mohlo stát, že změnou formy zdanění zahříváných tabákových výrobků, by se lidé, kteří dříve kouřili cigarety, k nim vrátili zpět. Což z pohledu fiskální stránky by jistě výhodné pro stát bylo, ale vlivem škodlivosti, kdy cigarety jsou jedním z hlavních zapříčinění nemocí, by se tento krok jevil jako krajně nevýhodný. Tudíž důležité bude zareagování výrobce, který zvýšením spotřební daně na daném výrobku bude muset odvést při stejné ceně o zhruba 4 Kč více.

Bohužel nejsme schopni určit s jistotou, co bude v tuto dobu za rok. Nikdo si nemyslel, že by mohla nějaká pandemie přijít, nebo že by byla válka. Každopádně obě situace zanechaly na ekonomice velký šrám, který se jen tak nezahojí.

ZÁVĚR

Cena pro konečného spotřebitele představuje jistě největší prevenci, ale pokud dotyčná osoba má již vybudovanou závislost a kouří více let, tak daný výrobek nenahradí jinou formou, která by mohla být o něco zdravější. V daném případě se jedná i o specifickou chuť, kde každý tabákový výrobek chutná jinak a i z toho je velmi těžké si odvyknout. Naopak při optimálním zdanění a nastavení ceny budeme mít danou spotřebu pod kontrolou a ještě se nám mohou zvýšit příjmy do státního rozpočtu.

Jako hlavní cíl prevence by se měly zdaňovat spotřební daní formy, které neobsahují tabák, ale obsahují právě nikotin. Pro příklad si uvedeme Polsko, které zdaňuje elektronické cigarety na liquid. Pokud bychom do budoucna chtěli omezit stav kuřáků, tak musíme zamezit mladším generacím dostupnosti právě tyhle moderní výrobky, které zatím zatíženy spotřební daní nejsou a které mají velký vliv na jejich vývoj a směr.

Cílem diplomové práce byla analýza zdanění tabákových výrobků v Česku a ve vybraných zemích EU a na základě získaných poznatků z dotazníkového šetření a srovnání s vybranými státy navrhnout nový způsob zdanění a jeho dopady na státní rozpočet České republiky.

V teoretické části byl charakterizován daňový systém České republiky, historie daní a jejich definice. Důležité funkce, kterou daně plní a znázornění optimálního zdanění v podobě Lafferovy křivky. Následně byly představeny důležité milníky daňové harmonizace mezi státy EU směrnice, ze kterých je nutné vycházet a které jsou implementovány do našeho zákona o spotřebních daních a jiné nařízení, upravující zdanění tabákových výrobků. Dále byla představena historie tabáku, kontrolní prvky, definice a sazby jednotlivých výrobků dle uvedené směrnice EU v porovnání se zákonem o spotřebních daních. Ke konci teoretické části byly uvedeny výrobky, které nejsou klasifikovány jako tabákové výrobky a nejsou ani zatíženy spotřební daní, ale mají významný vliv na budování závislosti na tabákových výrobcích. Konec kapitoly uzavíral pohled na kouření ze zdravotní stránky, kde byly uvedeny nemoci spojené s kouřením a definice závislosti. Následovalo opatření, jako prevence státu a postoj Evropské unie a světové zdravotnické organizace ke zdanění a škodlivosti tabákových výrobků.

V praktické části byl analyzován vývoj spotřebních daní a příjmy s nimi spojené až do současnosti. Následoval výpočet spotřební daně u tabákových výrobků v Česku a ve vybraných zemích EU, kde bylo provedeno srovnání spotřební daně a daňového zatížení. V převážné míře vycházelo daňové zatížení u cigaret ve výši vyspělejších zemí jako

Německo a Rakousko, kde životní úroveň občana je vyšší než například u nás. U zahřívání tabáku byly hodnoty v Česku nejnižší a u tabáku ke kouření jsme společně se Slovenskem vykazovali nejnižší hodnoty. Proti Slovensku jsme měli nižší zatížení než ostatní analyzované země v průměru o 10 %.

Dotazníkové šetření bylo zařazeno z důvodu zjištění preferovaných výrobků, kde nejvíce byly voleny právě klasické cigarety a za nimi výrobky se zahříváním tabákem. Zhruba polovina respondentů odpověděla, že utratí za týden méně než 200 Kč a třetina v rozmezí 201 až 500 Kč. Pro doutníky byla stanovena hranice posunutá, protože doutníky a cigarillos se dají zakoupit již od pár korun. V tomto případě výsledek ukázal, že zhruba polovina nevykouří více jak 100 Kč za týden. Dalším důležitým zjištěním bylo, co vedlo lidi k začátku kouření a v tomto případě byla odpověď skoro jednoznačná, že to bylo okolí, kamarádi a parta. Pouze lidé, kteří kouří doutníky, volili relaxaci a odpočinek. Poslední otázka byla, zda daný kuřák chce přestat a v takovém případě větší polovina volila, že přestat bohužel nechtějí.

Návrh nového zdanění výrobků byl proveden na základě porovnání zvyšování sazby v letech závisle na odběru tabákové nálepky a vyměřené spotřební daně pro danou sazbu. Dalším aspektem návrhu bylo i cenové srovnání a daňové zatížení s vybranými státy EU. Po vyhodnocení daných skutečností byly navrženy nové formy zdanění u cigaret, doutníků a zahřívání tabáku, které mohou zvýšit výslednou vyměřenou daň při dané sazbě.

V závěrečné části byla provedena analýza navrhovaných forem zdanění v porovnání se starou formou a výší sazeb a jejich rozdílné dopady do státního rozpočtu, kde především zpomalení zvyšování cen, které od roku 2020 nabralo na obrátkách a které v podstatě dohnalo západní státy z pohledu ceny, a to v převážné míře snížilo odbyt daného produktu u nás. Proto vidím danou cestu v tom, že bychom měli zvýšit ceny, ale spíše méně, abychom srovnali cenové rozdíly. Zvýšit sazby úměrně, aby se marže prodejců pohybovaly opět kolem 20 %. Jako přínos vidím zdanění doutníků, které nejsou spotřebovávány závisle na výši spotřební daně, ale na prožitku z daného kouření, které je spojeno s odpočinkem. Riziko vidím u zahřívání tabáku, a to v tom, že způsob vyměřené daně bude promítnut do ceny konečného spotřebitele, kde by daný výrobek už nebyl tak výhodný. U cigaret by daná nižší cena nebyla přijatelná pro spotřebitele vlivem jiných ekonomických jevů, jako vyšší inflace, energetická krize a podobně. Spotřebitelovo chování ovlivňuje několik faktorů, které ani nižší sazba daně nedokáže prolomit. Ovšem z pohledu zdraví musí být cigarety nejvíce zatíženy spotřební daní.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

KALINA, Kamil, 2015. *Klinická adiktologie*. Praha: Grada Publishing. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4331-8.

KRÁLÍKOVÁ, Eva, 2015. *Diagnóza F17: závislost na tabáku*. Praha: Mladá fronta. Aeskulap. ISBN 978-80-204-3711-2.

KUBÁTOVÁ, Květa, 2018. *Daňová teorie a politika*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-165-3.

LÁCHOVÁ, Lenka, 2007. *Daňové systémy v globálním světě*. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7357-320-1.

LAFFER, Arthur. 2014. *Handbook of Tobacco Taxation: Theory and Practise*. San Francisco: The Laffer Center at the Pacific Research Institute. ISBN-13: 978-1-934276-15-0.

MAAYTOVÁ, A., F. OCHRANA a J. PAVEL, 2015. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5561-8.

MRAVČÍK, Viktor, 2021. *Zpráva o tabákových, nikotinových a souvisejících výrobcích v České republice*. Praha: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-7440-281-4.

NERUDOVÁ, Danuše, 2014. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 9788074786266.

NERUDOVÁ, Danuše, 2011. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. Daňová řada (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-695-0.

POSPÍŠIL, Richard, 2013. *Veřejná ekonomika: současnost a perspektiva*. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-7431-112-3.

SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY. 2019. *Akční plán realizace Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027* [Action Plan for the Implementation of National Strategy on Addictive Behavior Prevention and Harm Reduction 2019–2021]. Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-7440-247-0

SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY. 2019. *Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027* [National Strategy on Addictive Behavior Prevention and Harm Reduction 2019–2027]. Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-7440-231-9

ŠIROKÝ, Jan, 2018. *Daně v Evropské unii: daňové systémy všech 28 členských států EU, legislativní základy daňové harmonizace včetně judikátů SDEU, společný konsolidovaný základ daně (CCCTB), akční plán BEPS, zdanění finančního sektoru*. 7. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges. Teoretik. ISBN 978-80-7502-274-5.

VANČUROVÁ, Alena et al., 2020. *Daňový systém ČR 2020*. Praha: 1. Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-887-4.

WHO. 2021. *WHO Technical manual on tobacco tax policy and administration*. Geneva: World Health Organization. ISBN 978-92-4-001919-5.

ZÁGOROVÁ, Marcela, 2022. *Spotřební daně: Lih; Energetické daně: redakční uzávěrka 2022*, Ostrava: Sagit, ÚZ. ISBN 978-80-7488-545-7.

Maloobchodní cena krabičky 20 cigaret v zemích Evropské unie v roce 2022 [online], 2022. © Statista 2023 [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/415034/cigarette-prices-across-europe/>

Polski Monitor - Sdělení ministerstva financí [online], 2023. © 2023 INFOR PL [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.podatki.gov.pl/en/excise/tax-rates/>

Popis systému [online]. 2013: financisprava.cz [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.financisprava.cz/cs/dane/danovy-system-cr/popis-systemu>

Přináší vyšší zdanění více peněz do státní kasy? [online]. 2020: portal.pohoda.cz [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/zakon-a-pravo/finance-a-dane/prinasi-vyssi-zdaneni-vice-dani-do-statni/>

Zákon č. 526/1990 Sb. ze dne 27. listopadu 1990, o cenách ve znění pozdějších předpisů [online]. *Zákony pro lidi* [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-526>

Vyhláška č. 261/2016 Sb. ze dne 28. července 2016, o tabákových výrobcích [online]. *Zákony pro lidi* [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-261/zneni-20160907?porov=0&porovmin=1>

Vyhláška č. 82/2019 Sb. ze dne ze dne 20. března 2019, o tabákových nálepkách [online].
Zákony pro lidi [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2019-82>

Vyhláška č. 275/2005 Sb. ze dne 1. července 2005, kterou se stanoví postup při zpracování návrhů cen pro konečného spotřebitele u cigaret a při změnách těchto cen [online]. Zákony pro lidi [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-275>

SMĚRNICE RADY 2011/64/EU ze dne 21. června 2011, o struktuře a sazbách spotřební daně z tabákových výrobků [online]. RADA EVROPSKÉ UNIE [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0064&from=EN>

Kdo je vlastně správce daně? [online], 2016. portal.pohoda.cz [cit. 2023-04-07]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ostatni-dane/kdo-je-vlastne-spravce-dane/>

Informace pro plátce spotřebních daní [online], 2003. Finanční správa [cit. 2023-04-08]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/ekologicke-dane/spotrebni-dane/informace-stanoviska-a-sdeleni/informace-pro-platce-spotrebnych-dani>

Průručka pro výrobce, dovozce, distributory a prodejce tabákových výrobků [online], 2021. Státní zemědělská a potravinářská inspekce [cit. 2023-04-08]. Dostupné z: <https://www.szpi.gov.cz/clanek/tabakove-vyrobky-sledovatelnost-tabakovych-vyrobku-oznameni-kombinace-overovacich-elementu-ktere-maji-byt-pouzity-u-bezpecnostnich-prvku.aspx>

TISKOVÁ ZPRÁVA CELNÍ SPRÁVY ČESKÉ REPUBLIKY [online], 2017. Celní správa České republiky [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-pro-jihomoravsky-kraj/tiskove-zpravy/2017/Stranky/pozor-na-doprodej-cigaret-s-neplatnym-kolkem.aspx>

Doprodej cigaret a zahříváných tabákových výrobků se starou sazbou daně [online], 2021. Celní správa České republiky [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: https://www.celnisprava.cz/cz/dane/spotrebni-dane/tabak/Informace/Informace_21_21933.pdf

Jedinečný identifikátor dle směrnice 2014/40/EU [online], 2018. © SGS [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://ontrack.sgs.com/cs-CZ/faq/dcta-tpd-coding-details-czech.pdf>

Evropa chce vědět o každé cigaretě [online], 2019. ©1996-2023 Economia [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://pravni-radce.ekonom.cz/c1-66549470-evropa-chce-vedet-o-kazde-cigarete>

Aktuální sazby daní [online], 2023. Celní správa České republiky [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://www.celnisprava.cz/cz/dane/spotrebni-dane/Stranky/Sazby_dani.aspx

Zákon č. 587/1992 Sb. ze dne 20. listopadu 1992, České národní rady o spotřebních daních [online], 1992. Zákony pro lidi [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-587>

Cenový věstník 24/2022 [online], 2022. Ministerstvo financí ČR [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/cenovy-vestnik/2022/cenovy-vestnik-24-2022-49678>

Doutníky a cigarillos jako nejméně zdaněná kategorie tabákových výrobků, jejich druhy, účel právní úpravy a návrhy de lege ferenda [online], 2021. © Wolters Kluwer ČR, a. s [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.dauc.cz/clanky/8153/doutniky-a-cigarillos-jako-nejmene-zdanena-kategorie-tabakovych-vyrobkujich-druhy-ucel-pravni-upravy-a-navrhy-de-lege-ferenda>

Bezkouřové tabákové produkty [online], 2023. © 2012 - 2023 Eliquidshop.cz [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.eliquidshop.cz/e-cigarety-pro-zahrivany-tabak/>

Historie elektronických cigaret [online], 2018. © 2011-2023 Vaprio.cz [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.vaprio.cz/clanek-historie-elektronickych-cigaret.html>

JEDNORÁZOVÉ E-CIGARETY: VELKÉ VÝHODY A VELKÁ ZODPOVĚDNOST [online], 2022. © 2011-2023 Vaprio.cz [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://provapery.cz/jednorazove-e-cigarety-velke-vyhody-velka-zodpovednost>

Směrnice Evropského parlamentu A Rady 2001/37/ES ze dne 5. června 2001 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových výrobků [online], 2001. EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32001L0037>

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2014/40/EU ze dne 3. dubna 2014 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových a souvisejících výrobků a o zrušení směrnice 2001/37/ES [online], 2014. EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32001L0037>

Vyhláška č. 37/2017 Sb. ze dne 2. února 2017, o elektronických cigaretách, náhradních náplních do nich a bylinných výrobcích určených ke kouření [online], 2017. Ministerstvo zdravotnictví ČR [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/vyhlaska-c-37-2017-sb-o-elektronicky-ch-cigaretach-nahradnich-napl-nich-do-nich-a-bylinnych-vyrobcich-urceny-ch-ke-koureni/>

Nebezpečný trend mezi dětmi: nikotinové sáčky a šňupací tabák [online], 2022. © 2019-2023 Seznam.cz [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zena-deti-nebezpecny-trend-mezi-detmi-nikotinove-sacky-a-snupaci-tabak-40399991>

Výsledky národního výzkumu SZÚ o užívání tabáku v ČR potvrdily, že českých kuřáků ubývá, povědomí o zdravotních rizicích kouření se zvýšilo [online], 2020. Ministerstvo zdravotnictví [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/tiskove-centrum-mz/vysledky-narodniho-vyzkumu-szu-o-uzivani-tabaku-v-cr-potvrdily-ze-ceskych-kuraku-ubyva-povedomi-o-zdravotnich-rizicich-koureni-se-zvysilo/>

Informace o rizicích kouření, rady a tipy jak přestat kouřit, kontakty na poradenské a léčebné programy [online], 2023. Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.koureni-zabiji.cz/>

Konec cigaret bez obrázků na krabičce. Pro tabákové firmy začala platit nová pravidla [online], 2016. © Česká televize 1996–2021 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1899644-konec-cigaret-bez-obrazku-na-krabicce-pro-tabakove-firmy-zacala-platit-nova-pravidla>

Legal Strategy [online], 2022. © the University of Bath [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://tobaccotactics.org/article/legal-strategy-2/>

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie [online], 2012. Rada Evropské unie [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:C2012/326/01>

Platné sazby spotřební daně [online], 2022. Redakcja Portalu Podatkowego [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.podatki.gov.pl/en/excise/tax-rates/>

Spotřebná daň z tabakových výrobků [online], 2023. © 2013 Finančné riaditeľstvo SR [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.financnasprava.sk/sk/obcania/dane/spotrebne-dane/spotrebne-dane-obacaia-tabak>

106/2004 Zákon o spotřebnej dani z tabakových výrobkov [online], 2023. © Redakcia Slov-Lex [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/106/#>

Tabaksteuergesetz [online], 2023. Bundesamst für Justiz [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: http://www.gesetze-im-internet.de/tabstg_2009/index.html

Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Tabaksteuergesetz [online]. © 2023 Bundesministerium für Finanzen, 2023 [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10004877>

Monopolverwaltung GmbH - Preiskundmachung [online]. © 2023 Wiener Zeitung, 2023 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: https://www.wienerzeitung.at/amtsblatt/aktuelle_ausgabe/artikel/?id=5145627Začátek formuláře

Státní rozpočet v kostce - 2023 [online], 2023. Ministerstvo financí ČR [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2023-50699>

Inflace, spotřebitelské ceny [online], 2023. Český statistický úřad [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/inflace_spotrebitelske_ceny

Státní závěrečný účet České republiky za rok 2021 [online], 2022. Ministerstvo financí ČR [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2021/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2021-47400>

Spotřeba cigaret na 1 obyvatele v České republice [online], 2023. Český statistický úřad [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech-aktualizovano-9122022>

L&M Blue Label SOF king 20ks [online], 2023. © Makro Cash & Carry ČR [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://sortiment.makro.cz/cs/lm-blue-label-ks-sof-1133-10x/327991p/>

CASA DE GARCIA - ROBUSTO [online], 2023. © Svetdoutniku [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.svetdoutniku.com/dominikanske-doutniky/casa-de-garcia-robusto/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR Česká republika

EU Evropská unie

MFČR Ministerstvo financí České republiky

SD Spotřební daň

WHO Světová zdravotnická organizace

ZD Základ daně

ZDPH Zákon č. 235/2004 Sb. o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

ZSD Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Lafferova křivka.....	17
Obrázek 2 Vzor tabákové nálepky se sazbou	24
Obrázek 3 Jedinečný identifikátor dle směrnice EU 2014/40/EU	26
Obrázek 4 Složení tabákové cigarety.....	27
Obrázek 5 Různé druhy doutníků dle barvy krycího listu	28
Obrázek 6 Ukázka tabulky zveřejněné celní správou pro rok 2023	29
Obrázek 7 Obrázkové varování a povinné informace platné.....	38
Obrázek 8 Srovnání inkasa spotřební daně a plánu dle státního závěrečného.....	45
Obrázek 9 Krabička cigaret	48
Obrázek 10 Doutník Casa de Garcia – Robusto	53
Obrázek 11 Tabáková nálepka HEETS	56
Obrázek 12 Tabáková nálepka tabáku ke kouření značky.....	59
Obrázek 13 Dotazníkové šetření - Rozdělení dle pohlaví	79
Obrázek 14 Dotazníkové šetření - Věková skupina respondentů	80
Obrázek 15 Dotazníkové šetření – klasifikace respondentů.....	80
Obrázek 16 Dotazníkové šetření – podíl kuřáků, nekuřáků a příležitostných	81
Obrázek 17 Dotazníkové šetření – podíl mužů a žen na době kouření.....	81
Obrázek 18 Dotazníkové šetření – preferované tabákové výrobky dohromady.....	82
Obrázek 19 Dotazníkové šetření – preferované tabákové výrobky rozdělené	82
Obrázek 20 Dotazníkové šetření – preference tabákových výrobků	83
Obrázek 21 Dotazníkové šetření – preferovaná značka cigaret.....	83
Obrázek 22 Dotazníkové šetření - kolik kuřáci utratí za tabákové výrobku za 7 dní.....	84
Obrázek 23 Dotazníkové šetření – kolik kuřáci utratí za tabákové výrobky dle preferovaného výrobku za 7 dní	84
Obrázek 24 Dotazníkové šetření – kolik kuřák utratí za doutníky za 7 dní.....	85
Obrázek 25 Dotazníkové šetření – Reakce kuřáků na zvýšení cen u vybraných výrobků ..	85
Obrázek 26 Dotazníkové šetření – Reakce dle preferovaných výrobků na zvýšení.....	86
Obrázek 27 Dotazníkové šetření – začátky kouření	86
Obrázek 28 Dotazníkové šetření – vliv na začátky kouření kuřáka	87
Obrázek 29 Dotazníkové šetření – procentní podíl kuřáků, kteří chtějí	87
Obrázek 30 Dotazníkové šetření – procentní podíl kuřáků dle preferovaných	88

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Váha vybraného vzorku na celkové spotřebě domácností v promile	45
Tabulka 2 Vývoj sazeb spotřební daně z cigaret 2019 – 2023 v ČR	47
Tabulka 3 Nejméně povolené limity pro spotřební daně dle EU ve srovnání se sazbou.....	48
Tabulka 4 Výpočet zdanění cigaret a cena krabičky cigaret v letech 2019-2022.....	49
Tabulka 5 Daňové zatížení cigaret v letech 2019-2023.....	50
Tabulka 6 Celková vyměřená spotřební daň a odběr tabákových nálepek v porovnání s cigaretami pro jednotlivé sazby.....	50
Tabulka 7 Vývoj sazeb u doutníků a cigarillos.....	52
Tabulka 8 Sazby daně u doutníků a doutníčků v ČR ve srovnání	52
Tabulka 9 Výpočet spotřební daně z doutníku dle jednotlivých sazeb.....	53
Tabulka 10 Celková vyměřená spotřební daň a odběr tabákových nálepek u doutníků.....	54
Tabulka 11 Vývoj spotřební daně u zahřívaného tabáku.....	55
Tabulka 12 Výpočet spotřební daně u zahřívaného tabáku v letech 2019-2023	56
Tabulka 13 Celková vyměřená spotřební daň a odběr tabákových nálepek.....	57
Tabulka 14 Sazby tabáku ke kouření	58
Tabulka 15 Sazby daně z tabáku ke kouření v letech 2020-2023.....	59
Tabulka 16 Výpočet spotřební daně z cigaretového tabáku v letech 2019-2023	60
Tabulka 17 Celková vyměřená spotřební daň a odběr tabákových nálepek.....	60
Tabulka 18 Shrnutí odvedené spotřební dani z výrobků dle podílu	61
Tabulka 19 Sazby daně z tabáku a tabákových výrobků v Německu v roce 2023	66
Tabulka 20 Spotřební daň na 1 cigaretu a 1 doutník v Německu pro rok 2023	67
Tabulka 21 Spotřební daň u tabáku ke kouření v Německu pro rok 2023	67
Tabulka 22 Sazby daně z tabáku a tabákových výrobků v Rakousku v roce 2023	68
Tabulka 23 Spotřební daň na 1 cigaretu v Rakousku pro rok 2023.....	68
Tabulka 24 Spotřební daň u tabáku ke kouření v Rakousku v roce 2023	69
Tabulka 25 Výpočet spotřební daně u cigaret v Německu	69
Tabulka 26 Výpočet spotřební daně u zahřívaného tabáku	70
Tabulka 27 Výpočet spotřební daně u tabáku ke kouření.....	70
Tabulka 28 Sazby daně tabáku a tabákových výrobků v Polsku v roce 2023	72
Tabulka 29 Spotřební daň na 1 cigaretu v Polsku pro rok 2023 a srovnání	73
Tabulka 30 Minimální sazby dle EU pro tabák ke kouření v porovnání se sazbou	73
Tabulka 31 Minimální sazba dle EU doutníky v porovnání se sazbou v Polsku.....	74
Tabulka 32 Sazby tabákových výrobků na Slovensku pro rok 2023.....	74
Tabulka 33 Minimální sazby dle EU pro cigarety v porovnání se sazbou	74

Tabulka 34 Minimální sazby dle EU pro tabák ke kouření v porovnání se sazbou na Slovensku pro rok 2023	75
Tabulka 35 Minimální sazby dle EU pro doutníky v porovnání se sazbou	75
Tabulka 36 Výpočet spotřební daně z cigaret v Polsku.....	76
Tabulka 37 Výpočet spotřební daně ze zahřívaného tabáku.....	76
Tabulka 38 Výpočet spotřební daně z tabáku ke kouření	77
Tabulka 39 Srovnání daňového zatížení cigaret u vybraných států EU	78
Tabulka 40 Srovnání daňového zatížení zahřívaného tabáku.....	78
Tabulka 41 Srovnání daňového zatížení tabáku ke kouření u vybraných	78
Tabulka 42 Meziroční růst sazeb spotřební daně a ceny cigaret	91
Tabulka 43 Srovnání odvodu spotřební daně z krabičky.....	92
Tabulka 44 Srovnání marže prodejců u cigaret s novou.....	93
Tabulka 45 Predikce spotřební daně z cigaret při staré sazbě L	93
Tabulka 46 Predikce spotřební daně z cigaret při uplatnění nové sazby pro rok 2023	94
Tabulka 47 Srovnání odvodu spotřební daně z 1 kusu doutníku při staré	95
Tabulka 48 Predikce spotřební daně z doutníků a doutníčků při staré sazbě L.....	96
Tabulka 49 Predikce spotřební daně z doutníků při uplatnění nové formy zdanění.....	96
Tabulka 50 Srovnání staré a nové formy zdanění zahřívaného tabáku	98
Tabulka 51 Výpočet spotřební daně při smíšené a specifické sazbě	98
Tabulka 52 Predikce spotřební daně při staré sazbě u zahřívaného tabáku pro rok 2023 ...	99
Tabulka 53 Predikce spotřební daně při uplatnění smíšené sazby.....	99
Tabulka 54 Nové sazby daně pro tabák a tabákové výrobky	100
Tabulka 55 Změna vyměřené daně v případě zavedení nové formy zdanění v České republice.....	101

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník ohledně spotřeby tabákových výrobků

Dotazník ohledně kouření tabákových výrobků

Vážení, rád bych Vás požádal o vyplnění krátkého dotazníku, který se zabývá spotřebou tabáku a tabákových výrobků. Dotazník je anonymní a bude sloužit pro potřebu zpracování diplomové práce. Vyplnění Vám nezabere více jak 1 minutu. Předem děkuji za Váš čas.

Nikolaos Hrisidis

1. Pohlaví:

- Muž
- Žena

2. Věk:

- 18 – 26
- 27 – 40
- 41 a více

3. Jste:

- Kuřák
- Nekuřák
- Příležitostný kuřák (př. o víkendu s kamarády u piva)

4. Jak dlouho kouříte:

- Méně jak 1 rok
- 1 – 5 let
- 5 a více let

5. Jaké formy výrobků kouříte:

- Cigarety
- Doutníky
- Cigaretové tabáky k balení cigaret
- Výrobky se zahřívaným tabákem (př. IQOS)
- Vaporizery a elektronické cigarety na liquid

6. Jakou značku cigaret/tabáku preferujete:

.....

7. Kolik peněz zhruba utratíte za týden (7 dní) za tabákové výrobky:

- Méně než 200 Kč

- 201 – 500 Kč
- 501 – 1 200 Kč
- Více jak 1 200

7. Kolik peněz zhruba utratíte za týden (7 dní) za doutníky:

*Pouze pro odpověď **doutníky** v 5. otázce.*

- Méně než 100 Kč
- 101 – 300 Kč
- 301 – 500 Kč
- 501 – 1 000 Kč
- Více jak 1 000 Kč

8. Kolik za týden (7 dní) vykouříte doutníků:

*Pouze pro odpověď **doutníky** v 5. otázce.*

- 1 – 7 ks
- 8 – 14 ks
- 15 – 22 ks
- 23 a více

9. Zvýšením ceny vlivem spotřební daně uvažujete:

- Přejít na levnější variantu tabákového výrobku
- Omezit kouření
- Přestat kouřit
- Nákup cigaret v zahraničí

10. Co Vás vedlo k tomu začít kouřit:

- Parta, kamarádi
- Stres doma, v práci
- Rodina (z rodiny v podstatě všichni kouří)
- Frajeřina
- Jiné:

11. S kouřením chci přestat:

- Ano
- Ne